

SZÉCHENYI 2020

Nemzetközi és európai sportjog

Szerkesztette: Dr. Szemesi Sándor

Szerző:
Dr. Szemesi Sándor

Lektorálta: Dr. Kecskés Gábor

Felelős Kiadó: Campus Kiadó, Debrecen

Kézirat lezárva: 2015. november 20.

ISBN 978-963-9822-57-3

A tananyag elkészítését a "3.misszió" Sport és tudomány a társadalomért Kelet-Magyarországon TÁMOP-4.1.2.E-15/1/Konv-2015-0001 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOMJEGYZÉK

I. A NEMZETKÖZI SPORTJOG FOGALMI KÉRDÉSEI	6
II. A NEMZETKÖZI SPORTJOG SZABÁLYOZÁSI KÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK	13
III. MODELLEK A SPORT SZABÁLYOZÁSÁRA	16
3.1 Kitekintés 1. – médiajogok az NFL-ben	22
3.2 Kitekintés 2. – pénzügyi fair play vs. fizetési sapka.....	24
3.2.2. <i>Az UEFA pénzügyi fair play intézménye</i>	<i>24</i>
3.1.2. <i>Az amerikai szabályozás mintapéldája – az NFL fizetési sapka rendszere</i>	<i>29</i>
3.2.3. <i>A továbbfejlesztett NFL szabályozás – az NHL fizetési sapkája.....</i>	<i>31</i>
3.1.4. <i>Egy teljesen más megközelítés – luxusadó a baseballban.....</i>	<i>33</i>
3.1.5. <i>Az NBA példája – soft cap és luxusadó</i>	<i>35</i>
3.1.6. <i>Egy teljesen más üzleti modell – az amerikai „soccer” példája</i>	<i>37</i>
IV. A DOPPING ELLENI KÜZDELEM NEMZETKÖZI JOGI VETÜLETEI	39
4.1 A doppinggal kapcsolatos szabályozás történeti előzményei.....	39
4.2 A doppingellenes szabályozás céljai.....	41
4.3 A dopping nemzetközi jogi szabályozása	43
4.4 A dopping osztályozása	47
4.4.1. <i>Tiltott szerek</i>	<i>48</i>
4.4.2. <i>Korlátozással használható szerek.....</i>	<i>51</i>
4.4.3. <i>Tiltott módszerek</i>	<i>52</i>
4.5 A WADA szabályzata által meghatározott doppingvétségek	54
4.6 A doppingvétség elkövetésének bizonyítása a WADA szabályzata szerint	57
V. AZ EURÓPAI UNIÓ SPORTJOGA	59
5.1 Sporttal kapcsolatos kérdések az Európai Unió elsődleges jogában.....	59
5.2 Egyes uniós dokumentumok és a sport kapcsolata	63
5.3 Az Európai Bíróság sporttal kapcsolatos legfontosabb ítélezési gyakorlata.....	69
5.3.1. <i>Walrave és Koch vs. Association Cycliste ügy (36/74. számú ügy).....</i>	<i>69</i>
5.3.2. <i>Gaetano Doná vs. Mario Mantero ügy (C-13/76. számú ügy)</i>	<i>70</i>

5.3.3. <i>Christelle Deliege vs. Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL és társai</i> ügy (C-51/96 és C-191/97. számú egyesített ügyek).....	72
5.3.4. <i>Unectef vs. Heylens és társai</i> ügy (222/86. számú ügy).....	73
5.3.5. <i>Bosman</i> ügy (C-415/93. számú ügy).....	74
5.3.6. <i>Balog Tibor vs. ASBL Royal Charleroi Sporting Club</i> ügy (C-264/98. számú ügy).....	77
5.3.7. <i>Deutscher Handballbund eV vs. Maros Kolpak</i> ügy (C-438/00. számú ügy).....	79
5.3.8. <i>David Meca-Medina és Igor Majcen vs. az Európai Közösségek Bizottsága</i> ügy (C-519/04.P. számú ügy)	81
5.4 Kitekintés – a magyar társasági adó-kedvezmények és az uniós jog	83
VI. NEMZETKÖZI DÖNTŐBÍRÁSKODÁS A SPORTBAN	89
6.1 A CAS szervezeti felépítése	90
6.2 A CAS joghatósága	93
6.3 A CAS eljárása	96
6.4 Egy magyar intézmény: a Sport Állandó Választottbíróság	101
6.5 Magyar ügyek a CAS előtt	103
6.5.1. <i>Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) vs. FIFA</i> ügy (Arbitration CAS 2013/A/3094).....	103
6.3.2. <i>F. vs. NOB</i> ügy (Arbitration CAS 2004/A/714)	104
6.3.3. <i>A. vs. NOB</i> ügy (Arbitration CAS 2004/A/718)	106
6.3.4. <i>N. és V. vs. UEFA</i> ügy, ideiglenes intézkedés iránti kérelem (Arbitration CAS 2010/A/2266)	110
6.3.5. <i>N. és V. vs. UEFA</i> ügy (Arbitration CAS 2010/A/2266).....	111
FELHASZNÁLT, ILLETŐLEG AJÁNLOTT IRODALOM	114

I. A NEMZETKÖZI SPORTJOG FOGALMI KÉRDÉSEI

Miként az élet valamennyi területén, úgy a sportban is szükséges az, hogy a legfontosabb szabályok jogi kötelező erővel bírjanak, szükség esetén pedig kikényszeríthetők, illetőleg adott esetben akár bíróság előtt megtámadhatóak legyenek. A sportjog szabályozásának központi módszere ugyanakkor az „ön szabályozás”: valamennyi nemzeti és nemzetközi sportszövetség igényt tart arra, hogy a saját sportáguk szabályait ők maguk határozzák meg, és ők maguk is gondoskodjanak a szabályok alkalmazásáról és érvényesítéséről. Ez a megközelítés azonban természetesen korlátlanul nem érvényesülhet még a sport világában sem: még ha a játékszabályok megalkotásában érvényesül is az adott szervezet monopolhelyzete, az egyes konkrét döntések bíróság előtti felhívhatóságában, illetőleg kikényszeríthetőségében már jelen kell lennie a jogi kényszer lehetőségének.

A sportjogi szabályozás további jellemzője, hogy a nemzetközi versenysport miatt nem kerülhető meg a szabályozás nemzetközi jogi háttere és relevanciája. Ahhoz ugyanis, hogy az egyes sportteljesítmények egymással összemérhetőek legyenek (például egy olimpiai játékokon, világ- vagy éppen Európa-bajnokságokon), szükségesek olyan szabályok, melyek valamennyi résztvevőre, illetőleg valamennyi érintett államban egyformán alkalmazhatóak és alkalmazandóak, márpedig ennek biztosítására az egyes nemzeti jogszabályi keretek nyilvánvalóan alkalmatlanok. Ilyen nemzetközi jogi háttérnek tekinthető például a doppingra vonatkozó egységes szabályozás megjelenése, hiszen az élsportolók teljesítményének összemérésének az jelenti az értelmét, ha ugyanazon szerek és technikai eszközök használhatóak mindenki számára. Csak a példa kedvéért: mindenki számára nyilvánvalóan eltérő eredményeket jelentett az úzásban az egész testet beborító, ún. „cápadresszek” használata a 2000-es évek végén, mint amikor az úszók csak a testük egy részét eltakaró fürdőnadrágban versenyeztek. Nem csupán a szabályozás egységessége igényli azonban a nemzetközi jog kereteket: mint azt látni fogjuk, ugyancsak a nemzetközi jogban keresendőek

az egyes döntések bírósági (választottbírósági) megtámadhatóságának, illetőleg a döntések kikényszeríthetőségének az alapjai is.

A nemzetközi sportjogi szabályozás eredendően négy szinten jelenik meg. Egyfelől, a világ gyakorlatilag valamennyi állama részt vesz különböző sportágakban sportrendezvényeken, illetőleg számos sport tárgyú nemzetközi egyezmény kidolgozásában is közreműködtek, vagy legalábbis azoknak részes államaivá váltak. Ez a szabályozási szint tekinthető a klasszikus nemzetközi jog színterének. A vonatkozó nemzetközi jogi szabályozás különösen két területen van jelen rendkívül domináns módon: a dopping elleni küzdelem nemzetközi jogi vetületeiben, másrészt pedig az egyes sportági szövetségi döntésekkel szembeni nemzetközi választottbírósági eljárás kereteinek, illetőleg a döntések kikényszeríthetőségének meghatározása során.

A szabályozás második szintjén az univerzális kormányközi nemzetközi szervezetek helyezkednek el. A nemzetközi sportjogi szabályozás elsősorban az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) nevéhez köthető, az 1978-ban elfogadott Testnevelés és Sport Nemzetközi Chartája révén. Ezen túlmenően az UNESCO számos határozatot fogadott el, melyben felhívta az államokat arra, hogy érvényesítsék a diszkrimináció tilalma, a fair play, az erőszak tilalma elveit a sport területén. Bár ezen dokumentumok mind nagy jelentőséggel bírnak, mégis az UNESCO keretében kidolgozott legnagyobb hatású szerződés egyértelműen a 2005-ben elfogadott és 2007-ben hatályba lépett nemzetközi egyezmény a sportbeli dopping elleni intézkedésekről, mely egyezmény vitathatatlanul legnagyobb hatású eleme a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA) doppingszabályzatának kötelezővé tétele.

Áttételesen természetesen sok más nemzetközi szervezetnek is van kapcsolódási pontja a sporttevékenységekhez. Így például az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) 2008-ban indított programot „Professzionális labdarúgással az éhezés ellen” címmel, melyben a hivatásos labdarúgó ligák anyagi támogatásával kísérel meg a világszerte mintegy 1 milliárd embert érintő éhínséget csökkenteni. Ugyancsak a FAO-hoz köthető a „Fuss az

ételért” program, melyet minden évben az ENSZ élelmezési világnapján (október 16.) rendeznek meg annak érdekében, hogy adományokat gyűjtsenek az éhínség és alultápláltság felszámolására. Az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) számos sportolási és rekreációs lehetőség kialakítását támogatta a fejlődő országokban, de még a Meteorológiai Világszervezet (WMO) is említhető, mely időjárás-előrejelzéssel segíti a legjelentősebb sportesemények megrendezését. Az egyes nemzetközi szervezetek sporttal kapcsolatos tevékenysége azonban sajnos nem választható el teljes mértékben a politikától: így például az ENSZ Közgyűlése határozatot fogadott el a sporttevékenység során tapasztalható apartheidtel szemben, előírva többek között a vízumok kiadásának megtagadását olyan államok sportolói és sportvezetői számára, amelyek apartheidet alkalmaznak. Látható tehát, hogy amennyiben tágabb értelemben használjuk a sportra vonatkozó jogi szabályozás kategóriáját, úgy ebbe a tág értelemben számos nemzetközi szervezet valamely (kötelező, vagy éppen ajánlás jellegű) aktusát bele tudjuk érteni.

A nemzetközi sportjogi szabályozásnak azonban nem csupán univerzális, de regionális szintjét is megkülönböztethetjük (a szabályozás harmadik szintje). Az Európai Unión belül a sport, mint önálló uniós politika szabályozása csak a lisszaboni szerződés 2009. december 1-jén történt hatálybalépésével vette kezdetét, azonban (mint azt a későbbiekben egy önálló fejezet keretében is látni fogjuk) az Európai Unió Bíróságának gyakorlata ettől függetlenül is kiemelkedő jelentőséggel bír, különösen az Európai Unión belül működő belső piac sportjogi vonatkozásai szemszögéből nézve. Attól a ponttól kezdődően, hogy az Európai Unió Bírósága megítélése szerint a sporttevékenységet (legalább részben) gazdasági tevékenységnek lehet tekinteni, megnyílt a lehetőség az uniós jog (különösen a belső piacra vonatkozó jogi szabályozás, illetőleg az uniós versenyjog) sporttevékenységre történő alkalmazása előtt. Európán belül azonban nem csupán az Európai Unió (a sportot gazdasági értelemben megközelítő) gyakorlata említhető meg, hanem a sport mint emberi jogi kérdés szabályozása is – mely a strasbourgi székhelyű Európa Tanács tevékenységében jelenik meg, így például az Európai Sport Charta és A sport etikai kódexe elfogadása során.

Európa egyébként is rendkívül domináns pozícióban van a világ sportján belül: csak a példa kedvéért, 1894 óta egy kivétellel a Nemzetközi Olimpiai Bizottság valamennyi elnöke európai volt; a téli és nyári olimpiai játékok több, mint 60 százalékát Európában rendezték meg a labdarúgó világbajnokságok rendezésének jogai lényegében 50-50 százalékban rotálódnak Európa és az összes többi kontinens között; az egyes nemzetközi sportági szakszövetségek vezetői pozícióiban ugyancsak döntő többségben vannak az európai államok képviselői; és végül, de korántsem utolsó sorban, a Nemzetközi Sport Döntőbíróság (CAS) is Európában, Lausanne-ban található.

A nemzetközi sportjogi szabályozás negyedik szintjén helyezkednek el a nem kormányközi nemzetközi szervezetek (NGO), melyek jelentősége azonban kiemelkedő a sport területén. A sportjog területén kiemelkedő fontossággal bír mindenekelőtt a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB), de ugyancsak az NGO-k közé tartozik a már említett Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA), vagy a számtalan sportági szakszövetség is, akár univerzális (mint például a labdarúgás területén a FIFA, vagy mondjuk a kézilabda területén az IHF), akár regionális szinten (mint például a már említett labdarúgás esetében európai szinten az UEFA, a kézilabda területén pedig az EHF).

Ezen NGO-k közül részletesebben a Nemzetközi Olimpiai Bizottság bemutatása tűnik feltétlenül szükségesnek. A modern olimpizmus szülőatyja a francia származású Pierre de Coubertin, akinek a kezdeményezésére rendezték meg a párizsi Nemzetközi Sport Kongresszust 1894 júniusában, és alapították meg a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot 1894. június 23-án, mely nem kormányközi nemzetközi szervezetként (NGO) azóta is működik, székhelye Lausanne (Svájc). Az első újkori olimpiai játékok megünneplésére 1896-ban Athénban került sor, az olimpiai zászlót pedig Pierre de Coubertin (aki 1896 és 1925 között a NOB elnöke is volt) 1914-ben mutatta be: a zászló az öt összefonódó karikát jeleníti meg, mely egyszerre szimbolizálja az öt kontinens egységét és a világ minden tájáról érkező sportolók találkozáját. A nyári olimpiai játékok mintájára az első téli olimpiai játékokat a franciaországi Chamonix városában 1924-ben rendezték meg.

A NOB legfőbb döntéshozó szerve a Közgyűlés, mely évente egyszer ülésezik. A Közgyűlés hatáskörébe tartozik többek között

- az Olimpiai Charta elfogadása és módosítása;
- az elnök, az alelnökök és a végrehajtó bizottsági tagok megválasztása;
- az olimpiai játékokat rendező város kiválasztása;
- az általános közgyűlés helyszínének kiválasztása.

A NOB Végrehajtó Bizottsága az elnökből, négy alelnökből és tíz tagból áll. A Végrehajtó Bizottság teljes felelősséggel tartozik a NOB ügyvezetéséért és a NOB vezetéséért, illetve annak tevékenységéért.

A NOB elnökét a Közgyűlés titkos szavazással választja a tagjai közül nyolc évre mely időszak egy alkalommal négy évre meghosszabbítható. Az elnök képviseli a NOB szervezetét és elnököl annak minden tevékenysége felett. A NOB eddigi elnökei az alábbi sportvezetők voltak:

- Dimitriosz Vikelasz (Görögország) 1894-1896 között
- Pierre de Coubertin (Franciaország) 1896-1925 között
- Godefroy de Blonay (Svájc) 1916-1919 között (Pierre de Coubertint helyettesítette)
- Henri de Baillet-Latour (Belgium) 1925-1942 között
- Johannes Sigfrid Edström (Svédország) 1946-1952 között
- Avery Brundage (Amerikai Egyesült Államok) 1952-1972 között
- Lord Killanin (Írország) 1972-1980 között
- Juan Antonio Samaranch (Spanyolország) 1980-2001 között

- Jacques Rogge (Belgium) 2001-2013 között
- Thomas Bach (Németország) 2013 óta.

Az Olimpiai Mozgalom három legfőbb jogalánya a Nemzetközi Olimpiai Bizottság, a Nemzetközi Sportági Szakszövetségek és a Nemzeti Olimpiai Bizottságok. Ezen túlmenően azonban az Olimpiai Mozgalom felöleli az olimpiai játékok szervezőbizottságait, a nemzeti sportszövetségeket, a nemzetközi sportági szakszövetségekhez és a nemzeti olimpiai bizottságokhoz tartozó egyesületeket és személyeket (ideértve mindenekelőtt természetesen a sportolókat), valamint a bírókat, játékvezetőket, edzőket és egyéb sportvezetőket is.

Bármely személyre vagy szervezetre, amely az Olimpiai Mozgalomhoz tartozik, mind az Olimpiai Charta rendelkezései, mind pedig a Nemzetközi Olimpiai Bizottság határozatai kötelező erővel bírnak. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság feladata többek között, hogy előmozdítsa és támogassa a sport és sportversenyek szervezését, fejlesztését és koordinációját; biztosítsa az Olimpiai Játékok rendszeres megünneplését; együttműködik az illetékes köz- és magánszervezetekkel, valamint hatóságokkal annak érdekében, hogy a sportot az emberiség szolgálatába állítsa és ezen keresztül a békét előmozdítsa; irányítja a sportban megjelenő doping elleni küzdelmet; ösztönzi és támogatja a szabadidősport fejlesztését.

Az Olimpiai Charta rögzíti az Olimpiai Játékokkal kapcsolatos alapvető szabályokat is. Eszerint az Olimpiai Játékok a Nyári (Olimpiász) és a Téli Olimpiai Játékokból áll. Az Olimpiai Játékok azoknak a sportolóknak a találkozója, akiket az illetékes Nemzeti Olimpiai Bizottság kiválasztott, és akiknek a nevezését a NOB elfogadta. A sportolók az illetékes nemzetközi sportági szakszövetségek szakmai szabályai szerint versenyeznek az olimpiai játékokon. Az Olimpiai Játékok kizárólagos tulajdonjoga a NOB szervezetét illeti, mely rendelkezik minden, az Olimpiai Játékokkal kapcsolatos joggal és adattal.

Az Olimpiai Mozgalom fejlesztése és előmozdítása érdekében a NOB elismerésben részesíthet nemzetközi nem kormányzati szervezeteket, amelyek egy vagy több sportot világszinten irányítanak, és szervezeteket felölelnek, illetve amelyek a nevezett sportokat

nemzeti szinten irányítanak. A Nemzetközi Sportági Szakszövetségek alapszabálya, gyakorlata és tevékenysége az Olimpiai Mozgalmon belül az Olimpiai Chartával is összhangban kell, hogy legyen, beleértve a WADA Doppingellenes Törvénykönyvének elfogadását és megvalósítását. A nemzetközi sportági szakszövetségek feladata, hogy megállapítsák a saját sportjuk gyakorlására vonatkozó szabályokat, és azokat érvényre juttassák az olimpiai szellemmel összhangban, valamint biztosítani a saját sportjuk fejlesztését világszinten. Ezen túlmenően a nemzetközi sportági szakszövetségek kifejezik véleményüket az Olimpiai Játékok rendezési jogáért versengő pályázatokról, különös tekintettel a sportjukra vonatkozó létesítmények szakmai vonatkozásaira. Ugyancsak a nemzetközi sportági szakszövetségek feladata, hogy megállapítsák a részvételi jogosultság feltételeit az Olimpiai Játékok versenyekre, mely feltételeket aztán a NOB hagyja jóvá.

A nemzeti olimpiai bizottságok küldetése, hogy biztosítsák az Olimpiai Mozgalom érvényesülését a saját országukban, ideértve az élsport és a szabadidősport fejlesztésének ösztönzését; az Olimpiai Charta betartását; valamint a WADA Doppingellenes Törvénykönyvének elfogadását és végrehajtását. A nemzeti olimpiai bizottságok kizárólagos hatáskörébe tartozik a saját országuknak a képviselője az Olimpiai Játékokon, ugyanakkor egyben a nemzeti olimpiai bizottságnak kötelezettsége is a játékokon való részvétel. A nemzeti olimpiai bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik annak a városnak a kiválasztása a saját országában, amely pályázatot nyújthat be az Olimpiai Játékok megrendezésére. (Ez a jogkör értelemszerűen csak azon államokban tekinthető érdeminek, ahol az ország méreteiből adódóan egynél több város pályázhat reális eséllyel az Olimpiai Játékok megrendezésére. Így például a 2024-ben megrendezendő Olimpiai Játékokra Magyarországról egyedül Budapest nyújtott be pályázatot, míg az Egyesült Államokból az eredetileg pályázó Boston helyébe végül Los Angeles, San Francisco és Washington DC közül az előbbit választotta ki az amerikai nemzeti olimpiai bizottság. A 2024-es Olimpiai Játékok rendezési jogát a Nemzetközi Olimpiai Bizottság Közgyűlése 2017 szeptemberében fogja majd odaítélni a pályázó Budapest, Hamburg, Los Angeles, Párizs és Róma valamelyikének.)

II. A NEMZETKÖZI SPORTJOG SZABÁLYOZÁSI KÖRÉBE TARTOZÓ KÉRDÉSEK

A nemzetközi sportjog körébe nem csak közvetlenül a sporttal összefüggő kérdések tartoznak, hanem olykor egyes politikai kérdéseknek is lehetnek sportjogi vonatkozásaik. Lényegében az 1992-ben Barcelonában megrendezett olimpiai játékokat megelőzően bevett dolog volt, hogy egyes államok politikai okokból bojkottálják a részvételüket az olimpiákon.

Az 1980-ban Los Angelesben megrendezett Olimpiai Játékokról számos nyugati állam sportolói maradtak távol. Miután 1979 karácsonyán a szovjet Vörös Hadsereg bevonult Afganisztánba, az elhúzódó offenzíva (a szovjet csapatok egészen 1987-ig voltak jelen a térségben) heves nyugati ellenkezést váltott ki. Az akkor hivatalban levő amerikai elnök, Jimmy Carter 1980. február 20-án ultimátumot intézett a Szovjetunióhoz, a moszkvai olimpia bojkottjával fenyegetőzve, amennyiben a Szovjetunió nem fejezi be az afganisztáni hadműveleteket. Miután erre értelemszerűen nem került sor, így az Egyesült Államok 1980. március 21-én hivatalosan is bejelentette távolmaradását az Olimpiai Játékokról. Az Egyesült Államok példáját aztán további 64 állam követte, míg mások csak az olimpiai zászló alatt voltak hajlandóak részt venni a játékokon (például Franciaország és Olaszország). Lényegében erre a bojkottra válaszul döntött úgy 1984. május 8-án a Szovjetunió, hogy távolmarad az Egyesült Államokban, Los Angelesben megrendezendő Olimpiai Játékokról. A távolmaradás hivatalos indoka egyébként az Egyesült Államokban tapasztalható szovjetellenes hullám volt, amely a Szovjet Olimpiai Bizottság elnöke szerint olyan méreteket öltött, amely már a Szovjetunió sportolójának testi épségét veszélyeztette. A szovjetek példáját a keleti blokk majdnem összes állama, így Magyarország is követte (de például Románia részt vett az olimpián), továbbá számos más, a Szovjetunióval jó viszont ápoló állam (például Angola, Dél-Jemen). A Magyar Olimpiai Bizottság, a szovjetekhez hasonlóan biztonsági okokból, 1984. május 16-án jelentette be távolmaradását az Olimpiai Játékokról. Arra is találhatunk példát az olimpiai mozgalom történetéből, hogy egyfajta szankcióként egyes államok nem indulhattak el az Olimpiai Játékokon. Így például az 1960-as római Olimpiai

Játékokon még engedélyezték a Dél-Afrikai Köztársaság elindulását, azzal a feltétellel, hogy a csapatukban fekete sportolók is helyet kapnak (végül csak fehérek vettek részt a játékokon, ugyanis a dél-afrikai nemzeti olimpiai bizottság szerint a feketék nem tudták kvalifikálni magukat a versenyekre), azonban az 1964-es tokiói olimpiától kezdődően egészen 1992-ig a Dél-Afrikai Köztársaság sportolói nem vehettek részt a játékokon. (Az apartheid miatti eltiltás, illetőleg a nemzetközi jogi-nemzetközi politikai kérdések pedig egészen furcsán kapcsolódtak össze az 1976-os montreali Olimpiai Játékok esetén: miután a kanadai kormány nemkívánatosnak minősítette a tajvani sportolókat, az Egyesült Államok az Olimpiai Játékok bojkottjával fenyegetett. Tajvan végül indulhatott volna a játékokon, amennyiben Tajvan nevében nem szerepel a Kína szó, amit azonban Tajvan nem fogadott el. Végül mindkét Kína bojkottálta az Olimpiai Játékokat. Ám az igazi problémát az jelentette, hogy az Olimpiai Játékok előtt nem sokkal egy új-zélandi profi rögbicsapat vendégszerepelt Dél-Afrikában. Huszonnyolc, főleg afrikai ország azt követelte, hogy Új-Zéland ne indulhasson el a játékokon, a NOB azonban nem tartotta indokoltnak Új-Zéland kizárását, mondván a rögbi nem olimpiai sportág. Erre válaszul a 28 állam képviselői a megnyitőünnepséget megelőzően távoztak az Olimpiai Játékokról.)

Ugyancsak nem kerülhető meg a nemzetközi sportjog vonatkozásában a kereskedelmi jog körébe tartozó kérdések vizsgálata – ideértve mindenekelőtt a közvetítési jogokkal és reklámbevételekkel kapcsolatos szabályozást. Az olimpiai mozgalom története szempontjából az 1996-ban Atlantában megrendezett olimpia tekinthető egyértelmű vízválásznak az esemény kommercializálódása tekintetében, hiszen ekkor nyerte el a rendezés jogát a Coca Coláról és például a CNN-ről nevezetes amerikai város, a 100. évforduló alkalmából ugyancsak pályázó, de hasonló gazdasági vonzerőt felmutatni képtelen Athénnal szemben. Ezt a kérdést ezúttal területi okokból elsősorban az Európa-jog szemszögéből fogjuk vizsgálni a későbbiekben.

A nemzetközi sportjog napjainkban talán legaktuálisabb kérdésének mégis a dopping tekinthető, mely kérdést külön nemzetközi egyezmények (például a már említett UNESCO

keretében), és külön nem kormányközi nemzetközi szervezet (a WADA) is igyekszik szabályozni, inkább kevesebb, mint több sikerrel.

A nemzetközi sportjogon belül ugyancsak önálló elemként vizsgálható a vitarendezés kérdése, mely egyaránt történhet nemzeti és nemzetközi bírói fórumok előtt. A nemzeti bírói fórumok előtti vitarendezés (vagy megengedőbben: az egyes kérdésekben történő vitarendezés lehetőségének biztosítása) a nemzeti sportok vonatkozásában bizonyos esetekben még akár indokolt is lehet, ám a nemzetközi sportesemények vonatkozásában elengedhetetlen volt egy, az államoktól függetlenül működő nemzetközi sportbíróóság felállítása, hiszen kiemelkedő fontossággal bír, hogy ugyanolyan jellegű jogi kérdések megítélését ne az befolyásolja, hogy az érintett sportoló vagy szervezet ügyében melyik állam bírósága fog eljárni. A Lausanne-i székhellyel működő Nemzetközi Sport Döntőbíróóság (CAS) igazán 2002 óta éli virágkorát, amikor is a nagy nemzetközi sportági szakszövetségek közül utolsóként a FIFA is elfogadta annak joghatóságát. Ezt követően a CAS által tárgyalt ügyek száma, és ezzel szoros összefüggésben a CAS ismertsége is a többszörösére nőtt rövid időn belül, és napjainkban már éves szinten több száz elé terjesztett ügygel foglalkozik, döntően a labdarúgás (illetőleg a doppinggal kapcsolatos kérdések, jellemzően versenyzők eltiltásának megfellebbezése) köréből.

III. MODELLEK A SPORT SZABÁLYOZÁSÁRA

Az Európai Unió alapszerződéseinek szintjén először csak az 1997-ben aláírt és 1999-ben hatályba lépett Amszterdami Szerződés foglalkozott a sporttal, és az csak a Lisszaboni Szerződés 2009-ben történő hatályba lépését követően vált (részben) önálló uniós politikává. Ugyanakkor az uniós dokumentumok szintjén már korábban, 1999-ben megszületett a sportról szóló Helsinki Jelentés, melyben az Európai Bizottság intézkedéseket jelentett be a sport társadalmi és nevelő szerepének erősítésére. A Helsinki Jelentés külön is kiemelte a sport szociális, társadalmi és oktatási értékeit. Az Európai Bizottság jelentése alapján felvázolható egy ún. európai sportmodell, mely az alábbi hat egyedi jellemző alapján azonosítható.

Mindenekelőtt, az Európai Unió valamennyi tagállamában érvényesül egy úgynevezett piramisrendszer, melyben egyben tartalmazza a professzionális és amatőr sportszervezeteket és sportolókat. A piramisrendszer talapzatánál (legsó szintjén) a nagymértékű önállósággal rendelkező, jellemzően teljesen amatőr sportklubok találhatók, melyek még a legkisebb társadalmi közösségekben is kétséget kizáróan léteznek. Példának okáért, egyes kimutatások szerint Ausztriában a lakosság 39 százaléka kapcsolódik valamilyen formában egy-egy ilyen, teljesen amatőr keretek között működő sportklubhoz. A piramis következő szintjén a regionális szintű szervezetek találhatók, melyek felelősek az adott regionális szinten a versenyek megszervezéséért (azaz összefogják a piramis alsó szintjén található sportszervezeteket). A piramis harmadik szintjén találhatók a nemzeti szövetségek, amelyek egyfelől átfogják a regionális szövetségek tevékenységét, másfelől pedig megszervezik a nemzeti szintű bajnokságokat. Lényegében valamennyi sportág vonatkozásában léteznek olyan nemzeti sportági szakszövetségek, melyek gyakorlatilag monopolhelyzetben szabályozzák az adott sportággal kapcsolatos valamennyi kérdést az egyes államokban. A piramis csúcsán pedig az európai szintű sportági szakszövetségek találhatók, mint amilyen például az Európai Labdarúgó Szövetség (UEFA), mely szövetségeknek valamennyi európai tagállamból egy-egy tagjuk van, és felelősek az Európa-bajnokságok, illetőleg a nemzeti bajnokságokon kiemelkedően szereplő csapatok, illetőleg egyéni versenyzők közötti

versenyek lebonyolításáért. A piramisrendszer jellemzője tehát, hogy nem válik el élesen egymástól az amatőr és professzionális sport, hanem azok szorosan építenek egymásra.

Az európai sportmodell következő jellemzője a kiesés és feljutás lehetőségének biztosítása, mely a piramis valamennyi szintjén érvényesül, a teljesen amatőr szinten szerveződő bajnokságoktól kezdődően az európai szintű versenyekig egyaránt. A kiesés és feljutás lehetősége biztosítja, hogy a gyengébben teljesítő csapatok egy osztállyal hátrébb, míg a jobban teljesítők egy osztállyal előrébb léphessenek, biztosítva ezáltal a mezőny sokszínűségét, és a kisebb vagy közepesebb méretű csapatok számára is lehetőséget biztosítva a legjobbak között történő részvételre. A kiesés és feljutás szabályai ugyanakkor sem sportáganként, sem pedig azon belül államonként nem egységesek: valamennyi országon belül valamennyi sportág vonatkozásában az országos szövetség joga meghatározni a nemzeti bajnokságok lebonyolításának szabályait, beleértve a feljutásra és kiesésre vonatkozó szabályokat is. Ideális esetben ezek a szabályok hosszú éveken keresztül állandóak és kiszámíthatóak, de olykor az ellenkezőjére is hozható példa: a magyar labdarúgásban például időről időre hol az első osztály létszámának növelésében, hol pedig annak csökkentésében látják a döntéshozók a labdarúgás színvonala emelésének lehetőségét, mely természetesen magával kell, hogy vonja az alacsonyabb osztályú bajnokságok lebonyolítási rendjének átszervezését is. A legutóbbi átszervezésre a magyar labdarúgásban a 2015/2016. bajnokság kezdetén került sor, amikor is a legmagasabb osztályban játszó csapatok számát a Magyar Labdarúgó Szövetség a korábbi 16-ról 12-re csökkentette.

Az európai sportmodell harmadik jellemzője a tömegsport bevonása. Egyes kimutatások szerint több, mint 700 ezer különféle amatőr vagy éppen félamatőr sportklub létezik csak az Európai Unió tagállamain belül, melyek különféle sporteseményeket is szerveznek, és tagjaik döntő többsége amatőr státuszban van. Ezen amatőr egyesületek és sportolók jelentik egyfelől a már említett piramisrendszer alapját, másfelől pedig a professzionális európai sport utánpótlásbázisát is.

Az európai sportmodell következő jellemzője a nemzeti identitás megőrzése. Maga az Európai Bizottság is úgy jellemezte a sporttevékenységet, mint egyike az utolsó egyértelmű nemzeti kötődésen alapuló tevékenységeknek. Különösen az európai szintű sportesemények során, legyen szó akár egyéni, akár csapatversenyekről, nagy jelentőséggel bír, hogy az állampolgárok szurkolhatnak a saját csapatuknak vagy versenyzőjüknek, ami bizonyos értelemben pont az ellenkezője az egységes Európa eszméjét hirdető, az állampolgársági kötődést olykor háttérbe szorítani kívánó megközelítéseknek.

Ezzel szoros összefüggésben kell megemlíteni az európai sportmodell egyik negatív elemeként, hogy a nemzeti identitás túlzott hangsúlyozása olykor forrása lehet nacionalista, rasszista magatartásoknak, vagy éppen a (futball)huliganizmusnak is. Ez a jelenség ráadásul nem csupán az államok között, de az államon belül is érvényesülhet, gondoljunk például Magyarországon a Ferencváros és az Újpest szurkolótábora közötti közismert ellentétekre, melynek egyik kiváltó oka feltehetően az lehet, hogy a szocializmus éveiben az Újpest (Újpesti Dózsa néven) a Belügyminisztérium csapata volt, míg a Ferencváros az ellenállás jelképe volt (olyannyira, hogy egy időben még a csapat nevét és klubszíneit is meg kellett változtatni: 1951 és 1956 között a csapat egyesült az ÉDOSZ SE-vel, és előbb ÉDOSZ, majd Kinizsi néven indult a bajnokságban, klubszíne pedig a piros-fehér lett).

Az európai sportmodell utolsó fontos jellemzője, hogy rendszeresen megtalálhatóak nem csupán a nemzeti, hanem a nemzetközi szintű versenyek is mind az egyéni sportágakban, mind a csapatsportágakban, mind pedig a nemzeti válogatottak szintjén.

Amíg az európai sportmodell központi eszméje a nyitott verseny, azaz lényegében bármely sportegyesületnek megvan (legalábbis az elvi) esélye arra, hogy eljusson a legjobbak közé, addig az észak-amerikai sportmodell teljesen eltérő megközelítésen alapszik.

Az amerikai sportmodell éles különbséget tesz mindenekelőtt az amatőr és a professzionális sport között, és mindkettőnek megvan a saját, önálló szervezeti felépítése. A professzionális, ún. major sportok (az NBA, NFL, NHL, MLB, MLS, azaz a kosárlabda, amerikai futball, jégkorong, baseball és labdarúgás tartoznak ebbe a körbe) saját professzionális ligával

rendelkeznek, melynek szabályait részben az adott liga szabályai, részben pedig a sportolók szervezeteivel megkötött kollektív szerződések szabályozzák. Ezzel párhuzamosan, teljesen más szervezetrendszer (National Collegiate Athletic Association, NCAA) vonatkozik az amatőr sportokra, melyek számára nyitott az olimpiai mozgalomban való részvétel lehetősége is, és mely vonatkozásban sokszor még az adott sportra vonatkozó szabályok (beleértve akár a legalapvetőbb szabályokat, például a játékidőt, vagy éppen a pontszerzés szabályait) is eltérőek.

Az amerikai sportmodellben a központi szerepet a középiskolák és egyetemek jelentik, melyek egyfelől az amatőr szintű sportok legmagasabb szintjét képviselik (ideértve adott esetben akár azt is, hogy a legtehetségesebbek számára kifejezett sportösztöndíjakat biztosítanak), másrészt pedig az ún. draftrendszer segítségével az egyetemi bajnokságokban játszó tehetséges fiatalok számára lehetőség nyílik a professzionális ligákba történő belépésre is.

Az amerikai sportmodell, szemben az európaival, lényegében teljesen zártnak tekinthető: a major sport ligákban jellemzően 30-32 csapat működik, és sem feljutásra, sem pedig kiesésre nincs lehetőség. A jogalkotó által biztosított keretek, illetőleg az adott liga szervezeti szabályzatának keretei között a ligák tulajdonosai dönthetnek arról, hogy hány csapat és milyen szervezetben vehet részt az adott ligában. Ebből a megközelítésből azonban sok minden egyéb is következik: az amerikai piacon az igazi bevételt nem az egyes csapatok, hanem maguk a ligák jelentik – ekként egyrészt a bevételek elosztása is lényegesen kiegyenlítettebb, mint az európai sportmodellben, másrészt pedig maguk a ligák is abban érdekeltek, hogy egyetlen csapat se domináljon hosszabb időn keresztül, mert az az adott sportág eseményei iránti érdeklődés csökkenésével (és ezáltal a liga-szintű bevételek csökkenésével) jár. Más szavakkal, amíg az amerikai sportmodellben a csapatokat működtető gazdasági társaságok horizontálisan (a liga szintjén) integrálódtak, addig az európai sportmodellben vertikális integrációt figyelhetünk meg: amíg az Egyesült Államokban a piac és a bevételek szempontjából a csapatok együtt dolgoznak és csak a pályán küzdenek

egymással szemben, addig Európában gyakorlatilag a klubcsapatok minden szempontból riválisai egymásnak.

Ami az amerikai sportmodellben a kommercializálódás kérdését illeti, a már említett liga-szintű együttműködésnek köszönhetően, a megszerzhető profit maximalizálása érdekében az Egyesült Államokban ezt a rendszert gyakorlatilag tökélyre fejlesztették. Csak a példa kedvéért: nyilván sokkal nagyobb értékkel lehet értékesíteni a televíziós közvetítési jogokat, ha a potenciális vevő egyszerre licitálhat valamennyi csapat játékjogára, mint akkor, ha esetleg ezt tagállami szinten, vagy akár egyes klubok szintjén teheti meg – mint ahogy az az európai modellben történik jellemzően. Értelemszerűen, amíg például a spanyol labdarúgó bajnokságban a Real Madrid vagy a Barcelona marketingjogai fel tudják venni a versenyt az amerikai major sportokban működő franchise-okéval, addig a spanyol első osztályú labdarúgó bajnokság többi 18 csapata esetében már erre nincs reális esély. Azon kisebb bajnokságok esetében pedig, ahol egyetlen nemzetközileg is versenyképes „húzónev” sem szerepel, még a nemzeti bajnokságok szintjén sem képesek jelentősebb televíziós bevételekre szert tenni (amire példaként nem is elsősorban a magyar labdarúgó bajnokságot lehet megemlíteni, hanem például a skandináv országok bajnokságait).

Az amerikai modell sok tekintetben eltér az európai megközelítéstől a munkajog vonatkozásában is. Az amerikai modell legfontosabb jellemzője, hogy szinte mindegyik major liga meghatároz valamilyen (szigorúbb, vagy éppen kevésbé szigorú) fizetési sapkát, ekként a klubok lényegében ugyanakkora összeget költhetnek a játékosaik fizetésére. Ehhez képest az európai sportmodell szerint a játékosok fizetésének csak a klubok (és tulajdonosaik) teherbíró képessége és (az olykor szemlátomást hiányzó) józan paraszti ész szabhat határt, tovább növelve a távolságot a „nagy klubok” és a többiek között. Bizonyos értelemben azonban az európai sportmodell is lépet egyet az amerikai modell irányába az Európai Bíróság Bosman ügyben hozott döntését követően: azáltal, hogy a lejárt szerződésű játékosok játékjogáért immáron nem kérhető pénz, és lényegében ingyen igazolhatóak (azaz a játékosok maguk rendelkeznek a játékjogukkal), hasonló helyzetet láthatunk, mint amilyen az Egyesült Államokban a szabadügynök (free agent) pozíciója: nevezetesen a lejárt szerződésű játékos

eredendően ingyenesen igazolhat bármely másik klubhoz. Érdekesség (és az európai modelltől teljes mértékben eltérő) azonban, hogy a még élő szerződéssel rendelkező játékosok átigazolása esetén nem átigazolási díjat fizetnek a klubok egymásnak az Egyesült Államokban, hanem átvállalják a játékos előző klubjánál élő szerződését (melyet természetesen megkísérelhetnek újratárgyalni), és ún. draftjogokat (azaz a bajnokságot megelőzően a legtehetségesebb egyetemi játékosok kiválasztásának jogát) adnak érte cserébe.

A már említett draft intézménye ugyancsak ismeretlen az európai sportmodellben. Lényege, hogy az egyetemi bajnokságokból kikerülő, legtehetségesebb fiatal sportolók közül meghatározott sorrendben választhatnak a major sportokban működő csapatok, általában oly módon, hogy a leggyengébben teljesítő csapat választhat elsőként, és a bajnoki címet megszerzett csapat utoljára. Ez a draftrendszer is az egyes csapatok közötti erőviszonyok kiegyenlítését célozza hosszú távon, hiszen statisztikailag sokkal nagyobb esély van arra, hogy a drafton elsőként kiválasztott játékos fusson be nagyobb karriert. Ugyanakkor természetesen semmilyen garancia nincs arra vonatkozóan, hogy a drafton korábban választott játékos beválik, és a később választott pedig nem: a talán legismertebb példa erre az NFL-ben a New England Patriots-ban játszó, négyszeres Super Bowl-győztes irányító, Tom Brady esete, aki annak idején 2000-ben a drafton csak a 199. helyen került kiválasztásra, mégis minden idők egyik legjobb irányítója lett, miközben előtte a csapatok hat másik irányítót is kiválasztottak, akiknek a pályafutása leginkább csak erről az egy momentumról vált nevezetessé (Chad Pennington, Giovanni Carmazzi, Chris Redman, Tee Martin, Marc Bulger és Spergon Wynn karrierjéből az egyik legemlékezetesebb statisztika, hogy Tom Brady több alapszakasz-mérkőzést nyert a pályafutása során az NFL-ben, mint ahány mérkőzésen a másik hat irányító együttesen valaha pályára lépett).

Az utolsó feltétlenül említést érdemlő különbség az európai és az amerikai sportmodell között, hogy az Egyesült Államokban rendkívül erősek a játékos-szakszervezetek, míg ez a fajta érdekérvényesítés Európában szinte teljesen hiányzik. Ugyanakkor az is igaz, hogy az amerikai modellben a tulajdonosok gyakorlatilag „kartellként” viselkedve dominálják valamennyi major sportágat, ekként a játékosoknak csak szervezeten van esélyük arra, hogy

érdekeiket érvényesítsék, míg Európában a vezető sportklubok tulajdonosai egymással is szemben állnak olykor.

3.1 Kitekintés 1. – médiajogok az NFL-ben

Napjaink egyértelműen elsőszámú sportligája a gazdasági eredményességet tekintve az Egyesült Államokban működő amerikai futball liga, az NFL. Csak összehasonlításképpen: a 2014. évi adatok alapján az NFL 11,2 milliárd USD bevételt ért el, miközben az MLB (baseball) 9, az NBA (kosárlabda) 4,8, az NHL (jégkoron) 3,7 milliárd dolláros bevételt szerzett ugyanebben az időben, míg a talán legértékesebbnek tekinthető angol első osztályú labdarúgó bajnokság, a Premier League 4,5 milliárd dolláros bevételre tett szert ligaszinten. A Forbes magazin 2015. évi adatai alapján a 32 NFL csapat közül 25 becsült értéke meghaladta az 1 milliárd dollárt, a legértékesebb klubcsapat (Dallas Cowboys) 4 milliárd dolláros értéke pedig alig marad el a Premier League éves televíziós bevételeinek nagyságától. Az NFL gazdasági sikerességének kulcsa egyértelműen a televíziós szerződések sikere, melyből a liga éves szinten dollármilliárdokat keres.

A feljegyzések szerint az első NFL mérkőzést 1939. október 22-én közvetítették a Brooklyn Dodgers és a Philadelphia Eagles között, de a közvetítésről gyakorlatilag senki sem tudott, még maguk a pályán levő játékosok sem. A rendszeres közvetítések csak 1941-ben kezdődtek meg, de abban az időben még a televíziókészülékek száma alig 500 és 1000 darab között mozgott. Érdekesség, hogy az NFL csapatok tulajdonosai a kezdeti években nagyobb lelkesedéssel vetették bele magukat a rádióközvetítésekbe, mint a televízió adta lehetőségekbe, ugyanis eleinte nagyon féltek attól, hogy a közvetítéseknek negatív hatása lesz a nézőszámra, ugyanis míg a rádióban csak hallani lehetett az eseményeket, a televízióban már látni is, ez pedig szinte ugyanazt jelentette, mintha a helyszínen látták volna a nézők az eseményt. Mindössze néhány csapat kötött egyedi szerződéseket a közvetítési jogokra vonatkozóan, és ők is arra kötelezték a televíziós társaságokat, hogy a közvetítés miatt esetlegesen kieső bevételüket a társaságok térítsék meg. Ebben az időben a televíziós bevételek a csapatok összes bevételének alig 3-5 százalékát tették ki. Az NFL egyik legendás

alakja, a magyar származású George Halas állt elő aztán azzal az ötlettel, hogy elviekben a csapatok tegyék lehetővé a mérkőzéseik közvetítését – kivéve a csapat székhelye környékén egy 75 mérföldes körön belül, hogy a televíziós közvetítéseknek ne legyen negatív hatása a nézőszámokra (később ez lett a ma is létező, úgynevezett blackout szabályozás alapja, azzal a kiegészítéssel, hogy a mérkőzés csak akkor nem közvetíthető a rendező városban, illetőleg vonzaskörzetében, ha nem kelt el minden belépőjegy).

Hamarosan az is kiderült azonban, hogy a klubok által egyedileg megkötött televíziós szerződések nagy anyagi különbségeket eredményeznek a csapatok között, így született meg aztán a ligaszintű szerződések ötlete: a csapatok hozzájárultak ahhoz, hogy nevükben maga a liga tárgyaljon a televíziós társaságokkal, a bevételt pedig egyenlő arányban osszák szét közöttük. Érdekes azonban megemlíteni, hogy ez a megoldás beleütközött az akkor hatályban levő trösztellenes törvény rendelkezéseibe, ezért az amerikai Legfelsőbb Bíróság végül érvénytelenítette a megállapodást. Ezt követően az NFL sikerrel lobbizott a törvény megváltoztatásáért, és 1961 októberében John F. Kennedy elnök aláírta a Sports Broadcasting Actet, amely a trösztellenes törvény alóli mentességet biztosított az NFL-nek a televíziós szerződések vonatkozásában. A döntés eredményeképpen a CBS televíziós társaság 14,1 millió dollárért, a korábbiakhoz képest több, mint háromszoros áron szerezte meg a közvetítési jogokat. Ugyancsak a bevételek maximálása érdekében vetődött fel 1970-ben annak a gondolata, hogy ne csak vasárnap, hanem hétfő esténként is játsszanak egy mérkőzést – ez lett a mai napig hatalmas nézettséggel futó, legendássá vált Monday Night Football közvetítés.

A televíziós bevételek aránya, köszönhetően a ligaszintű tárgyalásoknak, hamar a csapatok összbevételének 37-40 százalékát jelentette. Az elmúlt években ráadásul tudatos politikával és az egyes csatornák közötti valódi versenyhelyezettel sikerült immáron az összes bevétel 62 százalékát a televíziós jogokból biztosítani (miközben a jegybevételek immáron alig 20 százalékát teszik ki a liga bevételeinek). Csak érzékeltetésül: pusztán a televíziós jogokból az NFL-nek 5 milliárd dollárt meghaladó éves bevétele van (melyből az ESPN csatorna a Monday Night Football csomagért önmagában 1,9 milliárd dollárt fizet évente), melyben

nincs benne sem az NFL saját televíziója (NFL Network) által közvetített Thursday Night Football mérkőzések értéke, sem pedig a DirecTV-n keresztül az Egyesült Államokban megvásárolható, valamennyi mérkőzésre kiterjedő egyedi előfizetési csomag (1,5 milliárd dollár éves értékben), sem pedig az NFL közvetlen előfizetési bevételei az Egyesült Államokon kívüli területeken az NFL Gamepass hozzáférés segítségével, melyek alapján a liga közvetlen pénzügyi bevételei megközelíti a 10 milliárd dollárt éves szinten.

3.2 Kitekintés 2. – pénzügyi fair play vs. fizetési sapka

3.2.2. Az UEFA pénzügyi fair play intézménye

Az UEFA által 2010-ben kifejlesztett, és első ízben 2011-ben alkalmazott pénzügyi fair play szabályozás célja az európai klubszintű labdarúgás pénzügyi feltételeinek javítását célozza. A pénzügyi fair play eredeti szabályainak lényege, hogy az UEFA által szervezett rendezvényeken (Bajnokok Ligája, Európa Liga) induló klubcsapatoknak igazolniuk kell, hogy nincs lejárt tartozásuk más klubok, saját jelenlegi vagy korábbi játékosaik, illetőleg az adóhatóságok felé. A pénzügyi fair playnek azonban 2013 óta van egy másik fontos eleme is, nevezetesen annak vizsgálata, hogy az egyes klubok kiadásai és bevételei egymással arányban vannak. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy az adott pénzügyi évben az egyes klubok labdarúgással kapcsolatos tevékenységükre fordított kiadásait a labdarúgásból termelt bevételeiknek fedezniük kell (ún. break even szabály), azaz adósságot termelő klubok nem indulhatnak a Bajnokok Ligájában vagy az Európa Ligában. A break even szabály alól azonban kivételt képeznek az utánpótlás-nevelésre és az infrastruktúra-fejlesztésre fordított kiadások, annak érdekében, hogy ezek fejlesztését az egyes klubok ne korlátozzák a jövőben sem. Az UEFA deklarált célja, hogy ezen előírások alkalmazásával előmozdítsa a labdarúgó klubok megfelelő gazdálkodását, működésük átláthatóságát és a versenyek integritását.

Az UEFA és az Európai Bizottság közös közleménye szerint a pénzügyi fair play szabályzat az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés tiltott állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek érvényesülését segíti elő a labdarúgásban. Az uniós versenyjog szerint vállalkozásnak minősülő labdarúgó klubok ugyanis gyakran részesülnek különböző állami,

önkormányzati, vagy az állami támogatások joga szempontjából állami szervnek minősülő személy által nyújtott pénzügyi „segítségben”. A közlemény rögzíti azt is, hogy az utánpótlásra és az infrastruktúrára fordított kiadások kivétele a break even szabály alkalmazása alól összhangban áll az állami támogatások jogának sport területén való érvényesítésével is.

A pénzügyi fair play szabályzata kismértékű, még elfogadható eltérést lehetővé tesz: nem minősül a pénzügyi fair play szabályai megsértésének, ha a klubok 5 millió euróval többet költenek, mint a figyelembe vehető bevételük. A pénzügyi fair play bevezetésekor az UEFA még azt a további engedményt is biztosította, hogy az első két szezonban (2013-2014 és 2014-2015) a tulajdonosok 45 millió euróig, míg a következő három szezonban (2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) pedig összesen 30 millió euróig kipótolhatták, illetőleg kipótolhatják a veszteséget. Arra ugyanakkor nincs lehetőség, hogy a tulajdonos valamilyen kerülő úton, például az általa tulajdonolt gazdasági társaságok szponzori támogatása révén nyújtson immáron jogszerűen elszámolható támogatást a klubja számára.

A pénzügyi fair play szabályainak megsértése az alábbi jogkövetkezményekkel járhat:

- figyelmeztetés;
- bírság;
- pontlevonás;
- az UEFA versenysorozatain (BL, EL) esedékes bevételek elvonása;
- új játékosok regisztrálásának megtiltása az UEFA versenysorozataiban;
- az UEFA versenysorozataiba nevezhető játékosok számának korlátozása;
- diszkvalifikáció az éppen zajló sorozatból;
- kizárás a következő sorozat(ok)ból,
- megszerzett bajnoki vagy egyéb cím visszavonása.

Ezen szankciók közül 2014-ben az UEFA a pénzügyi fair play szabályainak megsértése miatt a Manchester City és a Paris Saint-Germain klubcsapatokkal szemben egyaránt alkalmazta a bírságolást (20 millió euró összegben), az UEFA rendezvényeire nevezhető játékosok számának korlátozását (25 helyett 21 játékos), mely korlátozásokat egy év elteltével az UEFA fel is oldotta. Tekintettel arra, hogy a pénzügyi fair play célja nem elsősorban a büntetés, hanem a jogkövetésre történő rábírás, ezért nincs annak akadálya, hogy az érintett klub megállapodást kössön az UEFA pénzügyi fair playt ellenőrző testületével, annak érdekében, hogy akár rövid határidőn belül a klub ismét megfelelhessen a pénzügyi fair play által támasztott követelményeknek.

A pénzügyi fair play uniós joggal való összeegyeztethetőségét a luxemburgi székhelyű Európai Unió Bírósága is vizsgálta (pontosabban, nem vizsgálta) egy előzetes döntéshozatali eljárás keretében 2015 júliusában, a Striani és társai kontra UEFA és Belga Labdarúgó Szövetség ügyben. Az alapügyet két játékosügynök, illetőleg a már említett Manchester Cityhez és a Paris Saint-Germainhez kötődő szurkolói csoportok kezdeményezték. A felperesek az UEFA és a Belga Labdarúgó Szövetség ellen indítottak eljárást, azt állítván, hogy a fent említett break even szabály egyértelműen megsérti az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 101. cikkét, melynek értelmében „A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása”, valamint megsérti az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 102. cikkét is, melynek értelmében „A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.” A felek érvelése szerint a pénzügyi fair play intézménye ezen túlmenően sérti az egységes belső piacra vonatkozó alapvető szabályokat is, nevezetesen a tőke, szolgáltatások és munkavállalók szabad áramlását az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 63., 56. és 45. cikkében foglaltak szerint, továbbá aránytalannak és diszkriminatív jellegűnek is

tekinthetőek. Éppen ezért a felperesek kérték a brüsszeli bíróságot, hogy állapítsa meg ezeket a jogsértéseket, és ítéljen meg számukra kártérítést, illetőleg kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bírósága előtt, melynek érdekében a felek már előzetesen meg is fogalmaztak néhány kérdést, amelyet a brüsszeli bíróságnak elő kellene terjesztenie. Ezen túlmenően a felperesek ideiglenes intézkedés kibocsátását is kezdeményezték, azt kérvén, hogy a bíróság tiltsa meg a pénzügyi fair play azon szabályának bevezetését, mely a tulajdonos általi veszteségpótlás mértékét 45 millió euróról 30 millió euróra szállítja le a 2015-2016. bajnoki évtől kezdődően. A brüsszeli bíróság a felek kérésének megfelelően előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához, az alábbi kérdésekben:

- Korlátozza-e a verseny szabadságát a break even szabály az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 101. vagy 102. cikke értelmében, illetőleg az intézkedés arányosnak tekinthető-e az UEFA által elérni kívánt célokkal?
- Jelenti-e a break even szabály a tőke, szolgáltatások és munkavállalók szabad áramlásának korlátozását, és ezáltal az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 63., 56. és 45. cikkének (illetőleg az Európai Unió Alapjogi Chartája 16. cikkének) sérelmét, illetőleg az intézkedés arányosnak tekinthető-e az UEFA által elérni kívánt célokkal?
- Az UEFA klublicenz rendszerének és pénzügyi fair play szabályzatának 65. és 66. cikke sérti-e a fenti uniós jogi rendelkezéseket, figyelemmel arra, hogy a szabályzat a más labdarúgó klubok, munkavállalók és adóhatóságok nevesítésével hitelezők meghatározott körét előnyben részesíti és ezáltal hátrányos helyzetbe hozza a védelemben nem részesülő hitelezőket, így különösen a játékosügynököket?

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet azonban az Európai Unió Bírósága nyilvánvalóan megalapozatlanként 2015. július 16-án érdemi vizsgálat nélkül végzésével elutasította, így egyelőre várnunk kell arra, hogy egyértelműen kiderüljön a szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetősége.

A pénzügyi fair play rendelkezései abban a tekintetben kétségtelenül előremutatóak, hogy megakadályozzák azt, hogy a tulajdonosok számolatlanul öntsék a pénzt a klubjukba, ezáltal gyakorlatilag korlátlan anyagi lehetőségeket biztosítva számukra. Nem véletlen, hogy a Striani ügyben éppen annak a két klubnak a szurkolói kerültek megemlítésre, amelyek tulajdonosai közismertek a kiemelkedően jó anyagi lehetőségeikről. Ugyanakkor azt sem szabad elhallgatni, hogy a pénzügyi fair play talán alkalmas arra, hogy megakadályozza a gazdag klubok még további gazdagodását és főleg felelőtlen költekezését, azonban nyilvánvalóan alkalmatlan arra, hogy a kisebb vagy közepes csapatok pénzügyi lehetőségeit közelítse a nagyobb klubokéhoz. Ennek megfelelően a pénzügyi fair play szabályai deklaráltan nem is valamennyi klub egyenlő helyzetbe hozását célozzák, hanem inkább azt, hogy az egyes labdarúgóklubok a hosszabb távú, stabil gazdálkodást preferálják a rövid távú eredményesség helyett. Az UEFA megítélése szerint némiképpen az esélyek kiegyenlítését szolgálja az a rendelkezés is, mely nem százalékosan, hanem abszolút összegben határozza meg a break even szabály túllépésének maximális lehetőségét – ami egy nagyobb klub számára nem jelent valójában érdemi mozgásteret, míg egy kisebb klub számára akár az éves költségvetésének többszörösét is jelentheti. Más kérdés azonban, ha a szabály lehetővé teszi (a kisebb klubok segítésének szándékával) a költségvetés többszörös túllépését, akkor az mennyiben egyeztethető össze a pénzügyi fair play céljaival.

A pénzügyi fair play problémájának másik oldalára mutatott rá az AC Milan olasz labdarúgóklub ügyvezetője, Adriano Galliani: „A Real Madrid éves bevétele 450 millió euró, és ezt mind elköltheti. A Milannak csak ennek az összegnek a fele áll rendelkezésre. Egészen mostanáig az olasz klubok tulajdonosai, Silvio Berlusconi vagy Massimo Moratti a saját vagyonukból el tudták tüntetni ezt a differenciát, de ez többé nem lesz lehetséges.” A pénzügyi fair play éppen ezért arra talán alkalmas lesz, hogy ne nyissa tovább az ollót a nagyobb és a kisebb klubcsapatok között, azonban egyúttal gyakorlatilag a fennálló status quo-t is konzerválja azáltal, hogy a kisebb vagy közepes csapatok immáron aligha tudnak majd az anyagi helyzetükön számottevően javítva közeledni a vezető klubokhoz.

3.1.2. Az amerikai szabályozás mintapéldája – az NFL fizetési sapka rendszere

Az NFL-ben az első idény, amikor fizetési sapkát alkalmaztak, 1994 volt, azóta egy évet leszámítva (2010-ben, ugyanis amikor is a tulajdonosok 2008-ban felmondták az addig hatályban levő kollektív szerződést, a szerződés úgy rendelkezett, hogy az utolsó évben nem alkalmazható fizetési sapka) minden évben meghatározták a sapka értékét. A fizetési sapka értéke 2009-ben (a korábbi kollektív szerződés utolsó évében) 129 millió dollár volt, melyet csak 2015-ben ért el az új kollektív szerződés szerinti számítási mód (a jelenleg zajló, 2015-ös idényben ez 143,28 millió dollár).

Az új kollektív szerződés alapján a fizetési sapka mértékét az NFL amerikai futballal kapcsolatos bevételeihez képest kell meghatározni. Ebbe beletartoznak a jegybevételek, televíziós és rádiós közvetítési jogok, a stadionon belül a mérkőzések megrendezéséhez kapcsolódó bevételek (például ételek, parkolás, páholybevételek), illetőleg minden olyan bevétel, amely a játékosok pályán való szereplésével kapcsolatba hozható. Érdekes azonban, hogy a szabályozás alapján vannak nevesített kiskapuk: így például a Dallas Cowboys Merchandising bevételei (a Dallas Cowboys saját márkanévvel árulja a szurkolóknak szánt pólóit, bögréit és emléktárgyait, ún. Jerry Jones kivétel), vagy a New York szabály (a New York Giants és a New York Jets által közösen használt Metlife Stadium finanszírozását szolgáló tételek) nem számítanak bele a bevételek közé.

A fizetési sapka szempontjából az adott évben az 51 legtöbbet kereső játékos fizetését kell figyelembe venni (fizetés alatt értve a bérezést, az aláíráspénzt és a teljesített bónuszokat is). A játékosok bére a 16 alapszakasz mérkőzésre vonatkozik, és ezek kifizetése hétről hétre arányosan történik a játékos számára (a rájátszásba jutó csapatok játékosainak bérét az NFL fizeti, és nem a klubok). Ez az egyetlen tétele a bérezésnek, melynek a minimuma is meghatározott, és függ a játékos NFL-ben eltöltött éveinek számától is. Az aláíráspénzt a játékos a szerződés megkötésekor kapja meg egyösszegben (azonban a fizetési sapka szempontjából a szerződés teljes időtartamára arányosan kerül könyvelésre), míg a bónuszt a

játékos valamely feltétel teljesítése esetén kapja meg (ilyen bónusz lehet például, hogy a játékos egy meghatározott napon a csapat tagja, a játékos a játékidő meghatározott részét a pályán tölti, részt vesz a nem kötelező felkészülési programokon, stb.). A fizetési sapka szempontjából a legbonyolultabb az aláíráspénz értékelése: a játékosok érdeke, hogy a szerződésük minél nagyobb része legyen úgynevezett garantált összeg, amelyet biztosan megkapnak – márpedig az egyetlen ilyen biztos pénz lényegében csak az aláíráspénz. Arra is van azonban lehetőség, hogy egy meghatározott feltétel teljesülése esetén a fizetés egyes elemei később is garantálttá váljanak (például ha a játékos az adott bajnoki év kezdetén a csapat tagja, akkor biztosan megkapja a fizetésének teljes összegét. Így például amikor az Indianapolis Colts legendás irányítója, Payton Manning 2012-ben átigazolt a Denver Broncohoz, a szerződésébe az a kitétel került, hogy a 2014-es szezon kezdete előtt 10 nappal részt kell vennie egy orvosi vizsgálaton, és amennyiben ez a vizsgálat játékra alkalmasnak minősíti, a számára a szerződés szerint 2014-ben járó 20 millió dollár garantálttá válik).

A fizetési sapka felső határát azonban két tétel is módosíthatja, ami miatt a csapatok ténylegesen az egyes években nem egyforma összeggel gazdálkodhatnak annak ellenére, hogy minden idény kezdete előtt minden csapatra egyetlen fizetési sapka összeget állapítanak meg. Egyfelől, az adott évben a fizetési sapkából fel nem használt összeget a csapat átviheti a következő idényre. Másfelől azonban a fizetési sapka összegét csökkenti az egy játékos szerződésének felbontása miatt benntartott összeg (ún. dead money). Amikor egy csapat felbontja egy játékos szerződését, akkor a még ki nem fizetett összegek azonnal eltűnnek. Az aláíráspénz azonban, amelyet a fizetési sapka számításai szerint arányosan kell terhelni a szerződés minden évére, a felbontás évében egyösszegben terhelni fogja a csapat fizetési sapkáját.

Tekintettel arra, hogy az NFL ún. hard cap-et alkalmaz (azaz a fizetési sapka maximuma nem léphető túl), ezért a szabályozást a klubok anyagi lehetőségeinek kiegyensúlyozása szempontjából az egyik legigazságosabbnak tekintik az Egyesült Államokban. A szabályozás ugyanakkor azt is rögzíti, hogy a csapatoknak legalább a fizetési sapka értéke 89 százalékát el

kell költeniük minden egyes bajnoki évben, ekként nem csak felső, de alsó fizetési korlátot is támaszt a szabályozás a klubokkal szemben.

3.2.3. A továbbfejlesztett NFL szabályozás – az NHL fizetési sapkája

Az NHL-ben a 2000-es évek elején a játékosok és a tulajdonosok közötti harc az új kollektív szerződés megkötéséért lockouthoz vezetett, ami miatt a 2004-2005-ös idény el is maradt. A kollektív szerződés megkötésének tétje az volt, hogy megjelenik-e a fizetési sapka intézménye az NHL-ben is. Az elfogadott megállapodás végül az NFL mintájára hard cap-et vezetett be, melyet a csapatok, néhány kivételtől eltekintve egyáltalán nem léphetnek át, ennek eredményeként számos játékos jövedelme a korábbi évekhez képest csökkent. A kollektív szerződés lejártát követően újabb lockoutra került sor, ugyanis a 2004-ben elfogadott változtatások még nem voltak elegendőek a liga tartós gazdaságos működésének megteremtéséhez. Az újabb egyeztetések miatt a 2012-2013-as bajnokság alapszakasza a szokásos 82 mérkőzés helyett csak 48 találkozóig tartott. A végül elfogadott új kollektív szerződés 10 évre szól, és 2022. szeptember 15-ig hatályos.

A fizetési sapka számításához az NHL is minden évben meghatározza mindazon bevételeket, amely jégkoron mérkőzésekhez, az NHL által szervezett eseményekhez, a játékosok részvételével megrendezett rendezvényekhez, illetőleg minden olyan rendezvényhez kapcsolódik, ahol a játékosok, csapatok vagy a liga nevét, jelképeit, logóit felhasználják. Más ligákhoz (például az NFL-hez) képest messze az NHL határozza meg a legtágabban az ily módon figyelembe vehető bevételek körét. Ennek az összegnek az 50 százalékát kell minden évben a játékosokra költeni ligaszinten, azonban ebben benne van a bérjellegű juttatásokon kívül az egyéb juttatások kategóriája is. Az NHL szabályozásának sajátossága (az NFL-hez hasonlóan), hogy nem csak a sapka felső, hanem alsó határát is meghatározzák, és az összes csapat esetében a játékosokra költött költségeknek ezen a tartományon belül kell maradniuk. A 2015-2016-os szezonban a fizetési sapka minimuma 52,8 millió dollár, maximuma pedig 71,4 millió dollár.

A fizetési sapkába az NHL-ben az átlagos fizetéseket számolják, azaz egy több évre szóló szerződés esetében a szerződés összegét a szerződés teljes időtartamára átlagolják (függetlenül attól, hogy például az aláírási bónusz kifizetésére értelemszerűen az aláírásakor kerül sor), mely számítási mód eltér az NFL szabályozásától, ahol csak az aláírási bónusz kerül évente egyenlő mértékben könyvelésre. A sapka esetében valamennyi játékos keresetét figyelembe kell venni, beleértve azokat is, akik sérült listán vannak, vagy bármilyen más okból nincsenek játékra képes állapotban (ehhez képest az NFL csak az 51 legjobban kereső játékos fizetését veszi figyelembe).

Az NHL-ben mindössze három esetben van lehetőség a fizetési sapka átlépésére:

- a játékosoknak adott teljesítményfüggő bónuszokkal a fizetési sapka felső határának 7,5 százalékáig (de ebben az esetben túllépés esetén az adott csapat fizetési sapkája a következő évben csökkenni fog);
- a hosszabb időn keresztül sérült játékos helyére, legfeljebb a sérült játékos fizetéséig terjedő összegben igazolt játékos fizetésével (hiszen a sérült játékosok is beleszámítanak a fizetési sapkába);
- illetőleg ha egy csapatban valaki megsérül és a fiókcsapatból sem hívható fel játékos a helyére, és a csapat az aktuális minimálbér + 100.000 dollár értéknél kevesebbel áll a fizetési sapka alatt, akkor kivételesen a minimálbér + 100.000 dollár értékig átléphető a fizetési sapka maximuma (ún. Roster Emergency kivétel).

Bármely más esetben, ha egy csapat túllépi a fizetési sapka maximumát, akkor az alábbi büntetésekkel számolhat:

- 5 millió dollárig terjedő pénzbüntetés vagy fizetési sapka megvonás;
- draftjogok megvonása;
- minden mérkőzés vesztesé nyilvánítása;
- alkalmazottak eltiltása.

A fizetési sapkára vonatkozó szabályok tekintetében napjainkban egyértelműen az NHL szabályai a legszigorúbbak, és egyben a leghatékonyabbak is. A 2012-ben bevezetett módosítások eredményeként a játékosok bevételből való részesedése a korábbi 57 százalékról 50 százalékra csökkent, ami természetesen lehetőséget biztosít arra, hogy a csapatok stabil gazdálkodással tervezhessék az elkövetkező éveket. A fizetési sapka szigorú alkalmazása, és egyben a fizetési sapka minimumának a meghatározása pedig arra is kiválóan alkalmas, hogy a csapatok közötti egyenlőséget biztosítsa a szabályozás. A rendszer főbb elemeiben hasonlít az NFL szabályaira, néhány, a jégkorong sportági sajátosságaival indokolható kivétellel.

3.1.4. Egy teljesen más megközelítés – luxusadó a baseballban

Érdekesség, hogy a Major League Baseball esetében egyáltalán nem alkalmazzák a fizetési sapka intézményét, a klubok pénzköltésének csak egyetlen dolog szabhat gátat, mégpedig egy alkalmazott luxusadó, amelyet Competitive Balance Tax néven illetnek. Az adóról a felek először az 1994-1995-ös, 232 napos sztrájkot követően állapodtak meg. A tulajdonosok célja az volt, hogy megjelenjen a baseballban is a fizetési sapka intézménye, de ennek összegéről és rendszeréről nem tudtak megállapodni, így ennek helyettesítésére jött létre 1997 és 1999 között a Competitive Balance Tax első változata, mely a csapatok között a pénzköltés terén az esélyegyenlőség megvalósítását célozta. A szabályozás lényege, hogy kiszámolták, hogy az egyes csapatok mennyit költöttek az adott idényben játékosaikra, majd átlagolták a ligában a játékosokra legtöbbet költő ötödik és hatodik csapat értékét. Amely csapatoknak efölött az

érték fölött szerepelt a játékosokra költött költsége, azoknak a limittúllépés 34 százalékának megfelelő összeget kellett befizetniük az MLB kasszájába. Ténylegesen a 30 csapatból összesen nyolcnak kellett 1997 és 1999 között befizetést teljesítenie, közülük háromnak (Baltimore Orioles, New York Yankees, Atlanta Braves) mindhárom évben, egynek (Los Angeles Dodgers) két évben, míg további négy csapatnak (Boston Red Sox, Cleveland Indians, New York Mets, Florida Marlins) csak egy esztendőben.

Ezt követően a luxusadó a 2002-ben megkötött kollektív szerződésben alkalmazták újra a baseballban. Az első változathoz képest jelentős eltérésnek számított, hogy immáron egy meghatározott keretösszeg felett kell a csapatoknak befizetést teljesíteniük (mely összeg 2013-ban 178 millió dollár, 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban pedig 189 millió dollár), aszerint, hogy egy csapat hanyadik alkalommal költ többet a játékosaira, mint a meghatározott limitérték. A luxusadó mértéke első alkalommal a túllépés különbözetére 17,5 %, a második alkalommal 30 %, a harmadik alkalommal 40 %, minden ezt követő további alkalommal pedig 50 %. Az elszámolás sajátossága, hogy a hosszabb távra szóló, garantált szerződéseket évente átlagértéken számítják be, és a több évre szóló szerződésekben rögzített bónuszokat is évente egyenlő mértékben írhatják le a csapatok, függetlenül attól, hogy ténylegesen a szerződés mely évében mekkora kifizetés történik.

A Competitive Balance Tax jelenlegi formájában nem tekinthető a fizetések szabályozása hatékony eszközhöz. Az elmúlt évek statisztikai alapján jól látható, hogy egyes csapatok, például a New York Yankees egyáltalán nem törődött a luxusadó mértékével, hanem igyekezett a lehető legdrágább keretet biztosítani minden évben a csapat számára. Ez pedig gyakorlatilag azt eredményezi, hogy végső soron egy, az európai labdarúgásban látható különbségek irányába tolódik el az MLB rendszere. Ugyanakkor a baseball sajátosságaiból adódóan (szemben az európai klubfutballal), rövid távon egy olcsóbb csapat is versenyképes lehet a drága sztárokból álló „kirakatcsapatokkal”: így például 2013-ban a játékosokra 237 millió dollárt költő New York Yankees nem jutott be a rájátszásba, mert megelőzte az alig 64,6 millió dollárt költő Tampa Bay Rays. Az MLB ugyanakkor szemlátomást igyekszik lépéseket tenni egy hatékonyabb fizetési sapka-mechanizmus kialakítása érdekében, azonban

a fennálló jelentős pénzügyi különbségek miatt nehezen képzelhető el, hogy sikerüljön egy minden tulajdonos számára elfogadható rendszert kidolgozni.

3.1.5. Az NBA példája – soft cap és luxusadó

A National Basketball League (NBA) jelenleg érvényben levő kollektív szerződése a 2011-2012-es szezon kezdetén lépett hatályba, és a 2020-2021-es szezon végéig érvényes, azonban mind az NBA, mind pedig a játékosok szakszervezete felmondhatja azt a 2016-2017-es szezont követően. Az NBA először 1946-1947-ben alkalmazott fizetési sapkára vonatkozó szabályokat, akkor egy átléphetetlen limitet (ún. hard cap, 55 ezer dollár értékben) határozva meg, mely rendszer azonban alig egy éven keresztül maradt csak hatályban. Ezt követően csak közel 40 évvel később, az 1984-1985-ös szezonban vezettek be újra fizetési sapkát, azonban azt bizonyos esetekben túlléphetik a csapatok (ún. soft cap rendszer). Az NBA-ben a fizetési sapka mértéke évek óta nagyjából 58 millió dollár környékén mozgott, azonban 2015-ben egy jelentős emeléssel 70 millió dollárra nőtt.

Az NBA hivatalos álláspontja szerint azért alkalmaz soft cap rendszert a hard cappel szemben, mert így a csapatoknak van arra reális esélyük, hogy meg tudják tartani azokat a játékosokat, akik egy franchise arcai lettek. A fizetési sapka értékét évről évre a kosárlabdával összefüggő bevételek alapján határozzák meg, azonban elsősorban a felek alkuján (és nem pedig teljesen objektív tényezőkön) múlik ezek értéke. Az NBA-ben a fizetési sapkára vonatkozóan létezik egy olyan szabály is, miszerint a fizetési sapka legalább 90 százalékát a csapatoknak el kell költeniük az adott szezonban, mely összeg ráadásul nem a könyvelés, hanem az adott szezonban ténylegesen kifizetett összegek alapján számolható. Az NBA további sajátossága, hogy szabályozza az egy játékosnak adható maximális összeget is, melynek mértéke 6 teljesített NBA szezonig a sapka 25 százaléka, 7 és 9 szezon között 30 százaléka, 10 szezontól kezdődően pedig 35 százaléka.

Az NBA szabályozása azonban arra is lehetőséget ad, hogy egy, a fizetési sapka felett költő csapat is lebonyolíthasson tranzakciókat. Így például a csapatoknak lehetőségük van arra, hogy a saját szabadügynökeiket (azon játékosokat, akiknek a csapattal volt szerződésük, ám

az lejárt) újraigazolják akkor is, ha túllépnék a fizetési sapkát, méghozzá ezen szerződés akár a maximálisan engedélyezett bér értéke is lehet, és legfeljebb öt évre szólhat (ún. Larry Bird kivétel). Ezen túlmenően azonban számos további kivétel is létezik a fizetési sapka alól, így például a teljesség igénye nélkül azon csapatok számára, amelyek nem fizetnek luxusadót, vagy a minimálbérért leigazolt játékosokra vonatkozó kivételek, vagy a tartósan sérült játékosok helyettesítésére vonatkozó kivételek.

A fizetési sapka mellett azonban az NBA luxusadó-rendszert is alkalmaz, melyet először az 1999-es kollektív szerződés rögzített, és először 2002-ben alkalmazták. A fizetési sapka túllépése miatt befizetett luxusadót a többi csapat között osztják szét, oly módon, hogy a befolyt pénzeszközök maximum 50 százaléka osztható fel az adót nem fizető csapatok között (a megfogalmazásból következően előfordulhat akár az a helyzet is, hogy az NBA nem oszt szét pénzt a luxusadót nem fizető csapatok között, mint történt az 2012-ben, amikor is az NBA a luxusadó teljes összegét a saját bevételmegosztási rendszerére fordította).

Az NBA-ban alkalmazott luxusadó sajátosságát (más megközelítésben: következetlenségét) jelzi, hogy a luxusadó szempontjából a limitérték lényegesen magasabb, mint a fizetési sapka értéke (2015-ben a fizetési sapka értéke 70 millió dollár, a luxusadó fizetése szempontjából a limitérték azonban 84,74 millió dollár). A luxusadó limitértékének átlépése esetén 5 millió dolláros túllépésig dolláronként 1,5 dollárt (tehát maximum 7,5 millió dollárt), 5 és 10 millió dollár közötti túllépésért dolláronként 1,75 dollárt (azaz maximum 8,75 millió dollárt), 10 és 15 millió dollár közötti túllépésért dolláronként 2,5 dollárt (azaz maximum 12,5 millió dollárt), 15 és 20 millió dollár közötti túllépésért dolláronként 3,25 dollárt (azaz maximum 16,25 millió dollárt) fizet az illető csapat, míg 20 millió dollár felett minden 5 millió dolláros túllépés esetén dolláronként 0,5 dollárral nő a fizetendő adó mértéke. Amennyiben egy csapat az előző négy évben legalább háromszor fizetett luxusadót, büntető adómértékkel számolhat, mindegyik kategóriában dolláronként 1 dollárral magasabb a fizetendő adó mértéke.

Tekintettel arra, hogy az NBA nagyobb hangsúlyt helyez a saját játékosok újraigazolására, mint a teljes egyenlőség megvalósítására, ezért a jelenlegi soft cap és luxusadó együttes

rendszere nem tűnik kellően hatékonynak a csapatok közötti egyenlőség biztosítására. A legnagyobb problémát a rendszerrel az jelenti, hogy jóval a fizetési sapka felett húzódik a luxusadó-fizetési kötelezettség kezdete, ekként valójában alig van következménye a fizetési sapka túllépésének – mely sapka, miként az az előzőekből is látható, egyébként is rugalmasan kezelhető. A legfrissebb, 2015-2016-os bajnoki idényre vonatkozó statisztikák szerint az NBA 30 csapatából mindössze öt van a fizetési sapka összege alatt (Portland Trailblazers, Philadelphia 76ers, Utah Jazz, Orlando Magic, Denver Nuggets), azonban a másik 25, a fizetési sapka összegét túllépő csapat közül alig hatnak kell majd luxusadót fizetnie (Minnesota Timberwolves, New York Knicks, Charlotte Hornets, Washington Wizards, New Orleans Pelicans, Memphis Grizzlies).

3.1.6. Egy teljesen más üzleti modell – az amerikai „soccer” példája

Amikor a Major League Soccer (MLS) szabályozásáról beszélünk, kiindulópontként fontos annak rögzítése, hogy az MLS technikailag egyetlen társaság, a Major League Soccer LLC neve alatt működik, és ez a társaság minden, az égisze alatt működő csapat tényleges tulajdonosa is egyben. Az egyes csapatok élén valójában olyan személyek állnak, akik üzletrésszel rendelkeznek az MLS LLC-ben, és feladatuk gyakorlatilag a csapatok mindennapi működésének felügyelete. Ebből a működési modellből az is következik, hogy amikor egy játékos megkötí a szerződését, nem az egyes csapatokkal, hanem magával az MLS-szel szerződik, sőt a szerződést megelőző tárgyalásokat is a ligával kell lefolytatni. Ennek megfelelően, az MLS LLC rendelkezik valamennyi, az MLS rendezvényeihez kapcsolódó joggal, ideértve a belépőjegyek kibocsátásától a közvetítési jogokig valamennyi tételt.

Az MLS a liga beindítása óta hard cap-et használ, vagyis a fizetési sapka maximumát a csapatoknak tilos átlépniük. A fizetési sapka mértéke 2014-ben 3,1 millió dollár volt, 2015-ben már 3,74 millió dollár, és a kollektív szerződés alapján 2019-ig minden évben 7 százalékkal emelkedik, mely fizetési sapkába a csapatok maximum 28 fős keretében 20 legjobban fizetett játékosának adott évi keresete számít be.

A szabályozás érdekessége, hogy maximálja az egy játékosra elszámolható költségeket is, 2015-ben 400 ezer dollárban, mely szabály alól minden csapatnál három játékos esetében felfelé lehetséges az eltérés, azonban a valós bér és a maximális érték különbségét a csapatot üzemeltető „tulajdonosnak” kell kifizetnie. Csak a példa kedvéért: Robbie Keane, a Los Angeles Galaxy játékos 2014-ben 4,5 millió dollárt keresett (miközben a fizetési sapka teljes összege volt ekkor 3,1 millió dollár), míg az egy játékosra jutó maximális összeg ekkor 387.500 dollár volt. Ez azt jelenti, hogy Robbie Keane-t a fizetési sapkában 387.500 dollár értékkel tartották nyilván, míg az Los Angeles Galaxy tulajdonosa további 4.112.500 dollárt fizetett neki.

Ugyan a kijelölt játékosok szabálya megtöri a sapka hatékonyságát, azonban miután a szabály limitálja a kijelölt játékosok számát, ráadásul valamennyi játékosal technikailag is az MLS LLC köti meg a szerződést, ezért gyakorlatilag sem visszaélésre, sem pedig a csapatok közötti jelentős erőegyensúly-eltolódásra nincs lehetőség (kismértékűre azonban igen, a csapatok tulajdonosainak teherbíró képességétől függően). 2015-ben egyébiránt összesen 47 ilyen kijelölt játékos szerepelhet az MLS-ben.

IV. A DOPPING ELLENI KÜZDELEM NEMZETKÖZI JOGI VETÜLETEI

4.1 A doppinggal kapcsolatos szabályozás történeti előzményei

Amikor a sporttevékenység nemzetközi jogi kereteit vizsgáljuk, nem kerülhető meg a doppingolással kapcsolatos kérdések, illetőleg általában a doppingra vonatkozó jogi szabályozás vizsgálata sem. A dopping szó eredete feltehetően Dél-Afrikába vezethető vissza, ahol a kaffer törzsek egy bódító pálinkaféleséget neveztek hasonlóan (dop), melyet kultikus törzsi események idején fogyasztottak. És bár azt gondolnánk, hogy a doppingolás a modern kor tudományos fejlődésének eredménye, valójában már az ókori görög olimpiák idejéből is találhatunk olyan példákat, melyek a mai értelemben véve akár doppingolásként is minősíthetők volnának. Egyes feljegyzések szerint például a krotóni Milón, aki hat olimpián is győzött birkózásban, félelmetes erejét a kakasok zúzájában talált, babszem nagyságú kristálynak köszönhette, melyet Alectoriának neveznek. A görög poliszok korában a harcias természetükről ismert kakasok neve alektór volt – innen az alectoria elnevezés, merthogy a hiedelem szerint a kakasok a zúzájukban levő kőtől lettek volna olyan erősek. Tekintettel arra, hogy egy kő aligha oldódik fel a gyomorban, és pláne nem képes az emberi teljesítmény fokozására, aligha valószínű, hogy Milón efféle doppingolással érte volna el sikereit. A tudomány korabeli állása alapján nem meglepő, hogy a versenyzők leginkább a táplálkozásukkal próbálták a teljesítményüket fokozni. Ennek tudható be az első „doppingellenes” fellépés is: a szervezők az olimpiai játékok kezdete előtt 4-6 héttel már elkülönítették a versenyzőket, hogy azok egyenlő körülmények között készülhessenek fel a versenyekre.

Az első hivatalos doppingtesztre 1910-ben, Nagy-Britanniában került sor. A teszt érdekessége, hogy nem embereken, hanem lovakon végezték, hivatalosan ugyanis tilos volt bármilyen ajzószer beadni az állatoknak a versenyek előtt, de az ellenőrzések hiányosságai miatt sok hajtó mégis élt ezzel a lehetőséggel. A lovak doppingolása (dope) jelenti egyben a kifejezés mai értelemben vett eredetét is, azzal, hogy lényegében egyedül a magyar nyelvben

használatos a dopping írásmód, míg más nyelveken egy p-vel írva, „doping”-ként terjedt el. Ennek a doppingtesztnek ugyanakkor meglehetősen prózai oka volt: nem azt kifogásolták, hogy így nem egyenlő eséllyel indulnak a versenyzők a versenyeken, hanem azt, hogy a fogadóirodákban játszóknál mindig voltak bennfentesek, akik nagy összegben fogadtak arra a versenylóra, amelynek a teljesítményét ajzószerrel fokozták, ezáltal pedig óriási pénzeket nyertek. 1930 óta egyébként a Nemzetközi Lovasverseny Szövetség (International Horse Racing Organisation) által jegyzett versenyeken kötelező a doppingvizsgálat a lovak számára.

Ami a versenyzők vizsgálatát illeti, érdekesség, hogy 1896-ban, Athénban elkezdett modern olimpiák első napjain a versenyzők teljesen szabadon fogyaszthattak gyógyszereket, stimulánsokat és „pezsdítőszereket”, elsősorban sztrichnininjekciót, kokaintinktúrát és kis adagokban alkoholt. Az 1904-es St. Louis-i olimpiai játékokon már felmerült a doppingolás gyanúja: Thomas J. Hicks maratoni futó edzőjétől sztrichnint és konyakot kapott a verseny alatt, és nem is hiába, hiszen megnyerte a maratoni futást – de csak miután diszkvalifikálták az előtte célba érő amerikai Fred Lorzot, aki a táv egy részét autón tette meg. Az 1960-as római olimpiai játékokon pedig bekövetkezett az első haláleset is: a kerékpáros versenyen a dán színekben versenyző Knud Enemark Jensen egyszer csak leesett a kerékpárjáról, és nem sokkal később elhunyt. Ugyan a halottkém vizsgálata szerint a halálát koponyatörés okozta, azonban az ahhoz vezető eszméletvesztés már annak volt köszönhető, hogy a sportoló amfetamin hatása alatt állt.

Jensen halálát követően a Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak is foglalkoznia kellett immáron a dopping kérdéssel, és a NOB akkori elnöke, Avery Brundage kezdeményezésére egy orvosi bizottság jött létre a dopping vizsgálatára vonatkozóan 1962-ben. És bár a NOB elnöke konkrét ajánlásokat várt el a bizottságtól, ezek egészen 1964-ig nem kerültek elfogadásra. Ekkorra azonban már egyes sportági szakszövetségek megkezdték a teljesítményfokozó szerek tiltólistára helyezését, mely kezdeményezéshez a NOB 1967-ben maga is csatlakozott. Az olimpiai mozgalom szintjén a tiltott szerek használata elleni harc csak az 1968-as olimpiai játékokon kezdődött meg, és meglepő eredményt hozott: Hans-Gunnar Liljenwall svéd

öttusázó a lövészet előtt állítólag két sörrel próbálta az idegességét csillapítani (az alkohol használata ebben az időben még tipikus volt az ügyességi számokban, így például a lövészetben, innen is ered a „célzóvíz” elnevezés), olyan sikerrel, hogy a svéd csapat végül bronzérmert szerzett a játékokon. Miután azonban Liljenwall célzóvízes technikája kiderült, a svédeknek vissza kellett adniuk az érmeiket – a sors iróniája, hogy amennyiben Liljenwall nyugtatót szedett volna be, akkor megúsztta volna a büntetést, ahhoz a másik 14 versenyzőhöz hasonlóan, akiknek pozitív lett a versenyen a nyugtatótesztje.

A talán külső szemmel is leglátványosabb teljesítményfokozó szer-használata a Német Demokratikus Köztársaság sportolójának nevéhez köthető az 1970-es és 1980-as évek időszakában: mint az utólag egyértelműen bebizonyosodott, az NDK-beli női sportolók jelentős része (ideértve az atlétákat és az úszókat mindenképp) a kormány által szervezett és támogatott doppingprogramban vettek részt, anabolikus szteroidokat használva. Nehezen képzelhető el másként például, hogy Marita Koch 1985-ben a 400 méteres női síkfutásban elért világcsúcsát az elmúlt harminc évben még csak megközelíteni sem nagyon tudta egyetlen sportoló sem. Az NDK-beli dopping talán legismertebb áldozata Heidi Krieger, aki az 1986-os atlétikai Európa-bajnokságon szerzett aranyérmert súlylökésben, azonban a megnövekedett tesztoszteronszintje miatt később nemet váltott, és ma már Andreas Krieger néven él. Hogy a dopping mennyire áthatja napjaink versenysportját, arra példaként akár a hétszeres Tour de France-győztes (és címeitől utóbb megfosztott és örökre eltiltott) kerékpáros Lance Armstrong, akár a 2015-ben az orosz atlétikát megrázó (egyres, nem éppen légből kapottnak tűnő feltételezések szerint az orosz állami vezetők támogatásával, vagy legalábbis hallgatólagos beleegyezésével zajló) doppingbotránya hozható példaként.

4.2 A doppingellenes szabályozás céljai

A dopping lényegében olyan szer vagy kezelés, mely az emberi teljesítőképességet a normális szint fölé növeli, és melynek alkalmazásával az egyéni teljesítményeket abnormális szintig fokozzák, és mely szer vagy kezelés szerepel valamely tiltólistán. A technikai fejlődés eredményeképp a hangsúly fokozatosan ez utóbbi elem irányába tolódik el: miután a

doppingellenes szabályozás legjobb esetben is egy (de inkább több) lépés lemaradással követi a technikai fejlődést, ezért doppingolásról kizárólag a tiltólistákon való szerepléshez kapcsolhatóan beszélhetünk.

A doppingtilalom napjainkban három, egymással részben összefüggő célt szolgál: az esélyegyenlőség megteremtését és ezáltal a fair play biztosítását, az atléták egészségének védelmét, valamint az érintett sportág nézőszáma csökkenésének elkerülését. Mindhárom megfogalmazott céllal szemben említhetők ugyanakkor kritikák.

A fair play biztosítása talán a legfontosabb célja a doppingellenes szabályozásnak. A modern olimpia létrehozásánál alapelveként már megjelent a tisztességes játék, a fair play fogalma. Az első időkben a tisztességes játékot alapvetően a szabályok betartásaként, az ellenfél és a verseny tiszteleteként értelmezték, és csak később, a televíziós közvetítések elterjedése után, amikor a verseny győztesek anyagi és morális megbecsülése már rendkívül jelentőssé vált, került előtérbe a teljesítményfokozó szerek és módszerek alkalmazása, pontosabban ezek tilalma. Lényegében ehhez az időszakhoz köthető a mai értelemben vett dopping megjelenése is, így nem véletlen, ha azt mondjuk, hogy a szabályozás fő célja az ilyen magatartások korlátok közé szorítása.

A fair play biztosításához kapcsolódóan egy teljesen új dimenzióját nyitja meg a doppingnak Oscar Pistorius dél-afrikai futó esete. A múltbakkal rendelkező Pistorius először 2007-ben versenyzett nemzetközi szinten, melyet követően a Nemzetközi Atlétikai Szövetség (IAAF) előzetes hatástanulmányok nélkül eltiltotta őt az ép végtagokkal rendelkező atléták versenyein való indulástól, mondván, „nem megengedett bármilyen technikai eszköz, rugók, kerekek vagy más elemek használata, amelyeket a többi versenyző nem használ”, ráadásul egyes vizsgálatok szerint a speciális karbonszálalás művégtagok segítségével Pistorius kevesebb energiával tud ugyanolyan sebességgel futni, mint versenytársai. Az eltiltást aztán a Nemzetközi Sport Döntőbíróság (CAS) hatályon kívül helyezte, így nem volt elvi akadálya Pistorius olimpiai részvételének – melyre azonban végül csak a 2012-es londoni olimpián került sor, miután Pistorius nem tudta kvalifikálni magát a 2008-as pekingi olimpiára.

Az atléták egészségének védelméhez kapcsolódóan rendkívül nehéz kérdés, hogy mennyiben feladata egy nemzetközi szövetségnek a sportolók egészségének védelme akkor, ha a sportoló az egészsége kockáztatásának tudatában vállalja a teljesítményfokozó szerek használatát. Amíg például a már említett keletnémet doppingprogram esetében a sportolóknak nem volt valódi választási lehetőségük, hogy élnek-e a tiltott teljesítményfokozó szerek használatával vagy sem, napjainkban (nem kis részben a világszínvonalú sportteljesítményhez kapcsolódó anyagi előnyöknek köszönhetően) egyes közvéleménykutatások szerint a megkérdezettek döntő többsége vállalná a tiltott szerek használatát annak érdekében, hogy jelentős sportsikereket érjen el.

Ami pedig a nézőszámcsökkenést (és ezáltal a sportág bevételeinek csökkenését jelenti), talán még nehezebb kérdésről beszélünk, hiszen egyfelől a nézők érdeke, hogy egy egyenlő feltételek mellett zajló, tiszta versenyt lássanak, mely valódi izgalmakat tartogat, másfelől viszont a nézőket igazán a korábbiaknál jobb eredmények ígéretével lehet leginkább megragadni, melyek a csúcsra járatott és anyagilag is kiemelten motivált élsport világában csak a határok különféle (legális és olykor kevésbé legális) feszegetésével érhetőek el.

4.3 A dopping nemzetközi jogi szabályozása

A doppingra vonatkozó nemzetközi jogi szabályozás egyik első, kötelező erővel bíró dokumentuma az Európa Tanács keretében 1989-ben kidolgozott nemzetközi egyezmény a tiltott teljesítményfokozó szerek és módszerek használata ellen. Az egyezményben részes államok annak érdekében, hogy „csökkentsék s majdan felszámolják a sportbeli doppingot, vállalják, hogy alkotmányos kereteiket belül megteszik a jelen Egyezmény végrehajtásához szükséges intézkedéseket.” Az intézkedések között szerepel többek között:

- törvényhozási, egyéb szabályozási vagy igazgatási rendelkezések elfogadása a tiltott doppingszerek és doppingmódszerek hozzáférhetőségének visszaszorítása érdekében;
- a sportszervezeteknek nyújtott, közpénzekből történő támogatás feltétele az legyen, hogy a szervezetek hatékonyan alkalmazzák a doppingellenes szabályokat;

- a sportszervezetek támogatása a doppingellenőrzés és doppingvizsgálat finanszírozásában;
- megfelelő intézkedések meghozatala annak érdekében, hogy azok a sportolók, akik doppingvétség miatt felfüggesztést kapnak, ez idő alatt közpénzekből ne kaphassanak semmilyen támogatást vagy adományt;
- bátorítani és megkönnyíteni az illetékes nemzetközi sportszervezetek által előírt, verseny alatti vagy azon kívüli doppingvizsgálatok elvégzését.

A részes államok kötelezettséget vállalnak arra is, hogy a területükön létrehoznak egy vagy több, akkreditált doppingellenőrző laboratóriumot. Miként azt a 2015 őszen kirobbant, az atlétikát érintő orosz doppingbotrány tanulságai mutatják, az egyezmény rendelkezései nem kellően hatékonyak azonban abban az esetben, ha maga a laboratórium is tevékenyen közreműködik a doppingvétségekben (többek között a WADA kezdeményezte a moszkvai doppinglaboratórium akkreditációjának visszavonását, miután kiderült, hogy a laboratórium vezetője közreműködött 1417 darab vizsgálati minta megsemmisítésében).

Az egyezmény bátorítja továbbá a sportszervezeteket, hogy hangolják össze jogaikat, kötelezettségeiket és feladataikat, így különösen az egyes doppingellenes szabályzatokat, ideértve a doppingszerek és doppingmódszerek listáját, a doppingellenőrzési módszereket, és az alkalmazott fegyelmi eljárásokat is.

Az egyezmény létrehozott egy független nemzetközi megfigyelő csoportot is, melynek feladata az egyezmény végrehajtásának figyelemmel kísérése (Európa Tanács Doppingellenes Megfigyelő Csoportja). A csoportba bármely, az egyezményben részes állam delegálhat tagot, így Magyarország ezt már 1989-ben megtette.

Az egyezmény jó kiindulópontot jelentett a doppingellenes szabályozással kapcsolatosan, azonban nem szabad elhallgatni annak gyengeségeit sem. Egyfelől, az egyezmény csupán „keretet” kívánt adni a doppingellenes szabályozáshoz, anélkül, hogy igazán konkrét módon előírásokat tartalmazott volna a végrehajtásra – márpedig az ilyen, meglehetősen lazán

értelmezhető keretek önmagukban aligha alkalmasak arra, hogy eredményes fellépést garantálhassanak a doppingellenes küzdelemben. Eredetileg az egyezmény célja csupán a különböző nemzeti szabályok harmonizációja volt, mely legalábbis mérsékelt sikerrel járt. Nem véletlen, hogy az egyezményhez 2002-ben Varsóban kiegészítő jegyzőkönyvet is csatoltak, melynek célja az volt, hogy elősegítse a doppingellenőrzések kölcsönös elismeréséről szóló jövőbeli nemzetközi bilaterális és multilaterális szerződések összehangolását, átláthatóságát és hatékonyságát, valamint meg kívánta teremteni a doppingellenőrzések esetén szükséges felhatalmazást abban az esetben is, amennyiben ilyen tárgyú szerződés nincs hatályban a felek között. A leglényegesebb eleme azonban a módosításnak az, hogy a jegyzőkönyv 1. cikkének 3. pontja felhatalmazta az időközben megalakult Nemzetközi Doppingellenes Ügynökséget (WADA) és az irányítása alatt működő doppingellenőrző szervezeteket arra, hogy akár a területükön, akár azon kívül is, versenyen vagy versenyen kívül is saját normáik alapján ellenőrzéseket végezzenek a sportolókon. A vizsgálatok eredményeit megküldik a sportoló nemzeti doppingellenes szervezetének, hogy aztán az adott államban irányadó jogszabályok alapján eljárás indulhasson a vétkes sportolóval szemben.

Az egyezmény másik gyengesége pedig az volt, hogy kidolgozására egy regionális nemzetközi szervezet, az Európa Tanács keretében került sor, ekként igazából fel sem merült annak lehetősége, hogy az Európán kívüli államok számára is megnyílhasson aláírásra. Ez még akkor is igaz, ha az egyezményt egyébiránt az Európa Tanács valamennyi tagállama ratifikálta.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság kezdeményezésére, a dopping elleni fellépés egységesebbé, ugyanakkor hatékonyabbá tétele érdekében 1999-ben Lausanne-ban megalakult aztán a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (World Anti-Doping Agency, WADA), miután hosszú idő után mind a NOB tagjai, mind a nemzetközi sportszövetségek képviselői, mind pedig az egyes államok képviselői egyet tudtak érteni abban, hogy a világméretű doppingellenes küzdelemben szükség van egy átfogó szervezetre. A WADA jogi értelemben nem más, mint egy, a svájci jog alapján létrehozott alapítvány, melynek székhelye

Montreálban (Kanada) található. A WADA elsődleges feladata lett a dopping beazonosítása, valamint a fair play szellemiségének megőrzése érdekében egy világszerte egységes program, szabályzat kidolgozása. A Nemzetközi Doppingellenes Szabályzatot (más fordítások, így például az Olimpiai Charta Magyar Olimpiai Bizottság honlapján elérhető magyar fordítása szerint: Doppingellenes Törvénykönyvet) 2003-ban fogadták el, és 2004-ben lépett hatályba, legutóbbi módosítására pedig 2013. november 15-én került sor Johannesburgban, mely 2015. január 1-jén lépett hatályba.

A WADA, illetőleg a WADA által kiadott Nemzetközi Doppingellenes Szabályzat kötérejét annak köszönheti, hogy az UNESCO 2005. október 3-21. között megtartott 33. ülésén kidolgozásra került a Sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény, mely egyértelműen rendezi a WADA jogállását is, hiszen egy alapítvány döntéseinek önmagában semmiféle nemzetközi jogi kötelező ereje nem lehet értelemszerűen. Az egyezmény 14. cikke kimondja, hogy „A Részes Államok vállalják, hogy támogatják a WADA-nak a nemzetközi doppingellenes harcban megvalósuló fontos küldetését.” Olyannyira igaz ez, hogy a WADA Doppingellenes Törvénykönyve az UNESCO egyezményének melléklete is, és ekként önmagában is jogi kötelező erővel bír. (Csak a példa kedvéért: a Doppingellenes Törvénykönyv legutolsó módosítását Magyarország a 198/2014. (XII. 5.) Korm. rendelettel hirdette ki.). Az UNESCO egyezménye már csak a részes államok tekintélyes száma miatt is lényegesen nagyobb kötelező erővel bír, mint az Európa Tanács már említett szerződése: 2015 novemberi állapot szerint összesen 182 részes állama van ugyanis, utoljára 2015 júliusában Dzsibuti állam csatlakozott. (Az egyezmény nemzetközi jogi szempontból további érdekességeket is rejt magában, melyek vizsgálata meghaladja ezen jegyzet kereteit. A 36. cikk értelmében ugyanis az egyezmény részes államai az UNESCO tagállamai lehetnek, akik a saját alkotmányos eljárásaiknak megfelelően dönthetnek az egyezmény ratifikálásáról, megerősítéséről, jóváhagyásáról vagy az ahhoz történő csatlakozásról. A részes államok között pedig 2015. június 5. óta megtalálható Palesztina neve is.)

A WADA szabályzata jogi kötelező erejének másik pillére maga az Olimpiai Charta. Az Olimpiai Charta 43. cikke egyértelműen leszögezi, hogy „A WADA Doppingellenes

Törvénykönyve kötelező az egész Olimpiai Mozgalom számára.” A Charta azonban további rendelkezéseket is tartalmaz a WADA-ra, illetőleg a Doppingellenes Törvénykönyvre vonatkozóan. Az Olimpiai Charta 25. cikke értelmében „A Nemzetközi Sportági Szakszövetségek alapszabálya, gyakorlata és tevékenysége az Olimpiai Mozgalmon belül az Olimpiai Chartával kell összhangban lennie, beleértve a WADA Doppingellenes Törvénykönyvének elfogadását és megvalósítását.”, míg a 27. cikk 2.6. pontja értelmében a nemzeti olimpiai bizottságok egyik feladatát képezi, hogy „elfogadja és végrehajtja a WADA Doppingellenes Törvénykönyvét”. Annak érdekében, hogy egyes újabb, az Olimpiai Játékok hivatalos programjába bekerülni szándékozó sportszövetségek is elfogadják magukra nézve a Doppingellenes Törvénykönyvet, az Olimpiai Charta 45. cikk 3. pontja egyértelműen rögzíti, hogy „Kizárólag az a sport vehető fel a programra, illetve maradhat a programon, amely elfogadja és végrehajtja a WADA Doppingellenes Törvénykönyvét.” Ezen túlmenően a 40. cikk értelmében az Olimpiai Játékokon való részvétel feltétele külön is, hogy a résztvevő köteles „tisztelőben tartani és teljesíteni a WADA Doppingellenes Törvénykönyvének előírásait”.

Ilyen nemzetközi jogi háttér alapján megítélésem szerint egyértelműen kijelenthető, hogy a WADA szabályzata kellő kötelező erővel rendelkezik számos állam, illetőleg az államoktól függetlenül működő nemzetközi sportági szakszövetség vonatkozásában, ekként a szabályok alkalmazásának előírása, betartásának kikényszerítése és ellenőrzési mechanizmusa világszerte kellő hatékonysággal biztosítottak tűnik.

4.4 A dopping osztályozása

A doppingerek és doppingmódszerek osztályozását a korábban írtak alapján egyértelműen célszerűnek tűnik a WADA Doppingellenes Törvénykönyve alapján bemutatni. A WADA szabályzata alapján különbséget tehetünk tiltott szerek, korlátozással használható szerek, illetőleg tiltott módszerek között.

4.4.1. *Tiltott szerek*

Az ún. nem engedélyezett szerek minden esetben tiltott szernek minősülnek. Minden esetben tiltott bármely olyan farmakológiai szer, amely jelenleg nem rendelkezik valamely kormányzati szabályozó egészségügyi hatóság humán terápiás használatra történő jóváhagyásával (például klinikai kipróbálás előtti fázisban lévő vagy a klinikai kipróbálás fázisában lévő gyógyszerek, vagy használatból kivont gyógyszerek, dizájner drogok, kizárólag állatgyógyászati használatra jóváhagyott szerek).

Ugyancsak tiltott az anabolikus szerek (elsősorban az anabolikus szteroidok) használata. Az anabolikus szteroidok olyan szintetikus úton előállított hormonok, melyek fokozzák a fehérjeszintézist és az aminosavak izomszövetbe történő beépülését. Teljesítménynövelő hatásuk nagy, de káros mellékhatásaik is erősek, így ez talán a legveszélyesebb doppingfajta. Ha a tizenéveseknél alkalmazzák, a csontok növekedése megáll, csökken a spermatermelés, a fiúknál heresorvadás következik be. Ennél is veszélyesebb a rendszeres használat mellett évek múltán kialakuló magas vérnyomás, valamint a máj- és a vesedaganat. Az alkalmazásuk nőknél elférfiasodást, a petefészek működésének és a menstruációnak a megszűnését, terméketlenséget eredményezhet. Használatuk tipikus volt például az egykori NDK keretében az államilag irányított doppingolás során.

Szintén tilos a peptidhormonok, növekedési faktorok, rokonvegyületek és mimetikumok használata. Ezek a szerek stimulálják az összes szövet növekedését, amely mellékhatásként járhatja akár agresszív és erőszakos viselkedéssel is. A lehetséges káros következmények között szerepel a látás elvesztése, alvási légzésszünet és II-es típusú cukorbetegség lehetséges kifejlődése is, valamint teljesen megváltozhat akár a személy pszichés állapota is. Ezen szerek közé tartozik például a kerékpársportban sokáig nagy népszerűséggel használt EPO is. Az EPO a csontvelő őssejtjeire hat és elindítja a vörösvértestek érését, aminek következményeként a keringő vérben megemelkedik a vörösvértestek száma, ezáltal jelentősen megnő a szervezet oxigénellátása, és így teljesítménye is.

Ugyancsak nem engedélyezett a béta-2 agonisták használata, melyeket leginkább asztmát enyhítő vagy hörgőtágító szereknek ismerik. Ezek a szerek ellazítják és megnyitják a tüdőhöz vezető légutakat (hörgőket), amelyek az asztmás roham alatt beszűkültek. Amennyiben erre asztma hiányában kerül sor, az értelemszerűen ugyancsak alkalmas a teljesítőképesség fokozására, hiszen ezen vegyületek hatására a légutak jobban kitágulnak, így több levegő juthat a tüdőbe.

A hormon- és metabolikus módosítók használatát is tiltja a WADA szabályzata. A hormonok olyan üzenethordozó molekulák, amelyeket az endokrin mirigyek bocsátanak ki a szervezet bizonyos funkcióinak, például a glukóz-szint és az izomnövekedés szabályozásához. A hormon antagonisták és módosítók nincsenek hatással a sportolók fizikai teljesítőképességére, a visszaélések „mindössze” azon alapulnak, hogy a férfi sportolók elfedjék az anabolikus androgén szteroidokkal való visszaélés mellékhatásait.

Hasonló indokok miatt tilos a vízajtók és maszkírozó anyagok használata is. A vízajtók gyógyászati szerepe, hogy bizonyos kóros esetekben eltávolítják a felesleges folyadékot a szövetekből. Sportolói körben sokszor használják a terápiás indikációktól eltérő célra, például rohamos súlyvesztésre vagy a tiltott szerek koncentrációjának csökkentésére a vizeletben, igyekezvén elhárítani a lebukási veszélyt. A gyors súlyvesztésnek káros mellékhatásai is vannak és gyengülést idézhetnek elő. A hatékony vizelethajtók akár 5-6 liter/nap vizeletürítést is okozhatnak. Az álcázó anyagok olyan alkotóelemekből állnak, amelyekkel azt szeretnék elérni, hogy „álcázzon”, elrejtse bizonyos tiltott készítmények használatára utaló jeleket a doppingteszt során. Az álcázó készítmények olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, hogy a tiltott anyag jelenlétét elrejtse vagy annak meghatározását akadályozzák a vizeletben. A vizelethajtók is „álcázó” készítményeknek tekinthetők, mert a vizelet hígításával a szervezetből kiválasztott tiltott anyag alacsonyabb szintje jelenik meg a vizeletben. Ezek használata éppen ezért elsősorban nem a teljesítmény fokozását, hanem a teljesítmény fokozása érdekében illegálisan használt szerek kimutathatóságának csökkentését célozza (illetőleg egyes sportágakban, ahol súlyhatárok léteznek, mint például a birkózásban, a vízajtók segítségével könnyebben teljesíthetőek a súlykorlátok).

Nem engedélyezett továbbá a stimulánsok használata sem. A stimuláló szerek képesek fokozni a kedvet és az éberséget, megszüntetik vagy csökkentik a fáradtságérzetet és növelik a fizikai teljesítményt. A stimuláló szerek azonban csak kis mértékben növelik a teljesítményt és azt is csak akkor, ha nagy dózisban használják azokat. A dopping célokra alkalmazott legnépszerűbb stimulálók a következők: amfetamin, kokain, extasy és metilfenidát (Ritalin). Éppen ezért követtek el doppingvétséget azok a magyar kajak-kenu sportolók, akiknek a vizeletében 2015-ben kokain használatát mutatta ki egy doppingellenőrzés. (Az egyes államok nemzeti jogában ezen szerek használata még az átlagember számára is tipikusan tilos, és adott esetben akár bűncselekményt is megvalósíthat azok fogyasztása.) A nikotint és a koffeint is gyakran alkalmazzák stimuláló szerként, de ezek használata a sportban nem tiltott.

Természetesen a kábítószer (narkotikum) használata sem tekinthető jogszerűnek a sportban. A kábítószer olyan anyagok és gyógyszerek, amelyek széles tartományban meg tudják változtatni egy élőlény pszichés vagy fizikai állapotát az alvástól és teljes mozgásképtelenségtől kezdve az eufóriáig és az izgatottságig. A köztudatban a kábítószer kifejezés ezért inkább a tapasztalt tünetekkel függ össze, semmint a kábító anyagok specifikus hatásaival. A tudomány és az orvostudomány a különböző anyagok kábítószeres hatásait sokkal pontosabban definiálja (így például a hétköznapi nyelvben kábítószernek minősülő kokain a doppingellenes szabályozás szempontjából nem a narkotikumok, hanem a stimulánsok között szerepel), ezen anyagok kémiai szerkezete, biológiai hatásai alapján, és a mechanizmus alapján, amely szerint ezek az anyagok változásokat okoznak az emberi szervezetben. Az ezen szerek által megnövelt fájdalomküszöb jobb sportteljesítményt tesz lehetővé. A nagyobb erőfeszítéskor is kisebb fájdalomérzet azonban könnyen oda vezethet, hogy a sportoló megsérül és szervezete károsodik. Ezen túlmenően, a kábítószeres fájdalomcsillapító szerek csökkenthetik az izgalmi állapotot, amely olyan sporteseményeknél lehet teljesítménynövelő, ahol az idegesség hátrányosan befolyásolja a finom motorikus vezérlést (például lövéstet, íjászat stb.).

Szintén nem a kábítószerek között, hanem önálló kategóriaként szerepel a WADA Szabályzatában a kannabinoidok használatának tilalma. A kannabiszt széles körben

használják hangulat-módosító és nyugtató tulajdonságai miatt. Ezek a szerek csökkentik az edzések és a sportküzdelmek motivációit. A kannabisz teljesítménynövelő tulajdonságai nincsenek tudományos módon bizonyítva, míg meggyőző bizonyítékok mutatják mellékhatásait a pszichomotoros készségekre és a kognitív funkciókra. Olyan sportágakban, ahol sebességre, agilitásra, figyelemre van szükség (sí, motorsportok, stb.) a csökkent pszichomotoros teljesítmény növeli a balesetek kockázatát. Sportágtól függetlenül, egyre több fiatal atléta használ azonban kannabinoidokat. Ez a tény arra utal, hogy a kannabinoidokat nem doppingolás céljára, hanem társadalmi vagy szociális okokból használják inkább. A személyiség is bizonyos hatással van a kannabinoidok használatára, mert az extrém sportágak és a küzdősportok versenyzői sokkal fogékonyabbak ezekre a szerekre, mint más atléták. Függetlenül attól, hogy nem meggyőzően bizonyított, hogy ezen szerek használata fokozza-e a sportteljesítményt, a köznapi életben vett kábítószerfogalom alá tartozó szerekről van szó, és ekként tiltólistára történő helyezésük már csak a sport eszmeiségével összhangban is feltétlenül indokoltnak tűnik.

A tiltott szerek között szerepelnek végezetül a glukokortikoidok. A glukokortikoidokat gyulladási folyamatok leállítására használják. A szervezetben a gyulladási folyamat orvosilag hasznos célból alakul ki, nevezetesen a szervezet védekezési reakciójáról van szó a szövetek sérülése vagy károsodása esetén. A gyulladás célja az irritáció kiváltó okának az izolálása, hogy megsemmisítse a feltételezett behatolót és helyreállítsa a környező sérült szöveteket. Az ezekkel a szerekkel való visszaélés a sportban a szerek a légzőrendszerre gyakorolt nyugtató hatására, illetve nagyobb dózisokban fájdalomcsillapító hatásaira vezethető vissza. A nyitott légutak és a megnövekedett fájdalomküszöb révén a sportolók keményebben edzhetnek és javulhat sportteljesítményük – ezért tiltott ezek használata a sportolók számára.

4.4.2. Korlátozással használható szerek

Az alkohol és a béta-blokkolók korlátozással használható szerek minősülnek a WADA besorolása alapján.

Az alkohol 2008 óta szerepel a WADA tiltólistáján. Használata számos sportnál korlátozott, fogyasztása azonban csak a verseny közben tiltott. Az alkohol nyugtató hatással van a központi idegrendszerre, lelassítja az agy és a szervezet reakcióit. Az alkohol használatának célja szorongás oldása, remegés csökkentése és relaxált állapot elérése. Ennek megfelelően, alkoholos visszaélést olyan sportoknál használnak, ahol nagyfokú koncentrációra van szükség. Alkohollal nem lehet teljesítménynövekedést elérni, ezért azt nem tekintik teljesítménynövelő szernek. Tilos az alkohol használata például az íjászatban, az autóversenyek, motorversenyek és motorcsónak-versenyek során. Az alkohol mint doppingszer történetéről korábban már tettünk említést ebben a jegyzetben is (Hans-Gunnar Liljenwall svéd öttusázó használt „célzóvizet” az 1968-as olimpiai játékokon).

A béta-blokkolók bizonyos típusú szívbetegségek kezelésére használhatók. Olyan szerekről van szó, amelyeket különösképpen szívritmia kezelésére és a szív infarktus utáni védelmére használnak. A béta-blokkolók javítják a szív ellazulási képességét, csökkentik a káros anyagok termelődését, amelyeket a szervezet a szívelégtelenségre és a szívverés lelassulására adott válaszként állít elő. A béta-blokkolók ennek megfelelően csökkentik az izgatottságnak, vagy fizikai erőfeszítésnek a szívritmusra és az összehúzó erejére gyakorolt hatását, tágítják az ereket és megnyitják a hörgőket, ezáltal gátolják a magas vérnyomás kialakulását. Tilos a béta-blokkolók használata például darts, lövészet, golf, íjászat vagy éppen biliárd versenyek során.

4.4.3. Tiltott módszerek

Egy további csoportot képeznek a WADA osztályozási rendszerében a tiltott módszerek, melyek közül a vérdoppingot és a géndoppingot szükséges külön is kiemelni.

A vérdopping lényege, hogy a vérátömlesztés során a sportolók vörösvérsejteket vagy azokat tartalmazó készítményeket kapnak intravénásan. A vérdopping lényegében nem egy szer, hanem egy tiltott módszer, melyet úgy alkalmaznak, hogy a sportolótól a versenyt megelőző hetekben vért vesznek, és tárolják néhány hónapig. A sportoló vérmennyisége egy bizonyos idő után ismét eléri a normál szintet, és a verseny előtt, a korábban levett vért transfúzió

formájában visszaadják. A vérdopping megnöveli a vörösvérsejtek számát és ezáltal a vér oxigénszállító kapacitását. Az oxigénszállító képesség javulása az aerob állóképesség javulását eredményezi, mely döntő fontosságú néhány sportágban, mint például a kerékpározás, vagy a távfutás.

A géndopping nem más, mint a sejtek, gének, génelemek alkalmazása vagy a génkifejeződés módosítása nem terápiás célból, mely alkalmas a sportolók atlétikai teljesítményének fokozására. A géndopping tulajdonképpen a génterápia egyik formája. Amíg azonban a génterápiának terápiás célja a különböző genetikai hibák orvoslása, illetve az általuk okozott betegségek kiküszöbölése, addig a géndopping az egészséges sportolók teljesítményének fokozására szolgál. A géndopping egyik módja, hogy egy mesterséges vírus segítségével erőt vagy állóképességet fejlesztő géneket juttatnak az izomsejtekbe, vagy magukat az emberi izmokat vagy izomsejteket alakítják át úgy, hogy azok maguk kezdik el előállítani a teljesítménynövelő anyagokat.

A géndopping használata azonban az eddig említett tiltott szerekhez és módszerekhez képes sokkal bonyolultabb kérdés. A hétszeres finn olimpiai bajnok sífutó, Eero Mantyranta például természetes mutációt hordozott az úgynevezett EPOR génjén, melynek köszönhetően a szervezete az átlagosnál 25 százalékkal több vörösvérsejtet termelt, ami nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a sportoló ilyen kiemelkedő sikert érjen el a karrierje során. Ez viszont felveti a géndopping oldaláról azt a kérdést, hogy ha egyes sportolók szervezetében jelen lehet az EPOR receptor, míg mások ezzel nem rendelkeznek, akkor miért ne szolgálná éppen az a fair play szellemiségét, ha tudományos eszközök alkalmazásával kiegyenlítik a születéstől fogva fennálló versenyhátrányt. Ebben a megközelítésben a géndopping alkalmazásának jogszerűsége könnyen párhuzamba állítható Oscar Pistorius dél-afrikai futó versenyeken történő részvételének engedélyezésének kérdésével.

4.5 A WADA szabályzata által meghatározott doppingvétségek

A WADA szabályzata több, egymástól jól elkülöníthető kategóriáját határozza meg a doppingvétségnek, mely egyáltalán nem csak a hétköznapi életben közismert „pozitív minta” esetét öleli fel.

Természetesen a doppingvétségek között a legtipikusabb a tiltott anyagnak, annak származékának vagy markerjének jelenléte egy a sportoló testéből származó mintában. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy ezen pont értelmében a doppingvétség megvalósulása nem függ a sportoló vétkességétől, így nem szükséges annak bizonyítása, hogy szándékosság, vétkesség, gondatlanság vagy tudatos használat történt-e a sportoló részéről. A Nemzetközi Sport Döntőbíróság (CAS) vonatkozó határozatai ezt a gyakorlatot a „szigorú felelősség” elvének nevezik. A felelősség megállapításának feltétele a tiltott anyag, vagy a tiltott anyag metabolitjainak vagy markereinek jelenléte a sportoló „A” mintájában és „B” mintájában (vagy amennyiben a sportoló lemond a „B” minta elemzéséről, akkor az „A” mintában talált tiltott anyag is megalapozza a doppingvétség elkövetését). Főszabály szerint már a tiltott anyag minimális jelenléte is megvalósítja a doppingvétséget, kivéve, ha az adott anyag vonatkozásában van minimális mennyiségi előírás.

Ugyancsak doppingvétségnek minősül tiltott anyag vagy tiltott módszer használata vagy ennek kísérlete. Tiltott anyag vagy tiltott módszer használata vagy az arra tett kísérlet bármilyen megbízható eszközzel megállapítható, így például tanúvallomással, okirati bizonyítással, vagy a sportoló biológiai útlevele segítségével is. Minden sportoló kötelessége annak biztosítása, hogy tiltott anyag ne kerüljön a testébe és hogy ne használjon tiltott módszert. Ennek megfelelően ebben az esetben sem szükséges annak bizonyítása, hogy a sportoló részéről szándékosság, vétkesség, gondatlanság vagy tudatos használat történt. A tiltott anyag vagy tiltott módszer használatának vagy az arra tett kísérletnek a sikeressége vagy sikertelensége sem lényeges a doppingvétség megállapíthatósága szempontjából, a doppingvétség elkövetésének megvalósulásához elegendő a tiltott anyag vagy tiltott módszer

használata vagy az arra tett kísérlet. A tiltott anyag vagy tiltott módszer „használatára tett kísérlet” azonban szükségképpen feltételezi a szándékosságot.

Ugyancsak doppingvétségnek minősül a mintaszolgáltatási kötelezettség megtagadása vagy a mintaszolgáltatás elmaradása megfelelő indoklás hiányában azt követően, hogy a sportoló az alkalmazandó dopping szabályok szerint előírt értesítést kapott. Szintén doppingvétséget követ el az a sportoló, aki a mintavételt bármilyen egyéb módon akadályozza.

A WADA szabályzatával ellentétes a mintaszolgáltatás elkerülése, vagy megfelelő indoklás hiányában történő elutasítása, vagy a mintaszolgáltatás elmulasztása azt követően, hogy az érintett az alkalmazandó doppingellenes szabályokban előírt értesítést kapott. Így például doppingvétségnek minősül, ha bizonyítható, hogy egy sportoló szándékosan elkerüli a doppingtesztet végezni kívánó doppingellenőrt azzal a szándékkal, hogy elkerülje az értesítést vagy a tesztet. A mintaszolgáltatás elmulasztása ugyanakkor a sportoló szándékos és gondatlan magatartásán is alapulhat, míg a mintavétel elkerülése vagy elutasítása csak szándékosan követhető el. A mintaszolgáltatás elkerülése, vagy megfelelő indoklás hiányában történő elutasítása volt a megállapított doppingvétség a 2004-es athéni olimpián Annus Adrián kalapácsvető és Fazekas Róbert diszkoszvető esetében, jóllehet egyikőjük sem produkált pozitív mintát.

Az ésszerű szabályokon alapuló a sportolók versenyen kívüli rendelkezésre állására, ezen belül a sportoló hollétére vonatkozó információk biztosítására valamint teszten való részvételére vonatkozó követelmények megsértése ugyancsak doppingvétségnek minősül. Amennyiben egy nyilvántartott vizsgálati csoportba tartozó sportoló egy 12 hónapos időszakban három kihagyott teszt és/vagy elmulasztott bejelentés bármely kombinációját megvalósítja, elköveti ezt a doppingvétséget.

A doppingellenőrzés bármely elemének manipulálása, illetve ennek kísérlete is doppingvétséget valósít meg. Ide tartozik minden olyan magatartás, amely aláássa a doppingellenőrzési folyamatot, de amely egyébként nem szerepel a tiltott módszerek meghatározásai között. Manipulálásnak minősül többek között (de nem kizárólag) a

doppingellenőrzést végző tisztviselő szándékos akadályozása vagy az erre tett kísérlet, megtévesztő információ nyújtása egy doppingellenes szervezetnek, vagy a potenciális tanúk megfélemlítése vagy az erre tett kísérlet. Ezen rendelkezés értelmében tilos például az azonosítószám megváltoztatása a doppingellenőrzési nyomtatványon a tesztek során, vagy éppen a „B” tartály eltörése a „B” minta elemzése során, vagy a minta idegen anyag hozzáadásával történő módosítása. Az olyan, a doppingellenőrrel vagy a doppingellenőrzésben részt vevő más személlyel szemben tanúsított támadó jellegű magatartásra, mely nem minősül manipulálásnak, a sportszervezetek fegyelmi szabályzatai az irányadóak.

Tiltott anyagok vagy módszerek birtoklását, mint doppingvétséget a sportoló csak akkor nem követi el, ha bizonyítja, hogy az ilyen anyag vagy módszer birtoklása összhangban áll valamilyen gyógyászati célú mentességgel, vagy a sportoló egyéb elfogadható indokolást tud adni. Ugyancsak doppingvétségnek minősül, ha a tiltott anyagot vagy módszert nem a sportoló, hanem a sportolót segítő személy birtokolja. Az elfogadható indokolások körébe egyértelműen nem tartozik bele például az, hogy a tiltott anyagot azért vásárolta vagy birtokolta, hogy azt egy barátjának vagy rokonának átadja, kivéve, ha ezt egyértelmű orvosi rendelvény igazolja (így például az orvosi rendelvény alapján történő inzulinvásárlás a cukorbeteg gyermek vagy házastárs részére egyértelműen elfogadhatónak minősülő indokolás). A sportolót segítő személyzet vonatkozásában elfogadható indok természetesen az is, ha a csapatorvos azért tart magánál tiltott anyagokat, hogy azt akut és sürgősségi helyzetek esetén, orvosi beavatkozás céljából használja.

Bármely tiltott anyaggal vagy tiltott módszerrel történő üzérkedés is jogellenes. Ide tartozik például egy tiltott anyag beadása a sportolónak, vagy tiltott módszer alkalmazása a sportolón, vagy az erre tett kísérlet, akár versenyzidőszakon belül, akár azon kívül történik mindez.

Doppingvétséget valósít meg továbbá a bűnrészesség, azaz tiltott anyag vagy tiltott módszer beadása a sportolónak, illetőleg ennek kísérlete, avagy az ebben való közreműködés, felbujtás,

segítség, ennek leplezése vagy bármely más bűnsegédi, felbujtói közreműködés, mely doppingvétséggel vagy ennek kísérletével függ össze.

Érdekes megemlíteni, hogy a WADA szabályzata szerint doppingvétségnek minősül a tiltott együttműködés olyan sportolót segítő személlyel, aki doppingvétség miatti eltiltás hatálya alá tartozik, vagy ha nem áll egyetlen doppingellenes szervezet hatásköre alatt és emiatt nem szabtak ki vele szemben eltiltást, de a büntetőjogi, fegyelmi vagy szakmai felelősségét megállapították olyan magatartás miatt, amely egyébként doppingvétségnek minősült volna. Ezen tiltott együttműködés megállapításának előfeltétele, hogy a WADA vagy más doppingellenes szervezet előzetesen írásban értesítse a sportolót az érintett személy eltiltásáról és a további együttműködés jogkövetkezményeiről. Annak bizonyítása, hogy az érintett személlyel történő együttműködés nem szakmai vagy sporttal kapcsolatos tevékenység során történt, a sportolót terheli minden esetben. Tiltott együttműködés lehet például az edzésekkel kapcsolatos stratégiai, technikai, táplálkozási vagy orvosi tanács beszerzése, valamilyen kezelésem való részvétel vagy orvosi rendelvény megszerzése, testből származó minta nyújtása elemzés céljára, annak engedélyezése, hogy az eltiltás alatt álló személy a sportoló képviselőjeként vagy ügynökeként lépjen fel. A tiltott együttműködésnek nem feltétele az anyagi vagy más természetű ellenszolgáltatás.

4.6 A doppingvétség elkövetésének bizonyítása a WADA szabályzata szerint

A doppingvétség megtörténtének bizonyítása minden esetben a doppingellenes szervezetet terheli, szem előtt tartva a feltételezés súlyosságát. Ez azt jelenti, hogy a bizonyítéknak erősebbnek kell lennie a pusztán valószínűsítésnél, de nem kell minden kétséget kizárónak lennie.

A bizonyítással kapcsolatosan mindenekelőtt rögzítendő, hogy a WADA által jóváhagyott elemzési módszerekről és döntési határértékekről vélelmezni kell, hogy azok tudományos szempontból érvényesek és megfelelőek. Amennyiben valaki ezt a vélelmet meg kívánja dönteni, azt a WADA felé jeleznie kell, és ilyen esetekben a WADA kérésére a CAS kijelöl egy tudományos szakértőt, aki a testületet segíti a kifogás értékelésében. (Erre vonatkozóan a

későbbiekben, az Európai Unió sportjogáról szóló fejezetben bővebben lásd az Európai Unió Bírósága előtt zajlott Meca-Medina ügyet.)

Ugyancsak rögzítendő, hogy a WADA által akkreditált laboratóriumokról, valamint a WADA által jóváhagyott laboratóriumokról vélelmezni kell, hogy a minta elemzése és őrzése tekintetében a laboratóriumokra vonatkozó nemzetközi követelményeknek megfelelően jártak el. Ez a vélelem megdönthető, ha sikerül bizonyítani, hogy a laboratórium a rá vonatkozó nemzetközi követelményektől oly módon tért el, hogy az ésszerűen feltételezhető módon vezethetett pozitív vizsgálati eredményekhez. Ilyen esetekben a doppingellenes szervezet terheli annak bizonyítása, hogy a pozitív vizsgálati eredmény nem a nemzetközi követelményektől történt eltérés következménye.

Egyebekben a doppingvétséggel kapcsolatos bármely tény bármely megbízható módon bizonyítható, beleértve a beismerést is. A joghatósággal rendelkező bíróságok határozatai a tények nem megdönthető bizonyítékának minősülnek a határozattal érintett személyek vonatkozásában. A „klasszikus” doppingvétség elkövetésének tipikus bizonyítéka a sportoló vér- vagy vizeletmintája.

V. AZ EURÓPAI UNIÓ SPORTJOGA

5.1 Sporttal kapcsolatos kérdések az Európai Unió elsődleges jogában

Az Európai Unió, mint kifejezetten gazdasági célok (így mindenekelőtt az egységes, határok nélküli belső piac) megvalósítása érdekében létrejött nemzetközi szervezet alapító szerződéseinek eredetileg semmilyen formában nem említették meg a sportot. Az Európai Unió keretében csak az 1999-ben hatályba lépett Amszterdami Szerződéshez fűzött, sportról szóló nyilatkozat (29. Nyilatkozat a sportról) foglalkozott először a sporttevékenységgel. A nyilatkozat a tagállamok részéről felmerült sporttal kapcsolatos különböző gondolatok összefoglalását jelentette, és hangsúlyozta a sport társadalmi jelentőségét, így különösen az önazonosság kialakításában és az emberek közötti kapcsolatok erősítésében betöltött szerepét, és felhívta az Európai Unió szerveit, hogy a sportot érintő fontos kérdésekben konzultáljanak a sportszövetségekkel. A nyilatkozat kiemeli továbbá, hogy különös figyelmet kell fordítani az amatőr sport sajátos jellemzőire is. A Nyilatkozat azonban csak soft law-nak tekinthető a sport európai uniós szabályozása területén, annak ellenére is, hogy az Európai Bíróság több ítéletének indokolásában kifejezetten hivatkozott is erre a Nyilatkozatra.

Ugyanakkor már az Amszterdami Szerződést megelőzően is találkozhatunk sportjogi kérdésekkel az Európai Unió egyes intézményeinek gyakorlatában – nem csupán a bírósági ítéletek, hanem a jogalkotás területén is. Az Európai Bizottság 1998 szeptemberében Az európai sportmodell címmel konzultációs dokumentumot bocsátott ki, mely bemutatja a sport szervezésének modelljét, jellemző tulajdonságait, továbbá a sport területének legújabb fejleményeit és a felmerült problémákat, kihívásokat.

Az Európai Bizottság 1999 decemberében a Helsinkiben rendezett csúcson jelentést terjesztett elő az uniós tagországokban működő sportstruktúrák megőrzéséről és a sport szociális funkciójának megerősítéséről. A jelentés kiemeli a sport fontosságát, és leszögezi, hogy a sport gazdasági dimenziója, különösen a televíziós közvetítési jogok értékesítése révén,

rendkívül megnövekedett. Szól a sportot negatívan érintő jelenségekről, többek között a nézőtéri erőszakról, a korrupcióról, a dopping terjedéséről, valamint a fiatal sportolók gyakori kihasználásáról. Fontos célként jeleníti meg az iskolai sport és testnevelés fejlesztését, a sportolók átképzésének és jövőbeli munkaerő-piaci integrációjának támogatását, illetve a sportszakemberek képzésének összehangolását a tagállamok között. A sport jogi környezetének pontosabb, részletesebb meghatározására is szükség van a Bizottság álláspontja szerint. A jelentés szerint meg kell erősíteni az európai sportstruktúrákat, mindenekelőtt a kormányzati és nem kormányzati sportintézményeket, illetőleg meg kell teremteni az uniós intézmények, a tagállamok és a sportszervezetek harmonikus együttműködésének feltételeit, és segíteni kell a sport társadalmi funkciójának érvényesülését.

Az Európai Tanács 2000 decemberében Nizzában elfogadott egy nyilatkozatot, amely nem szélesíti ugyan az uniós kötelezettségek körét, mégis jelentős, hiszen elismeri „a sport specifikus sajátosságait és társadalmi funkcióját, amelyeket figyelembe kell venni a közösségi politikák megvalósításakor”. Az Európai Unió tehát akcióiban figyelembe veszi a sport lényegéhez tartozó társadalmi, nevelési és kulturális funkciókat. A nyilatkozat szerint a sportolást mindenki számára lehetővé kell tenni. A sporttevékenység különösen fontos és bátorítandó a fogyatékos személyek esetében, hiszen elősegíti a rehabilitációt és a társadalmi beilleszkedést. A tagállamok bátorítják a sportban végzett társadalmi munkát is. Az Európai Tanács támogatja a sportszervezetek függetlenségét és önszerveződéshez való jogát, és utal az utánpótlás-nevelés fontosságára is. A fiatal sportolók védelmében a nyilatkozat hangsúlyozza a szakmai tanulmányok fontosságát. A nyilatkozat külön is kiemeli, hogy a sportolói karrier nem veszélyeztetheti a fiatalok szakmai képzését, illetőleg hangsúlyozza, hogy különös figyelmet kell fordítani a fiatalok lelki egyensúlyára, családi kötelekeire és egészségére, különösen a doppingolás megelőzésére. A sport gazdasági összefüggéseivel kapcsolatban az Európai Tanács nyilatkozata megemlíti, hogy egynél több, ugyanazon sportágban, ugyanabban a bajnokságban részt vevő sportklub tulajdonlása vagy pénzügyi irányítása veszélyeztetheti a tiszta versenyt. Részben erre is tekintettel, ahol szükséges, a sportszervezetek intézkedéseket vezethetnek be a klubok menedzsmentjének ellenőrzésére. A

televíziós közvetítési jogok értékesítéséből befolyt bevételek egy részének megosztása hasznos lehet a szolidaritás szempontjából a sport különböző területei és szintjei között. Az átigazolásokkal kapcsolatban az Európai Tanács támogatná az érintettek – különösen a labdarúgó testületek, a hivatásos sportolókat képviselő szervezetek, az unió és a tagállamok – közötti párbeszédet annak érdekében, hogy a munkavállalók szabad mozgása követelményének figyelembevétele és megvalósítása maradéktalanul teljesülhessen a sport területén is.

Időközben bebizonyosodott, hogy a nizzai nyilatkozat nem elég ahhoz, hogy az unió sportpolitikája harmonikusan és folyamatosan fejlődhessen, így következő lépésként a tagállamok határoztak a sportnak az unió Alkotmányszerződésébe való becikkelyezéséről. Az alkotmánytervezet III. része IV. fejezetének 4. szakasza szólt az oktatásról, szakképzésről, ifjúságról és sportról, mint olyan területekről, ahol az unió összehangoló, kiegészítő vagy támogató intézkedéseket tehet. A tervezet szerint az unió a sportnak a társadalomban és a nevelésben betöltött szerepére tekintettel hozzájárul az európai sport előmozdításához. Fellépésének célja a sport európai dimenziójának fejlesztése a versenyek tisztaságának és a sportszervezetek együttműködésének előmozdítása, illetve a sportolók, különösen a fiatal sportolók fizikai és szellemi épségének védelme révén. Az Alkotmányszerződés értelmében a sport továbbra is alapvetően tagállami hatáskörben maradt volna, uniós szinten csak a tagállamok tevékenységének kiegészítésére kerülhet sor. Mint az közismert, az Alkotmányszerződés ugyan soha nem lépett hatályba, azonban számos, a szerződés tervezetében megszövegezett újítás bekerült később a Lisszaboni Szerződés rendelkezései közé, így a sport vonatkozásában is.

A 2009-ben hatályba lépett Lisszaboni Szerződés vezette be végül az Unió politikái közé a sportpolitikát. A Lisszaboni Szerződés XII. cím (Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport) 165. cikk (1) bekezdése értelmében „Az Unió a sport sajátos természetére, az önkéntes részvételen alapuló szerkezeti sajátosságaira, valamint a társadalomban és a nevelésben betöltött szerepére tekintettel hozzájárul az európai sport előmozdításához.”, míg a 165. cikk (2) bekezdése szerint az Unió fellépésének célja „a sport európai dimenzióinak fejlesztése a

sportversenyek tisztaságának és nyitottságának, valamint a sport területén felelős szervezetek közötti együttműködésnek az előmozdítása, illetve a sportolók, köztük különösen a legfiatalabbak fizikai és szellemi épségének védelme révén”. A 165. cikk (3) bekezdése szerint „Az Unió és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és az oktatás és a sport területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal”. A 165. cikk (4) bekezdése meghatározza a szabályozás eszközeit, ugyanakkor egyértelmű korlátait is: „az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően ösztönző intézkedéseket fogad el, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen összehangolását”, míg „a Tanács a Bizottság javaslata alapján ajánlásokat fogad el”.

A sport mint Európai Unió szakpolitika jelentőségét az adja, hogy a formális és nem formális oktatásban betöltött szerepe által erősítheti Európa humán tőkéjét. A sport és általában a szabadidős tevékenységek ugyanis nem csupán az egészséges életmód szempontjából fontosak, hanem társadalmi és nevelési szerepük is vitathatatlan.

A 165. cikk idézett rendelkezései azért figyelemre méltóak, mert ahogy azt már említettük, ezt megelőzően uniós szerződés (legalábbis olyan, amely hatályba is lépett volna) nem foglalkozott a sport szabályozásával. A sport ugyanakkor jelenleg is csak annyiban tartozik az uniós jog hatálya alá, amennyiben az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 3. cikke értelmében vett gazdasági tevékenységnek minősül. Ilyen gazdasági tevékenység mindenekelőtt (miként azt a későbbiekben látni fogjuk) a hivatásos labdarúgók játékjogához kapcsolódó munkaviszonya. Egyebekben a sport alapvetően tagállami hatáskörben kerül ma is szabályozásra, uniós szinten csak a tagállamok tevékenységének kiegészítésére (és még csak nem is a szabályozás harmonizálására) kerülhet sor. Ennek megfelelően az Unió hatásköre a sport területén rendkívül gyenge: csupán koordináló, támogató, kiegészítő cselekvést végez. A szabályozás korlátait egyértelműen kijelöli a 165. cikk (2) bekezdésében felsorolt célok meghatározása, valamint a 165. cikk (4) bekezdésében foglalt, a sport területére is vonatkozó harmonizációs tilalom.

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően az Európai Unió Sportügyi Tanácsának első hivatalos ülésére 2010. május 10-én került sor. 2010. szeptember 16-án az Európai Tanács módosította az Oktatási, Ifjúsági és Kulturális Tanács elnevezését, amelynek hivatalos megnevezése ezt követően Oktatási, Ifjúsági, Kulturális – beleértve az audiovizuális ügyeket is – és Sportügyi Tanács.

5.2 Egyes uniós dokumentumok és a sport kapcsolata

Jóllehet az Alapszerződések szintjén csak 2009 óta beszélhetünk a sportjog Európai Unió szabályozásáról, az Európai Bizottság már 2007-ben kidolgozta a sportról szóló Fehér Könyvet, mely az első átfogó elemzésnek tekinthető az európai sport helyzetéről. A Fehér Könyv azon a testmozgással és egészségüggyel kapcsolatos stratégiai javaslaton alapul, melyet a szintén 2007-ben közzétett, a táplálkozásról, túlsúlyról és elhízásról szóló Fehér Könyv ismertetett. A Fehér Könyvhöz kapcsolódott továbbá a „Pierre de Coubertin cselekvési terv”, melynek végrehajtása 2008-ban kezdődött meg. A 2009., 2010. és 2011. évi, a sportra vonatkozó „előkészítő intézkedések” keretében a Bizottság emellett közvetlen támogatást nyújtott bizonyos sportprojektek számára.

Az Európai Bizottság 2007-ben fogadta el a sportról szóló Fehér Könyvet, mely az első olyan alkalom volt az Európai Unió történetében, amikor is a Bizottság a sporttal kapcsolatos kérdésekkel önállóan, átfogó módon foglalkozott. A Fehér Könyv általános célja a sport Európában betöltött szerepével kapcsolatos stratégiai iránymutatás adása, viták ösztönzése a speciális problémákról, nagyobb láthatóság biztosítása a sport számára az uniós politikaalkotásban, valamint a közfigyelem felhívása az ágazat szükségleteire és sajátosságaira.

A Fehér Könyv leszögezi, hogy a sport az emberi aktivitás olyan területe, amely az Európai Unió polgárait nagymértékben érdekli és óriási potenciállal rendelkezik, hogy összehozza őket, mindenkit elérve, tekintet nélkül az életkorra vagy szociális származásra. Olyannyira igaz ez, hogy egyes kimutatások szerint az európai polgárok mintegy 60 százaléka vesz részt sporttevékenységben rendszeresen, mintegy 700 ezer sportklubban vagy azon kívül,

nagyobbrészt amatőr szinten. A sportnak az európai polgárok egészségének javítása mellett azonban van nevelési dimenziója, valamint szociális, kulturális és rekreációs szerepe is.

A Bizottság mindenképp a sportot alkalmasnak tartja arra, hogy a társadalom egészsége pozitív irányba változzon: a fizikai aktivitás hiánya növeli a túlsúly, elhízás, valamint számos krónikus betegség, így például a szív- és érrendszeri megbetegedések és cukorbetegség előfordulásának esélyét, melyek csökkentik az életminőséget, veszélyeztetik az egyén életét, valamint a költségvetés és a gazdaság számára is terhet jelentenek. Ebben a vonatkozásban a Bizottság fontosnak tartja, hogy sikerüljön minél nagyobb mértékben megvalósítani az Egészségügyi Világszervezet (WHO) azon elvárását, miszerint a felnőttek számára napi minimum 30 perc, míg a gyermekek számára napi 60 perc mérsékelt fizikai aktivitás volna kívánatos (beleértve a sportolást is). A Bizottság szerint szükséges lenne, hogy az egyes EU tagállamokban az állami hatóságok és a magánszervezetek egyaránt hozzájáruljanak ezen cél eléréséhez.

A Fehér Könyv külön is nevesíti a dopping elleni küzdelem (az előző fejezetben már részletesen ismertetett) kérdését. A Bizottság javasolja, hogy a tiltott dopping szerek kereskedelmét a tiltott kábítószer kereskedelmével azonos módon kezeljék. A Bizottság minden, a közegészségért felelős szereplőt felhív a dopping által okozott egészségkárosodás kockázatainak számításba vételére, a sportszervezeteket pedig felhívja a helyes gyakorlatok szabályainak kidolgozására a fiatal sportolók jobb informálása és nevelése céljából a dopping szerekkel, dopping szereket esetleg tartalmazó vényre kapható gyógyszerekkel, és ezek egészségre gyakorolt hatásával kapcsolatosan. Az Európai Unió számára a Bizottság célként fogalmazza meg a dopping ellenes küzdelem összehangoltabb megközelítését, így különösen a WADA, az UNESCO és az Európa Tanács részvételével közös álláspontok kialakítását, valamint az információk és helyes gyakorlatok cseréjét, egyben felhívja a figyelmet az UNESCO nemzetközi dopping ellenes egyezményének tagállamok általi megfelelő végrehajtására is.

A Bizottság rámutat arra is, hogy a formális és nem formális oktatásban betöltött szerepe által a sport megerősíti Európa humán tőkéjét. A sport által közvetített értékek hozzájárulnak a tudás, motiváció, készségek fejlesztéséhez, valamint a személyes elkötelezettség iránti hajlandóság fokozásához. A hivatásos sportolók karrierjük végén történő munkaerőpiaci reintegrációja érdekében a Bizottság hangsúlyozza a „kettős karrier” tréningek nyújtásának fontosságát a fiatal sportolók számára, valamint magas színvonalú helyi képzési központok létrehozását az erkölcsi, oktatási és szakmai érdeklődésük kielégítésére.

Napjainkban különös aktualitással bír a Bizottság azon megállapítása, miszerint a sport erősíti az együvé tartozás és részvétel érzetét, ezáltal a bevándorlók beilleszkedésének is fontos eszköze lehet. Ebben az összefüggésben fontos a sportolási lehetőségek elérhetővé tétele és a sporthoz kapcsolódó tevékenységek támogatása, hogy a bevándorlók és a fogadó társadalom pozitív módon működhessen együtt, ráadásul a sport kétségtelenül hozzá tud járulni a munkahelyteremtéshez és gazdasági növekedéshez is, különösen a hátrányos helyzetben levő területeken. A nonprofit sporttevékenységek hozzájárulása a veszélyeztetett csoportok társadalmi kohéziójához és befogadásához tekinthető általános érdekű szociális szolgáltatásnak. A Bizottság a tagállamokat és sportszervezeteket arra is ösztönzi továbbá, hogy sportinfrastruktúrájukat igazítsák ki a fogyatékkal élő emberek speciális igényeinek figyelembevételével.

A Bizottság Fehér Könyve külön is kitér a sporteseményeken, különösen a futballpályákon különböző formában megjelenő erőszak kérdésére. A Bizottság ösztönzi a legjobb gyakorlatok és operatív információk cseréjét a kockázatot jelentő szurkolókkal kapcsolatban a rendőri szervek és/vagy sporthatóságok között, és egyben különös fontosságot kell tulajdonítani a rendőrségi képzéseknek a szurkolói tömegek kezelése és a huliganizmus témájában. A sport ugyanis minden polgárt érint, tekintet nélkül nemükre, korukra, fogyatékoságaikra, vallásukra vagy hitükre, szexuális beállítottságukra és társadalmi vagy gazdasági helyzetükre. A Bizottság egyértelműen elítéli a rasszizmus és idegengyűlölet minden megnyilvánulását, melyek az Európai Unió értékeivel összeegyeztethetetlenek.

A Bizottság a sport jelentőségét még olyan, elsősre marginálisnak tűnő kérdésekben is felvetette a Fehér Könyvben, mint a gyors vízum és bevándorlási eljárások biztosítása a sporttevékenységhez kapcsolódóan, ideértve a nem EU-tagállamokból származó élvonalbeli sportolók számára biztosítandó vízumra és bevándorlásra, illetőleg az olimpiai játékok és más sportesemények alatt a versenyzők és egyéb résztvevők számára biztosítandó beutazási engedélyek kérdését. A Bizottság továbbá arra is felhívja a figyelmet, hogy az európai sportszervezeteknek és a sporteseményeik szervezőinek környezetvédelmi célkitűzéseket is el kell fogadniuk annak érdekében, hogy tevékenységeik környezetvédelmi szempontból fenntarthatóak legyenek.

A sport azonban, miként arra a Bizottság is rámutat, gazdasági tevékenységként is értelmezhető. Jóllehet általánosságban nem állnak rendelkezésre pontos és összehasonlítható adatok a sport gazdasági súlyáról, az vitathatatlan, hogy a sport gazdasági értékének egyre nagyobb része kapcsolódik a szellemi tulajdonjogokhoz (így például a szerzői joghoz, kereskedelmi kommunikációhoz, védjegyekhez, arculathoz és médiajogokhoz), mely jogok érvényesítése az Európai Unión belül is kiemelt fontossággal bír. Ugyancsak kapcsolódik a sporthoz az állami támogatás és a szerencsejáték kérdésköre: számos tagállamban a sportot részben az állami vagy államilag engedélyezett szerencsejáték és lottószolgáltatásokra kivetett adók és illetékek révén finanszírozzák.

Az Európai Unió versenyjoga és a belső piac rendelkezései annyiban alkalmazandóak a sportra, amennyiben az gazdasági tevékenységnek minősül. Ezen túlmenően azonban az Európai Unió egyéb alapelvei is érvényesülnek, így például a nemzetiség alapján történő diszkrimináció tilalma, vagy éppen a nők és férfiak közötti egyenlőség a foglalkoztatás területén. A sporttevékenységnek van azonban két olyan aspektusa is, melyek áttörnek az uniós jog ezen általános elveit:

- egyfelől a sporttevékenységek és sportolási szabályok azon sajátosságai, melyek a férfiak és nők számára külön szervezett versenyekben, vagy például a versenyeken a részvétel korlátozásában nyilvánulnak meg, melyek szükségesek ahhoz, hogy a

versenyeken összehasonlítható teljesítmények kerüljenek értékelésre, és az egyes versenyeken résztvevő klubok közötti egyensúly is biztosításra kerüljön;

- másfelől a sport struktúrájának sajátossága, nevezetesen a sportszervezetek önállósága és sokszínűsége, a versenyek piramisszerű felépítése az alulról szerveződő sporttól az elit szintig, ideértve az egyes versenyek nemzeti alapon történő megszervezését is.

Az Európai Unió Bíróságának esetjoga egyértelműen azt mutatja, hogy az uniós jog képes tekintetbe venni a sport sajátosságait az uniós jog alkalmazása során. Így például léteznek olyan szervezeti sportszabályok, amelyek méltányolható célkitűzéseik alapján bár látszólag ellentétesek az uniós joggal, ám valójában mégsem sértik azt, amennyiben az esetleges versenyellenes hatásaik a kitűzött célkitűzéseiktől nem választhatóak el, és azzal arányosnak tekinthetők. Ilyen szabály lehet például az egyes sporteseményekre vonatkozó játékszabályok, a pályán levő játékosok számát meghatározó szabályok, a sportversenyek válogatási feltételeit rögzítő szabályok, a „hazai” és „idegenbeli” mérkőzések lebonyolítására vonatkozó szabályok, a klubmérkőzéseken a többszörös tulajdonlás megelőzésére vonatkozó szabályok (azaz hogy egy adott rendezvénysorozatban egy tulajdonos nem lehet több, egymással versengő csapatban is tulajdonosként érdekelt), vagy éppen a nemzeti válogatottak összetételére vonatkozó szabályok, a doppingellenes szabályok, illetőleg a játékosok átigazolására vonatkozó szabályok.

A Bizottság a Fehér Könyvben kifejezetten megerősítette a szabad mozgás elvének korlátozott és arányos korlátozásait, összhangban az Európai Unió jogával és az Európai Unió Bírósága esetjogával, az alábbi esetekben:

- nemzeti sportolók nemzeti válogatottakba történő beválogatása;
- a versenyeken a résztvevők számának korlátozása;
- csapatsportokban a játékosok átigazolására vonatkozó határidők előírása.

A sportról szóló Fehér Könyvre vonatkozó, 2008. április 14-i állásfoglalásában az Európai Parlament felkérte a Bizottságot, hogy nyújtson be javaslatot egy uniós sportprogramra, valamint a sport területén 2009-től végrehajtandó előkészítő intézkedésekre. Az Európai Parlament 2008 decemberében hagyta jóvá az első előkészítő intézkedés költségvetését. Időközben a Bizottság 2009-ben és 2010-ben a sport területére vonatkozó előkészítő intézkedésekre és a különleges rendezvényekre irányuló támogatásokról és szerződésekről szóló éves munkaprogramot fogadott el. Ezen előkészítő intézkedések célja az volt, hogy a sport területén előkészítsék a szerződés sporttal kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtását szolgáló jövőbeni uniós intézkedéseket. Az uniós sportprogramnak hozzá kell járulnia az európai értékek előmozdításához, támogatnia kell a sport társadalmi és oktatási szerepét, elő kell mozdítania a fizikailag aktív életmódot, és fokoznia kell a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel a sport területén folytatott együttműködést, hogy csak néhány célkitűzést említsünk.

A sport jelenleg is szerves része az Erasmus+ programnak, az Európai Unió 2014-2020-as időszakra vonatkozó új oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramjának, amelynek vonatkozó külön fejezete és költségvetése lehetővé teszi az Európai Unió számára, hogy olyan kérdésekre összpontosítson, amelyek nemzeti szinten nem kezelhetők hatékony módon. Az Erasmus+ program sport területén megvalósítandó tevékenységeinek célja olyan fellépések támogatása, amelyek fokozzák a kapacitásokat és a szakmaiságot, illetve javítják az igazgatási készségeket és az uniós projektek végrehajtásának minőségét, továbbá kapcsolatokat alakítanak ki a sport területén működő szervezetek között. Az Európai Parlament állásfoglalásában külön is kiemelte, hogy fontosnak tartja, hogy ezek a fellépések mind a tömegsportra, mind pedig olyan projektek támogatására irányuljanak, amelyek célja az intolerancia és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem.

2011 januárjában a Bizottság közzétette a Lisszaboni Szerződés sportra gyakorolt hatásáról szóló, „A sport európai dimenziójának fejlesztése” című közleményt. A szerződés hatálybalépése óta ez a Bizottság által elfogadott első, sporttal foglalkozó politikai dokumentum. A Bizottság egyértelműen leszögezte, hogy a 2007. évi Fehér Könyvnek

köszönhetően nagymértékben fokozódott a sporttal kapcsolatos uniós szintű együttműködés és párbeszéd. A Bizottság rögzítette ugyanakkor, hogy a 2011. évi közleménye nem felváltja a Fehér Könyvet, hanem annak eredményeire épít, és a sport terén továbbra is a Fehér Könyv lesz az uniós szintű tevékenységek megfelelő alapja számos területen. A 2007. évi Fehér Könyvre támaszkodva e közlemény kiemeli a sportban rejlő lehetőségeket az Európa 2020 stratégia általános céljai tekintetében: e célok eléréséhez jelentős mértékben hozzájárulhat a sport azáltal, hogy a társadalmi befogadást – többek között – a sport, az oktatás és a képzés területén, illetve ezek révén előmozdító fellépések útján növeli a foglalkoztathatóságot és a mobilitást. A közlemény felveti, hogy az Európai Uniónak csatlakoznia kellene az Európa Tanács doppingellenes egyezményéhez, a nemzetközi sporteseményekre vonatkozó biztonsági intézkedéseket és követelményeket kellene kidolgoznia és alkalmaznia, folytatnia kell a fizikai aktivitásra vonatkozó uniós iránymutatásokon alapuló nemzeti célok bevezetését, és ki kell dolgoznia a fogyatékossgal élő személyeknek a sporteseményekhez és helyszínekhez való hozzáférésére vonatkozó előírásokat.

A gazdasági kérdések tekintetében a Bizottság felhívja a sportszervezeteket a közvetítési jogok együttes értékesítésével kapcsolatos mechanizmus kialakítására, ezzel biztosítva a bevételek megfelelő újraelosztását. A közlemény emellett a sporttal kapcsolatos szellemi tulajdonjogokkal, az átlátható és fenntartható sportfinanszírozással kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjének előmozdításával, valamint az állami támogatásokkal kapcsolatos jogszabályok sport területén történő alkalmazásának nyomon követésével is foglalkozik.

5.3 Az Európai Bíróság sporttal kapcsolatos legfontosabb ítélezési gyakorlata

5.3.1. Walrave és Koch vs. Association Cycliste ügy (36/74. számú ügy)

Az Európai Unióban az első alkalommal a sporttal kapcsolatos kérdések először a 36/74. számú, Walrave és Koch ügyben kerültek az Európai Bíróság elé. Az ügy tárgya a Kerékpárosok Világszövetségének azon előírása volt, miszerint a kerékpárosokat kísérő motorosoknak a versenyzőkkel azonos állampolgárságúaknak kell lenniük. Walrave és Koch holland motoros kísérők voltak, akik német, illetőleg belga versenyzőkkel kívántak elindulni

egy versenyen. Keresetüket arra alapozták, hogy a kerékpáros szövetség ezen rendelkezése ellentétes az Európai Unió (pontosabban akkor még Európai Gazdasági Közösség) szolgáltatások szabad áramlását lehetővé tevő rendelkezésével.

Az Európai Bíróság által megválaszolandó első kérdés az volt, hogy egyáltalán kiterjed-e a sportra az uniós jog hatálya. Az ügy jelentőségét a Bíróság azon megállapítása adja, miszerint „a sport a közösségi jog hatálya alá esik, amennyiben a Szerződés 2. cikkelyében meghatározott gazdasági tevékenységet valósít meg”. Ez azt jelenti, hogy a Bíróság csak abban az esetben foglalkozhat sportügyekkel, ha a sport gazdasági tevékenységnek tekinthető, ugyanakkor azonban arra is rámutatott, hogy az állampolgárságon alapuló bármely megkülönböztető bánásmód tilalma nemcsak a kormányzati intézkedések esetében érvényes, hanem a nem-kormányzati megegyezésekre (mint pl. a szövetségek alapszabályzata) is vonatkozik.

A konkrét esetben a Bíróság azonban nem a felpereseknek adott igazat: mivel a nemzeti válogatott csapat összeállításakor kizárólag csupán sportérdekek érvényesülnek, tehát, mint olyan, semmiféle gazdasági tevékenységgel nincs kapcsolatban, ezért az állampolgárságon alapuló diszkrimináció kérdése nem hívható fel ebben az esetben. Ez azt jelenti, hogy azok a szabályozások, amelyek szerint egy nemzeti válogatott csapat tagja csakis olyan játékos lehet, aki rendelkezik egy adott ország állampolgárságával, nem ütköznek az uniós jog előírásaiba.

5.3.2 *Gaetano Doná vs. Mario Mantero ügy (C-13/76. számú ügy)*

Az Olasz Labdarúgó Szövetség az 1970-es évek elején egy olyan szabályozást vezetett be, hogy nem olasz nemzetiségű labdarúgók nem vehetnek részt az olasz hivatásos bajnokságban. Az Olasz Labdarúgó Szövetség ugyanis azt írta elő, hogy kizárólag a Szövetségben tag játékosok vehetnek részt hivatásosként vagy félhivatásosként a mérkőzéseken, azonban ilyen minőségben taggá kizárólag olasz állampolgárságú játékosok válhattak. Egy kis olasz klub elnöke megbízott egy játékosügynököt, hogy csapatába játékosokat keressen. Az ügynök egy belga újságban adott fel hirdetést, mely hirdetésnek az ellenértékét a klub aztán nem volt

hajlandó kifizetni, hiszen csakis olasz játékosokat vásárolhatott, ekként megítélése szerint a hirdetés alkalmatlan volt a klub számára megfelelő játékosok toborzására.

A Bíróság ítéletében kimondta, hogy az uniós joggal nyilvánvalóan ellentétes minden olyan nemzeti rendelkezés, amely a munkavállalók szabad mozgása vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága körébe tartozó tevékenységet kizárólag az adott tagállam állampolgárai számára tart fenn. A Bíróság megismételve a Walrave és Koch ügyben tett kijelentését, hangsúlyozta, hogy a sportnak vannak uniós jogi vonatkozásai, amennyiben az uniós jog értelmében gazdasági tevékenységnek minősülnek. A Bíróság szerint kétségtelen, hogy a hivatásos vagy félhivatásos labdarúgók esetében gazdasági tevékenységről van szó, hiszen ők munkaviszonyban állnak, illetőleg díjazás ellenében nyújtanak szolgáltatásokat. Márpedig ha az ilyen játékosok valamely uniós tagállam polgárai, akkor az összes többi tagállam területén is élvezniük kell a személyek szabad mozgására és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó előnyöket.

Elviekben elfogadható egy olyan szabályozás, mely bizonyos mérkőzések alkalmával kizárja a külföldi játékosok részvételét olyan, nem gazdasági jellegű indokok alapján, amelyek kifejezetten a mérkőzések sajátos jellegével magyarázhatóak, és csak a sporttal állnak összefüggésben, mint például a különböző országok nemzeti válogatottjainak mérkőzései (ahogy azt a már említett Walrave és Koch ügyben is láthattuk).

Ugyanakkor az uniós joggal kétségtelenül összeegyeztethetetlen az a nemzeti szabályozás vagy gyakorlat (még akkor is, ha azt egy sportszervezet fogadta el, melynek működése független a tagállamok kormányaitól), amely csak az adott tagállam állampolgárai számára tartja fenn azt a jogot, hogy hivatásos vagy félhivatásos játékosként részt vegyenek labdarúgó mérkőzéseken.

Az ítélet eredményeként az UEFA is módosította az átigazolási és játékszabályzatát: előbb 1978-tól kezdődően oly módon, hogy a mérkőzéseken két külföldi játékos is pályára léphetett, azzal, hogy aki legalább öt éve az adott szövetség területén játszik, már nem minősül

külföldinek, majd 1992-től már csapatonként öt külföldi játékos szerződtetésére nyílt lehetőség, akik közül egyszerre hárman lehettek a pályán.

5.3.3. Christelle Deliege vs. Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL és társai ügy (C-51/96 és C-191/97. számú egyesített ügyek)

Christelle Deliege 1983 óta cselgáncsozott, és kitűnő eredményeket ért el az 52 kg-nál könnyebbek súlycsoportjában: többszörös belga bajnok, egyszeres Európa-bajnok, valamint világbajnok volt a 19 éven aluliak korosztályában, továbbá számos nemzetközi tornán diadalmaskodott. Deliege azt állította, hogy a cselgáncsszövetség vezetői visszaélészerűen hátráltatták a pályafutását, amikor megakadályozták az 1992-es barcelonai olimpiai játékokon való részvételét, és nem válogatták ki sem az 1993-as világbajnokságra, sem az 1994-es Európa-bajnokságára, sem pedig az 1996-os atlantai játékok előválogatójára. 1995 áprilisában, amikor már készült a májusban tartandó Európa-bajnokságon történő részvételre, kizárták a belga csapatból egy másik sportoló javára, 1995 decemberében pedig megakadályozták, hogy részt vegyen egy A-kategóriás nemzetközi tornán. Az alapeljárásra közvetlenül okot adó tények az 1996. február 10-11-i párizsi A-kategóriás nemzetközi tornán való részvételt érintik, mely versenyre a szövetsége Deliege állítása szerint két olyan sportolót választott ki, akik nála kevésbé jó eredményekkel rendelkeztek. A hölgy érvelése szerint őt úgy kell tekinteni, mint aki az uniós jog értelmében vett szolgáltatásokat nyújt, így a versenyeken való részvételt szabályozó kvóta és a nemzeti szinten történő kiválogatás követelménye akadályát képezi egy gazdasági jellegű szolgáltatás szabad nyújtásának az esetében.

Az Európai Bíróság ítéletében ezúttal is megismételte (a Walrave és Koch ügyben korábban már kimondottak szerint), hogy a sporttevékenység annyiban tartozik az uniós jog hatálya alá, amennyiben az gazdasági tevékenységnek minősül. Kétségtelenül ilyennek tekinthető a hivatásos vagy félhivatásos cselgáncsozók tevékenysége is, hiszen munkaviszonyban vagy díjazás ellenében nyújtanak szolgáltatást. Abban az esetben is gazdasági tevékenységről beszélünk, ha látszólag a sportoló amatőr státuszban van, ám sportteljesítményére tekintettel

nyerhet el különböző ösztöndíjakat, illetőleg részesülhet szponzori támogatásokban, hiszen ez esetben is számíthat megfelelő ellenértékre a „munkavégzése” eredményeként.

A Bíróság azt is elfogadta, hogy egy nemzetközi versenyen való részvétel minősülhet gazdasági tevékenységnek, még akkor is, ha közvetlenül a versenyen való részvétellel a sportoló nem részesül díjazásban. Így példának okáért, ha egy közönség előtti sporteseményen részt vesz a sportoló, és azt a televíziós műsorszolgáltatók közvetítik, a közvetítés alkalmas lehet arra, hogy felkeltse a hirdetők és szponzorok érdeklődését, ráadásul a sportoló a saját szponzorainak is hirdetési szolgáltatást nyújt egy-egy versenyen való részvétellel, melynek alapja maga a sporttevékenység.

A Bíróság szerint ugyanakkor az olyan válogatási szabályok, mint amelyeket a kérelmező is kifogásolt, elkerülhetetlenül is azzal az eredménnyel járnak, hogy korlátozzák az egyes versenyeken résztvevők számát, mely korlátozás azonban szorosan hozzátartozik a magas szintű nemzetközi sportversenyek lebonyolításához, mely szükségképpen bizonyos szabályok vagy bizonyos válogatási követelmények elfogadásával jár. Az ilyen szabályokat éppen ezért önmagukban nem lehet a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó korlátozásnak tekinteni.

5.3.4. Unectef vs. Heylens és társai ügy (222/86. számú ügy)

Georges Heylens egy elismert belga edző volt, akit egy francia csapat (Lille) akart szerződtetni, ám a Francia Labdarúgó Szövetség által elfogadott szabályok ezt nem tették lehetővé, mert Heylens csak belga, és nem pedig francia edzői képesítéssel rendelkezett, a belga edzői képesítését pedig a francia kormány indokolás nélkül nem fogadta el olyanként, mint amivel jogosult volna Belgiumban edzői munkát vállalni, mely döntéssel szemben semmilyen jogorvoslat nem állt Heylens rendelkezésére. Ezt követően, miután Heylens továbbra is edzőnek tekintette magát és ekként is szeretett volna dolgozni Franciaországban, büntetőeljárás is indult vele szemben az edzői képesítése jogosulatlan használata miatt. A büntetőeljárásban eljáró bíróság fordult előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel az Európai Bírósághoz, annak vizsgálatát kérve, hogy összeegyeztethető-e a munkavállalók szabad áramlásával az a francia jogszabály, mely francia edzői képesítéshez, vagy legalább

Franciaországban elismert edzői képesítéshez köti az edzősködést, figyelemmel arra a tényre is, hogy az elismerésről szóló döntés nem tartalmaz sem indokolást, sem pedig további jogorvoslati lehetőséget.

A Bíróság hangsúlyozta, hogy figyelemmel arra, hogy a munkavállalók szabad mozgása az Unió egyik alapvető szabadsága, miközben az állampolgárságon alapuló diszkrimináció tilalma pedig az egyik legjelentősebb kötelezettség, amelyet a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk, éppen ezért a más államban megszerzett képesítések elfogadásának teljesen objektív szempontokon kell alapulnia, úgymint a képesítéshez kapcsolódó tanulmányok szintje és időtartama, illetőleg a képesítéssel megszerzett szaktudás, mely elismerésről szóló döntésnek ezen alapuló indokolást és jogorvoslati lehetőséget is kell biztosítania. Ezeket a szabályokat valamennyi tanulmány vonatkozásában egyformán alkalmazni kell, mely alól a sportképesítések sem képezhetnek kivételt.

5.3.5. *Bosman ügy (C-415/93. számú ügy)*

Jean-Marc Bosman belga labdarúgó 1988-tól a belga első osztályú Royal Liegeois SA játékosa volt, szerződése 1990. június 30-án járt le. A Bosmant leigazolni szándékozó francia FC Littoral de Dunkerque nem tudta megfizetni a Royal Liegeois SA részére a mintegy 12 millió belga frank összegű átigazolási díjat, jóllehet a játékosal sikerült megállapodnia az új szerződésének részleteiről. Az átigazolási díj megfizetésének hiányában viszont a belga sportszövetség az UEFA előírásai értelmében nem adhatta ki a sportoló játékgengelyét a francia sportszövetségnek, ekként Bosman nem léphetett pályára a Dunkerque színeiben. Bosman ezt követően, 1990. augusztus 8-án indított pert Bosman korábbi belga klubja (Royal Liegeois SA), a Belga Labdarúgó Szövetség (ASBL) és az UEFA ellen. Az ügyben a belga nemzeti bíróság előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Bírósághoz, annak vizsgálatát kérve, hogy a munkaerő szabad áramlásával mennyiben egyeztethető össze a lejárt szerződésű játékosokért kérhető átigazolási díj intézménye. (Az átigazolási díjat a játékos jövedelme és életkora alapján kellett kiszámítani, a díj pedig a játékos „előállításának” (azaz képzésének) ellenértékén felül azt a költséget is tartalmazta, hogy az elszerződő labdarúgó

helyére egy új játékost kell a klubnak igazolnia.) A Bosman ügy komoly gyakorlati jelentőségére világítanak rá azok a pénzügyi kimutatások, amelyek szerint a lejárt szerződésű labdarúgókért fizetett díjak a sportegyesületek bevételi forrásainak jelentős részét tették ki abban az időben, a kisebb klubok gazdálkodása pedig jórészt csak erre épülhetett.

Az Európai Bíróság mindenekelőtt rögzítette, hogy a Walrave és Koch ügyben kimondottak szerint a sport az uniós jog hatálya alá tartozó tevékenységnek minősülhet, amennyiben gazdasági tevékenység végzéséről van szó. A már ugyancsak említett Doná ügyben pedig a Bíróság arra mutatott rá, hogy a személyek és szolgáltatások szabad mozgására vonatkozó uniós jogi rendelkezésekkel nem ellentétesek azok a szabályok vagy az a gyakorlat, amelyeket olyan, nem gazdasági jellegű indokok igazolnak, melyek bizonyos mérkőzések sajátos jellegéhez és körülményeihez kapcsolódnak. A Bíróság szerint ugyanakkor a konkrét esetben nem beszélhetünk nem gazdasági jellegű indokokról, amikor az átigazolási díj intézményének jogszerűségét kell megítélni, sőt, az átigazolási díj intézménye kifejezetten gazdasági jellegű indokokon alapszik, ekként nyilvánvalóan nem alkalmazható a Doná ügyben említett kivétel lehetősége.

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a tagállamok állampolgárait megilleti különösen az a közvetlenül a Szerződésekből eredő jog, hogy származási államukat elhagyva egy másik tagállam területén tartózkodjanak abból a célból, hogy ott gazdasági tevékenységet gyakoroljanak. Az olyan rendelkezések, amelyek megakadályozzák valamely tagállam állampolgárait abban, vagy visszatartják őket attól, hogy a szabad mozgásra vonatkozó jogukat gyakorolva elhagyják származási országukat, szükségképpen e szabadság korlátját jelentik, még akkor is, ha a munkavállalók állampolgárságától függetlenül kell ezeket a szabályokat alkalmazni. A Bíróság szerint vitathatatlan, hogy mivel az átigazolási szabályok értelmében a hivatásos labdarúgók nem játszhatnak mindaddig egy másik tagállamban levő új klubjukban, amíg ez a klub nem fizet a játékos előző klubja részére egy bizonyos átigazolási díjat, ez a szabályozás akadályozza a munkavállalók szabad mozgását.

Az UEFA, illetőleg a beavatkozóként fellépő francia és olasz kormány arra is próbáltak hivatkozni, hogy még amennyiben el is fogadjuk azt, hogy az átigazolási díj akadályozza a munkavállalók szabad mozgását, ezen szabályozás abban az esetben is jogszerű célt szolgál, nevezetesen a klubok között a pénzügyi és sporttal kapcsolatos szempontok egyensúlyának megteremtését, valamint a tehetségek felkutatásának és a fiatal labdarúgók nevelésének támogatását. Bár a Bíróság szerint ezen célkitűzések elvileg valóban jogszerűek és támogathatóak, az átigazolásra vonatkozó szabályok alkalmazása ugyanakkor kétségtelenül nem megfelelő eszköz arra, hogy a labdarúgás világában a pénzügyi és a sporttal kapcsolatos szempontok egyensúlyát fenntartsák. Ezek a szabályok ugyanis nem gátolják meg azt, hogy a legjobb anyagi helyzetben lévő klubok a legjobb játékosok szolgálatait vegyék igénybe, hiszen ők képesek az átigazolási díjat kifizetni.

Éppen ezért az Európai Bíróság úgy foglalt állást, hogy az uniós joggal ellentétes a sportegyesületek által meghatározott olyan szabályok alkalmazása, amelyek szerint a valamely tagállam állampolgárságával rendelkező hivatásos labdarúgó-játékost a klubjával kötött szerződésének lejártával csak akkor foglalkoztathatja egy másik tagállamban lévő klub, ha ez utóbbi az eredeti klub részére átigazolási díjat, nevelési vagy képzési költségtérítést fizet.

Az ítélet vonatkozó részének érdekessége (és a következőkben tárgyalandó Balog ügy szempontjából kiemelkedő jelentőségű része), hogy a Bíróság kifejezetten hangsúlyozta, hogy a Bosman ügy tárgya az átigazolási szabályok Unión belüli alkalmazása, mely eljárás nem érinti a tagállamok, illetőleg harmadik államok nemzeti egyesületei közötti viszonyokat.

Az ügyben az átigazolási díjakra vonatkozó kérdésen kívül azonban a Bíróságnak még egy rendkívül fontos kérdést is meg kellett válaszolnia, nevezetesen, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az ún. „3+2” szabály, melynek értelmében a nemzeti egyesületek mérkőzésenként legfeljebb három külföldi állampolgárságú játékost küldhetnek pályára, kiegészítve ezt legfeljebb két olyan játékosal, akik legalább öt éve megszakítás nélkül az érintett nemzeti szövetség keretén belül játszanak, ebből 3 évet a junior szakosztályban.

A Bíróság álláspontja szerint az uniós joggal ellentétes, ha a sportegyesületek szabályzataiban szereplő kikötések korlátozzák a többi tagállam állampolgárainak a labdarúgó-mérkőzéseken hivatalos játékosként történő részvételéhez való jogát. Ebből a szempontból nincs annak jelentősége, hogy formálisan annak nem volt akadálya, hogy Bosman az új klubjának munkavállalója legyen, és csak a pályára lépését korlátozták a szabályok, hiszen egy hivatásos játékos tevékenységének fő célját éppen a mérkőzéseken való részvétel képezi, és ekként teljesen nyilvánvaló, hogy a szabály egyúttal a játékos munkavállalási lehetőségeit is korlátozza. A Bíróság szerint az a tény, hogy az állampolgársági kikötéseket valamennyi mérkőzésre alkalmazni kell, és nem csak a nemzeti válogatottak mérkőzéseire, egyértelműen azt mutatja, hogy a szabályozás a hivatásos labdarúgók tevékenységének lényegét érinti. Márpedig ebben az esetben az állampolgársági kikötés nem tekinthető az uniós joggal összeegyeztethetőnek, hiszen az a hatékony érvényesülés lehetőségétől fosztaná meg az uniós jog azon rendelkezését, hogy az Unió minden egyes munkavállaló részére biztosítja a szabad munkavállalás jogát.

Az ítélet érdekessége, hogy egyértelműen kimondta az ítélet hatályát is: nevezetesen, nem lehetséges erre az ítéletre hivatkozni olyan átigazolási díjak vonatkozásában, melyek kifizetésére, vagy esedékességére jelen ítélet meghozatalát megelőzően már sor került, kivéve ha az érintett jogalanyok e tárgyban már keresetet nyújtottak be ezzel kapcsolatosan az illetékes nemzeti bírósághoz. Ennek azért volt különös jelentősége, mert a Bosman ügyben született ítélet alapjaiban változtatta meg a labdarúgás (és azon belül is az átigazolások) szabályozását.

5.3.6. *Balog Tibor vs. ASBL Royal Charleroi Sporting Club* ügy (C-264/98. számú ügy)

A korábbi 37-szeres magyar válogatott labdarúgó, Balog Tibor a belga Charleroi játékosa volt, aki 1998-ban perelte be volt klubját, miután a lejáró szerződését követően a vezetők olyan magas átigazolási díj megfizetését kérték utána (először 5, majd később 3 millió belga frankot), melyet egyetlen érdeklődő klub sem tudott kifizetni. Az ügyben eljáró belga bíróság fordult előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel az Európai Bírósághoz, annak a kérdésnek a

vizsgálatát kérve, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal, illetőleg az Európai Gazdasági Térséget létrehozó szerződéssel, hogy egy, az Európai Unió tagállamában működő labdarúgóklub átigazolási díjat kérjen egy olyan volt, nem uniós polgársággal rendelkező, lejárt szerződésű labdarúgójáért, melynek új klubja ugyancsak az Európai Unióban, illetőleg az Európai Gazdasági Térségen kívül működik. A kérdés tehát lényegében annak vizsgálata volt, hogy az átigazolási díjak tekintetében az Európai Unióban működő gazdasági társaságok különbséget tehetnek-e az uniós polgársággal rendelkező, illetőleg azzal nem rendelkező játékosok között, illetőleg különbséget tehetnek-e aszerint, hogy a játékos új klubja az Európai Unió valamely tagállamában működik, vagy pedig azon kívül. Balog gyakorlatilag a Bosman-szabály hatályának kiterjesztését szeretne elérni az Európai Unió kívüli országokból származó labdarúgók tekintetében is, nem véletlen, hogy az ügyet gyakran nevezik Bosman B, vagy Bosman 2. ügynek is a szakirodalomban. Az ügy érdekessége, hogy a játékos azt a Jean-Louis Dupont-t bízta meg a jogi képviseletének ellátásával, aki a Bosman ügyben is eljár a játékos képviseletében.

A Bizottság jogi képviselője ebben a helyzetben Balog keresete mellé állt az Európai Bíróság előtt: álláspontja szerint az üzleti alapon működő sportban megszabott átigazolási rendszerekben a közösségi versenyjogi szabályoknak érvényesülniük kell, azaz a lényegében vállalatként, gazdasági szereplőként megjelenő klubok nem juthatnak másokkal szemben jogtalan versenyelőnyökhöz azzal, hogy pénzbeli térítéshez kötik a lejárt szerződésű munkavállalók piaci mozgását, teljesen függetlenül attól, hogy az érintett alkalmazottak uniós állampolgárok-e vagy nem.

A belga bíróság előtt zajló per még az Európai Bíróság tárgyalását megelőzően egyezséggel zárult (Balog jelentős, 100 ezer euró összegű kártérítést kapott), és ekként az ügyet az Európai Bíróság érdemi döntés nélkül törölte a lajstromból. Az ügy érdekessége, hogy az egyezséget közvetlenül megelőzően (minden valószínűség szerint nem függetlenül az ügytől) az Európai Bizottság és a FIFA 2001. március 5-én egyezményt kötöttek a nemzetközi átigazolási rendszer szabályozásáról.

5.3.7. Deutscher Handballbund eV vs. Maros Kolpak ügy (C-438/00. számú ügy)

Maros Kolpak szlovák állampolgár volt, aki 1997 márciusa óta kapusként játszott a TSV Östrinen eV Handball másodosztályú német csapatban, munkaszerződés és érvényes tartózkodási engedély alapján. A Német Kézilabda Szövetség (Deutscher Handballbund), mely a német kézilabda bajnoki és kupamérkőzések szervezője volt, Kolpak számára „A” lincenszet biztosított a pályára lépéshez, merthogy nem volt valamely Európai Unió tagállam állampolgára, ekként nem részesülhetett sem az uniós jog, sem pedig az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás alapján az uniós tagállami polgárokkal azonos bánásmódban. Az „A” lincensz legfontosabb következménye az volt a Német Kézilabda Szövetség szabályzata szerint, hogy a csapatok a bajnoki és kupamérkőzéseken egyidejűleg nem szerepeltethetnek kettőnél több „A” lincensszel rendelkező játékost.

Kolpak kérelmezte, hogy biztosítsanak számára olyan játékgengedélyt, mely nem tünteti fel a nem uniós tagállami állampolgárságára vonatkozó speciális utalást, ugyanis véleménye szerint mindenféle korlátozás nélkül jogosult játszani a német kézilabda bajnokságban és kupában, méghozzá az Európai Közösségek és Szlovákia között megkötött társulási megállapodásban rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalma elvéből következő módon. (1997-ben még Szlovákia értelemszerűen nem volt az Európai Unió tagja.) Az ügyben eljáró német bíróság fordult előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel az Európai Bírósághoz, annak vizsgálatát kérve, hogy az Európai Közösségek és Szlovákia közötti társulási megállapodásban rögzített, nemzetiségen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve (mely alapján egy tagállam területén jogszerűen alkalmazott szlovák munkavállalók a munkafeltételek, javadalmazás és elbocsátás tekintetében az adott tagállam állampolgáraival azonos bánásmódra jogosultak) kizárja-e egy sportszövetség által alkotott azon szabály alkalmazását, mely alapján a klubok egyes mérkőzéseken csak korlátozott számban küldhetnek pályára olyan játékosokat, amelyek nem az Európai Unió, vagy az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamának polgárai.

A Bíróság ítéletében mindenekelőtt rögzítette, hogy a társulási megállapodásokban szereplő azon rendelkezés, miszerint a nemzetiségi alapon történő hátrányos megkülönböztetés tilos,

közvetlenül alkalmazható, és így a szlovák állampolgárok is jogosultak erre az elvre a befogadó tagállam nemzeti bíróságai előtt hivatkozni. A Bíróság azt is rögzítette, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma nem csupán a hatóságok intézkedéseire vonatkozik, hanem a sportegyesületek által hozott olyan szabályokra is, amelyek meghatározzák azokat a feltételeket, melyek teljesülése esetén a hivatásos sportolók kereső tevékenységet folytathatnak egy tagállamban. (A Bíróság korábban a Daná ügyben is ennek megfelelő szellemben foglalt állást a sportszervezetek szabályai uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálata szempontjából.) Ebből következő módon a Német Kézilabda Szövetség által alkotott szabályzatra is alkalmazni kell a nemzetiségen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma uniós jogban kétségtelenül létező elvét.

A Bíróság rögzítette, hogy a társulási megállapodás alapján a hátrányos megkülönböztetés tilalma elve csak azon szlovák munkavállalókra érvényesül, akiket már jogszerűen alkalmaznak egy tagállam területén, és kizárólag csak a munkafeltételek, javadalmazás és elbocsátás tekintetében, az elvet nem lehet egyebekben kiterjesztően értelmezni. A Bíróság azt is rögzítette, hogy Kolpakot a klubja jogszerűen foglalkoztatta munkaszerződése alapján, érvényes tartózkodási engedéllyel is rendelkezett, és a nemzeti jogszabályoknak megfelelően nem volt szüksége munkavállalási engedélyre ahhoz, hogy hivatását gyakorolja.

Miként arra a Bíróság már a Bosman ügyben is kitért, egy olyan szabály, amely korlátozza bizonyos mérkőzéseken a résztvevő játékosok számát, nem magával a hivatásos játékosok foglalkoztatásával van összefüggésben (mivel e tekintetben nincsenek korlátozások), hanem egyesületeik azon lehetőségével, hogy a játékosokat hivatalos mérkőzéseken szerepeltessék. Ugyanakkor kétségtelen tény, hogy az ezeken a mérkőzéseken való részvétel a játékosok tevékenységének alapvető célja. Éppen ezért egy ilyen szabály egyértelműen diszkriminatív jellegű, és nem igazolható a sporthoz kapcsolódóan azon az alapon, hogy az az érintett tagállam állampolgárai közül kikerülő fiatal játékosok edzését szolgálja, mint amire a Német Kézilabda Szövetség próbált hivatkozni beadványában.

Mindezek alapján az Európai Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Német Kézilabda Szövetség által megalkotott szabály a munkafeltételekhez kapcsolódik, és összehasonlítva azokkal a játékosokkal, akik egy uniós tagállam, vagy az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamának polgárai, a szlovák játékosok számára nyitva álló korlátozott lehetőség arra, hogy bizonyos mérkőzéseken részt vegyenek, egyértelműen a társulási megállapodás által tiltott hátrányos megkülönböztetést jelent, mely nem igazolható semmilyen, a sporthoz kapcsolódó érveléssel.

5.3.8. David Meca-Medina és Igor Majcen vs. az Európai Közösségek Bizottsága ügy (C-519/04.P. számú ügy)

A felperes két hosszútávúszó sportoló volt, akik a Salvador de Bahiában (Brazília) megrendezett hosszútávúszó világbajnokságon 1999. január 31-én a doppingellenőrzésen pozitív mintát produkáltak, szervezetükben a megengedettnél magasabb volt a nandrolonszármazékok értéke. A felperesek a versenyen egyébiránt az első, illetve a második helyet szerezték meg. A Nemzetközi Úszó Szövetség (FINA) először a felpereseket négy évre tiltotta el, mely eltiltást a Nemzetközi Sport Döntőbíróóság (CAS) is jóváhagyott. Ezt követően tudományos eredmények egyértelműen igazolták, hogy bizonyos élelmiszerek, így például a nem herélt kan disznó húsának elfogyasztása esetén az emberi szervezet maga is termelhet olyan nandrolonszármazékokat, melyek mértéke meghaladhatja a megállapított határértéket. Figyelemmel erre a tényre, a FINA és a két felperes megállapodtak abban, hogy az ügyet újból a CAS elé terjesztik felülvizsgálatra, mely megismételt eljárásban a CAS két évre mérsékelte a felperesek eltiltását, amivel szemben nem éltek jogorvoslattal az illetékes svájci szövetségi bíróság előtt.

A felperesek ezt követően a Bizottsághoz fordultak, azt állítván, hogy a NOB által elfogadott és a FINA által is átültetett dopping szabályzat egyes rendelkezései ellentétesek az uniós versenyszabályokkal és a szolgáltatásnyújtás szabadságával (így például az, hogy a nandrolonszármazékokra vonatkozó tűréshatár tudományos szempontból megalapozatlan, és ártatlan vagy egyszerűen csak nem kellő gondossággal eljáró sportolók eltiltásához vezethet).

Miután a Bizottság nem adott helyet a felperesek panaszának, ők az Elsőfokú Bírósághoz (mai Törvényszék) fordultak 2002. október 11-én, az alábbi érvelés alapján:

- a Bizottság mind ténybeli, mind pedig jogi szempontból nyilvánvaló értékelési hibát követett el akkor, amikor a NOB-ot nem tekintette az uniós jog szerinti vállalkozásnak;
- a Bizottság helytelenül állapította meg, hogy a vitatott doppingellenes szabályozás nem minősül versenykorlátozásnak;
- a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el akkor, amikor elutasította a felpereseknek a doppingellenes szabályozással szembeni, a szolgáltatások szabad áramlásának korlátozására vonatkozó kifogásait.

Az Elsőfokú Bíróság egyetértett a Bizottság azon megállapításával, miszerint a doppingolás tilalma tisztán sportmegfontolásokon alapul, és független bármilyen gazdasági megfontolástól. Ebből a gondolatmenetből kiindulva az Elsőfokú Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a doppingellenes küzdelem szabályai nem tartoznak a Szerződés gazdasági szabadságokra vonatkozó rendelkezéseinek a hatálya alá.

A fellebbezési eljárásban az Európai Bíróság elfogadta azt, hogy a Szerződésnek a személyek szabad mozgását és a szolgáltatásnyújtás szabadságát biztosító rendelkezései nem vonatkoznak a kizárólag sportkérdéseket érintő szabályokra, amelyeknek így eleve nincsen köztük a gazdasági tevékenységhez. Az a tény azonban, hogy ezek a szabályok nem korlátozzák a szabad mozgást, mivel kizárólag a sportkérdéseket érintő szabályokra vonatkoznak, és így eleve nincsen köztük a gazdasági tevékenységhez, nem jelenti sem azt, hogy az érintett sporttevékenység szükségszerűen kívül esik az uniós versenyszabályok hatályán, sem pedig azt, hogy az említett szabályok nem felelnek meg e rendelkezések alkalmazási feltételeinek. Az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor ellenkező gondolatmenetet követett és nem vizsgálta meg előzőleg azt, hogy eleget tesz-e ez a

szabályozás a közösségi versenyjog alkalmazási feltételeinek. Következésképpen a Bíróság hatályon kívül helyezte az Elsőfokú Bíróság ítéletét.

A Bíróság ugyanakkor érdemben felülvizsgálta az Európai Bizottság határozatát is, és megállapította, hogy a vitatott szabályozás megtorló jellege és a megsértése esetén alkalmazandó szankciók jelentősége egyértelműen kedvezőtlen hatással lehet a versenyre. Az ezzel a szabályozással megállapított korlátozások csak akkor nem esnek a Szerződésekben foglalt versenytorzításra vonatkozó tilalom hatálya alá, ha arra a mértékre korlátozódnak, amelyek a sportversenyek szabályos lefolytatásának biztosításához szükségesek. Márpedig az Európai Bíróság megítélése szerint a konkrét szabályozás nem megy túl azon a mértéken, amely a sportversenyek lefolytatásának és szabályos menetének biztosításához szükséges, ekként a dopping szabályok nem ellentétesek az uniós jog, és azon belül is különösen az uniós versenyjog szabályaival.

A Bíróság egyértelműen rögzítette azt is, hogy a Bizottság a fellebbezők által előterjesztett panasz eldöntésekor abból indult ki, hogy a NOB-ot vállalkozásnak, és az olimpiai mozgalmon belül nemzeti és nemzetközi egyesületek szövetségének kell minősíteni, ekként a felperesek hivatkozása ebben a vonatkozásban nyilvánvalóan téves volt.

Az ítélet jelentősége elsősorban abban áll, hogy a sport gazdasági tevékenységétől függetlenül alkalmazni rendelte a sportra vonatkozó szabályokra az uniós (verseny)jog előírásait, ami jelentős kiterjesztése a korábbi ítélkezési gyakorlatnak. Más kérdés, hogy az uniós jog hatályának ily módon történő kiterjesztését követően sem ebben a konkrét ügyben, sem pedig az ítélet meghozatala óta eltelt immáron több, mint 10 évben nem került sor igazán nagy jelentőségű, az eddigi gyakorlatot alapjaiban átalakító luxemburgi bírósági ítélet elfogadására a sport uniós jogi szabályozása tekintetében.

5.4 Kitekintés – a magyar társasági adó-kedvezmények és az uniós jog

A Magyar Országgyűlés 2011. június 27-én módosította a sporttörvényt, valamint a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvényt, lehetővé téve öt látványcsapat-

sportág (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda és jogkorong) támogatását a vállalkozások számára a társasági adókötelezettségük legfeljebb 70 százaléka erejéig. A módosítás célja az volt, hogy az egyes sportágak keretében kiegészítő forrást biztosítson az infrastruktúra korszerűsítéséhez, hiszen a hivatásos sportegyesületek éves költségvetése csupán a töredéke a hasonló európai klubok költségvetésének, ezért egyedül képtelenek ezeket a beruházásokat finanszírozni. Csak a példa kedvéért: Magyarországon a hivatásos labdarúgóklubok éves költségvetése 3 millió euró alatt van, míg a másik négy látványsport esetében az 1 millió eurót sem éri el jellemzően, mely (sportszinten meglehetősen alacsony) összegekből is alig 2-4 százalékot tesznek ki az infrastrukturális kiadások. Éppen ezért Magyarország annak érdekében, hogy további forrásokat irányítson a sportágazatba, olyan támogatási programot dolgozott ki, amely adókedvezmények segítségével arra ösztönzi a kereskedelmi vállalkozásokat, hogy járuljanak hozzá a sport fejlesztéséhez. Ezeket a forrásokat három fő célra lehet felhasználni: utánpótlás-nevelés, személyi jellegű ráfordítások, sportinfrastruktúra létesítésére vagy korszerűsítésére irányuló ráfordítások. A program célkitűzése hivatalosan elsősorban az, hogy a polgárok sporttevékenységben való részvételének növelése révén fejlessze a sportkultúrát és a testnevelést, javítsa a polgárok egészségét és ösztönözze a testmozgást.

A program fő eleme, hogy a társasági adókedvezményből nyújtott adományt bizonyos sportcélokra lehet felhasználni. Ez a finanszírozási eszköz már korábban is létezett Magyarországon, a filmgyártás és a művészeti szervezetek támogatását szolgáló, adókedvezményt tartalmazó támogatási program keretében. A finanszírozási modell lényege, hogy az adományozó vállalkozások a sport támogatására nyújtott adományukat az adóköteles bevételükből és a fizetendő adójukból is levonhatják.

A programmal kapcsolatos legfontosabb kérdés annak vizsgálata, hogy tiltott állami támogatásnak minősül-e az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 107. cikk (1) bekezdése értelmében, miszerint „a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a

versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.” Ahhoz tehát, hogy egy intézkedés állami támogatásnak minősüljön, négy feltételnek kell teljesülnie:

- az intézkedést állami forrásból kell finanszírozni;
- az intézkedésnek vállalkozások számára kell gazdasági előnyt juttatnia;
- az előnynek szelektívnek kell lennie, és torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie;
- az intézkedésnek érintenie kell az Unión belüli kereskedelmet.

A magyar kormány az intézkedés bevezetése előtt állásfoglalást kért az Európai Bizottságtól, mely a programot az alábbiak szerint minősítette az uniós joggal összhangban levőnek.

Az Európai Bizottság megítélése szerint a programban állami források bevonására egyértelműen sor kerül, hiszen a program következtében a magyar központi költségvetés adóbevételétől esik el. Az is kétségtelen, hogy a program gazdasági előnyt nyújt az adományozók számára (adókedvezmény), és a megadományozott vállalkozások számára is. Az intézkedés azonban a Bizottság megítélése szerint minden ágazat minden vállalkozása számára korlátozás nélkül elérhető (vagyis bármely vállalkozás lehet adományozó), a program olyan általános intézkedésnek minősül, amely egyetlen vállalkozásnak sem nyújt szelektív előnyt, ekként nem beszélhetünk az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásról az adományozók szemszögéből nézve.

Ami a kedvezményezett vállalkozások helyzetét illeti, a Bizottság szerint a hivatásos sportegyesületek által használt sportlétesítményeket az adott infrastruktúra üzemeltetője kereskedelmi céllal hasznosítja, ezért az intézkedés egyértelműen gazdasági jellegűnek minősíthető, függetlenül attól, hogy a hasznosítást magánbefektető végzi-e vagy sem, és hogy az nyereséges tevékenység-e vagy sem. Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint továbbá nem csak az infrastruktúra üzemeltetése és kezelése minősül gazdasági

tevékenységnek, hanem az infrastruktúra kiépítése is, amelyet nem lehet elválasztani a későbbi üzemeltetéstől. Tekintettel arra, hogy a hivatásos sport piacán jelentős magán- és kereskedelmi beruházásokkal jellemezhető kiélezett verseny uralkodik, ezért a hivatásos sportegyesületek által használt infrastruktúra hasznosítása egyértelműen gazdasági tevékenységnek minősíthető.

Az ebben az esetben is egyértelmű, hogy a program keretében nyújtott támogatások finanszírozásának forrása az, hogy az állam adóbevételről mond le, ami természetesen erről az oldalról nézve is állami támogatásnak minősíthető.

Az intézkedés az infrastruktúrák tulajdonosait és felhasználóit tekintve szelektív jellegű, mivel kizárólag a Magyarországon legnépszerűbb öt csapatsportág által használt infrastrukturális létesítményekre és egyéb tárgyi eszközökre irányul. Különösen egyértelmű a szelektív jelleg azokban az esetekben, ahol a megépített létesítményt kizárólag vagy döntő jelleggel egyetlen, vagy rendkívül kis számú kedvezményezett használhatja érdekében, ami a sportlétesítmények esetében tipikusnak tekinthető.

Az is kétségtelen, hogy a támogatás a létesítmények tulajdonosainak (legyen az akár állami, akár magánüzemeltető) előnyt jelent, hiszen olyan célra kapnak állami támogatást, melyre egyébként nem lennének képesek a magyarországi sportinfrastruktúra piacán, és egyébként az ilyen beruházások költségeit teljes mértékben maguknak kellene viselniük. Az infrastruktúra üzemeltetői (amennyiben ők nem a tulajdonosok) szempontjából is kétségtelenül megállapítható az előnyszerzés, hiszen az üzemeltetés költségeit részben vagy egészen nem nekik kell viselniük.

A Bizottság szerint az is egyértelmű, hogy az állami beavatkozás módosítja a meglévő piaci feltételeket azáltal, hogy Magyarországon számos új vagy korszerűsített infrastruktúra áll majd rendelkezésre, melynek révén a tulajdonosok vagy üzemeltetők olyan előnyökhöz fognak jutni, amelyekre piaci körülmények között ugyancsak nem lennének képesek.

A Bizottság szerint az is kétséget kizáróan megállapítható, hogy a hivatásos sportegyesületek közötti versenynek egyértelműen van nemzetközi vetülete, és sok versenykiírás európai vagy világszintű, ekként az intézkedés egyértelműen hatással lehet az Európai Unión belüli kereskedelemre. Ráadásul a jégkorong esetében több nem magyarországi (hanem például román) csapat is szerepel a magyar első osztályban, így a hivatásos magyar egyesületeknek nyújtott állami támogatás még egyértelműbben kihat az Európai Unión belüli kereskedelemre.

A Bizottság megítélése szerint ilyen esetekben mérlegelni kell az intézkedéssel elérni kívánt előnyöket (nevezetesen a lakosság sporttevékenységeiben és sporteseményeken való részvételének fokozása) és az intézkedéssel okozott hátrányokat (a verseny és a kereskedelem abból adódó torzulása, hogy a hivatásos sporttevékenységekben részt vevő egyes vállalkozások előnyben részesülnek).

A Bizottság szerint kétségtelen tény, hogy a konkrét magyarországi esetben a sportágazatnak nyújtott állami támogatás pontosan megállapított piaci hiányosság orvoslását célozza, nevezetesen azon helyzetekét, amikor az egyes piaci befektetők akkor sem fektetnek egy hasonló jellegű beruházásba, ha az gazdasági szempontból számukra egyébiránt hatékony lenne. Magyarországon számos sportlétesítmény kifejezetten rossz állapotban van, és nem felel meg a minimális biztonsági előírásoknak sem, azonban nem várható, hogy a magánszektor kereskedelmi feltételek mellett vállalkozzon ezek modernizálására, vagy új létesítmények építésére.

Figyelembe véve a magyarországi sportlétesítményekbe az elmúlt 20 évben történt beruházások alacsony szintjét, valamint a gazdasági és pénzügyi válság hatásait, a Bizottság is egyetértett azzal a megállapítással, hogy az intézkedések célkitűzéseit aligha lehet a Kormány rendelkezésére álló más eszközökkel elérni. A szűkös állami források miatt az állam nem tud a jelenleginél több pénzt fektetni közvetlenül a sportba, miközben a vállalkozások sem rendelkeznek több pénzügyi eszközzel (és különösen nem rendelkeznek kellő akarattal) ahhoz, hogy kereskedelmi feltételekkel (például szponzori tevékenységen keresztül) a jelenleginél komolyabb szinten támogassák a sportágazatot.

A magyar kormány álláspontja szerint (amelyet a Bizottság is osztott) az intézkedések ösztönző hatása megkérdőjelezhetetlen, hiszen éppen azért van szükség ezen támogatási formára, mert a megelőző húsz évben gyakorlatilag nem történtek Magyarországon a sport területén infrastrukturális jellegű fejlesztések. Ráadásul a tervezett intézkedések nem is közvetlen támogatást nyújtanak, hanem nagy teret engednek az adományozó vállalkozásoknak arra, hogy döntsenek a támogatás összegéről, céljáról és kedvezményezettjeiről is.

Ami az intézkedés arányosságát illeti, a magyar kormány megítélése szerint a szigorú előzetes és utólagos állami ellenőrzés, és az ehhez kapcsolódó lehetséges szankciók (így például a fel nem használt adományok kamattal növelt összegére vonatkozó visszafizetési kötelezettség vagy a programból való kizárás) egyértelműen arra ösztönzik a kedvezményezetteket, hogy szakmailag megalapozott igény felmerülése esetén, anyagi szempontból is legkedvezőbb ajánlatokat választva valósítsák meg a beruházásokat.

Mіндеzen érvekre tekintettel a Bizottság úgy ítélte meg, hogy „A magyar sportágazat támogatása adókedvezményt tartalmazó támogatási program révén” elnevezésű támogatási intézkedés összeegyeztethető az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 107. cikkében foglalt követelményekkel, és nem ellentétes az Európai Unió jogával.

VI. NEMZETKÖZI DÖNTŐBÍRÁSKODÁS A SPORTBAN

A sporttal kapcsolatos jogviták rendezésére egyaránt lehetőség nyílik nemzeti és nemzetközi szinten. A nemzeti szinten működő bíróságok között egyaránt találhatunk rendes bíróságokat, melyek hatásköre és illetékessége természetesen a sporttal kapcsolatos kérdésekre is kiterjed, valamint kifejezetten sportkérdésekre szakosodott választottbíróságokat is (mint amilyen például Magyarországon a Sport Állandó Választottbíróság, melyről röviden ugyancsak szó lesz ennek a fejezetnek a keretében). Ezen túlmenően azonban már az 1980-as években felmerült az igény arra, hogy létrejöjjön egy olyan nemzetközi bírói fórum, mely egyaránt független a tagállamoktól (azaz nem egy állam joghatósága alatt működik), valamint független a nemzetközi sportági szakszövetségektől is. Ahogy Juan Antonio Samaranch, a NOB akkor hivatalban levő elnöke nevezte ezt az elsősorban az ő nevéhez köthető kezdeményezést, egyfajta „legfelsőbb nemzetközi sportbíróóság” létrehozatala volt a kezdeményezők szándéka, mely garantálni tudja a sporttal kapcsolatos jogviták egységes bánásmód szerinti megítélését, függetlenül a panaszos (és a bepanaszolt fél) állampolgárságától (jogi személyek esetében honosságától), vagy éppen függetlenül attól, hogy mely sportágat érinti a jogvita, mely egységes megítélés az olimpiai mozgalom számára elengedhetetlen volt. 1983-ban ezen célok megvalósítása érdekében jött létre a lausanne-i székhelyű Tribunal Arbitral du Sport (TAS), vagy másnéven Court of Arbitration for Sport (CAS), vagy ahogy a magyar terminológiában nevezik, a Nemzetközi Sport Döntőbíróság. A CAS célja egy rugalmas, gyors és költséghatékony vitarendezési eljárás megteremtése volt a nemzetközi sport területén.

A CAS, illetőleg általában kifejezetten a sportkérdésekkel foglalkozó választottbíróságok működésével kapcsolatosan az alábbi előnyök rögzíthetőek:

- A sport területén különösen fontos a jogviták gyorsan történő eldöntése, hiszen az egyes versenyek, vagy éppen bajnoki idények hossza meglehetősen limitált. Így például amennyiben egy sportolót valamilyen okból néhány mérkőzésre eltiltanak,

akkor akár jogszerű, akár jogellenes volt az eltiltás, az erről szóló jogerős határozatnak ésszerű időn belül (és nem mondjuk két bajnoki idénnyel később) kell megszületnie, hiszen akkor már az aligha alkalmas az esetlegesen jogellenes határozat jogkövetkezményeinek orvoslására, az okozott kár egy része (különösen a sportoló karrierje szempontjából) pedig még adminisztratív úton sem orvosolható.

- Különösen a nemzetközi sportesemények vonatkozásában (ideértve az azokra történő kijutás szabályozását is) rendkívül fontos, hogy egységes legyen a felülbírálat szempontrendszere, melynek egy szakértőkből álló választottbíróóság sokkal inkább eleget tud tenni, mint az egyes államokban működő rendes bíróságok.
- Különösen egyes speciális kérdésekben (mindenekelőtt a doppingügyekben) rendkívül fontos az a doppingügybe keveredő sportolók szempontjából, hogy a választottbíróóságok esetében nem érvényesül főszabály szerint az eljárások nyilvánosságának elve.

6.1 A CAS szervezeti felépítése

A CAS működésének kezdeti szakaszában a CAS 60 tagja közül 15-15 tagot jelölt ki a NOB, a NOB elnöke, a nemzetközi sportszövetségek, és a nemzeti olimpiai bizottságok. A működési költségeket a NOB állta, és az eljárások – a pénzügyi természetű vitákat leszámítva – ingyenesek voltak. A költségvetést a NOB elnöke határozta meg, a szabályzatokat pedig a NOB Közgyűlés módosíthatta a NOB Végrehajtó Bizottság javaslatára. Ez a felépítés 1994-ben változott meg, az Elmar Gundel ügyet követően. Elmar Gundel egy zsoké volt, akit a Nemzetközi Lovas Szövetség (International Equestrian Foundation, FEI) lódoppingolás miatt eltiltott és pénzbírsággal sújtott. Miután a CAS helybenhagyta a FEI határozatát, Gundel fellebbezett a svájci szövetségi bírósághoz, azt állítván, hogy a CAS nem felel meg a svájci jog alapján a választottbíróóságokkal szemben támasztott függetlenség és pártatlanság követelményének. A svájci szövetségi bíróság egyértelműen úgy ítélte meg, hogy a CAS független a FEI-től, annak ellenére is, hogy a CAS 60 tagjából 3 fő a FEI által került kijelölésre, ekként Gundel fellebbezését a svájci szövetségi bíróság elutasította. Az ítélet

azonban azt is tartalmazta, hogy a NOB és a CAS közötti szervezeti összefonódás miatt a CAS függetlensége legalábbis megkérdőjelezhető volna, amennyiben a NOB félként venne részt az alapeljárásban, hiszen a NOB viseli a bíróság eljárásának költségeit, megváltoztathatja a bíróság eljárási szabályzatait, a NOB és a NOB elnök pedig közvetlenül is tagokat nevez ki a CAS-ba.

A Gundel ügy következményeként mind szervezeti, mind pedig anyagi szempontból meg kellett teremteni a CAS függetlenségét a NOB-tól. Ez utóbbi célt szolgálta az International Council of Arbitration for Sport (ICAS) létrehozása, melynek feladata a CAS finanszírozásával és igazgatásával kapcsolatos ügyek intézése. Magát a CAS-t pedig két divízióra osztották: az Appeals arbitration division bírálja el azokat az ügyeket, melyekben valamely sportszövetség határozatának megsemmisítésére irányul a kereseti kérelem, míg az Ordinary arbitration division az összes többi ügyben jogosult eljárni. Érdekesség, hogy tulajdonképpen a Gundel ügy ebből a szempontból is jelentős: a FEI volt ugyanis az első olyan sportági szakszövetség, mely lehetővé tette a saját határozatának CAS előtti megtámadását – így lényegében ebből az esetből alakult ki a fellebbezési eljárás (appeals procedure) is, melyben elsősorban az elsőfokú (szakszövetségi) határozat formai (és nem pedig tartalmi) szempontú felülvizsgálata zajlik. A Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA) szabályzata napjainkban már egyértelműen rögzíti, hogy valamennyi nemzetközi doppingügyben a CAS tekinthető az egyetlen fellebbezési fórumnak az elsőfokú határozatokkal szemben. A Gundel ügyet megelőzően tipikusan a szponzori szerződésekkel, a televíziós közvetítési jogdíjakkal és a sportolók szerződéseivel kapcsolatos ügyek kerültek a CAS elé, mely ügyekben értelemszerűen gyakorlatilag első fokon eljáró bírósággént ítélezhetett, klasszikus kontradiktórius eljárás keretében.

A CAS keretében jelenleg 328 választottbíró működik (2015 novemberi állapot szerint), miközben 1986-ban még alig 60 választottbíró járhatott el a CAS elé kerülő ügyekben. A választottbírók számának növekedése egy szükségszerű válasz volt a CAS elé kerülő ügyek számának jelentős emelkedésére: amíg 1986-ban alig 10 ügygel foglalkozott a CAS, addig 2013-ban már az eddigi rekordnak számító 408 új eljárás megindítására került sor. Jelenleg

három magyar választottbíró található a CAS bírói listáján: Berzeviczi Attila, Dávid Gyula és Fehér György. A választottbírók megbízatása négy évre szól, mely megbízatás megújítható. A függetlenség és pártatlanság garanciája, hogy az ICAS tagjai nem lehetnek egyben a CAS választottbíróként eljáró tagjai. A választottbírókkal szemben támasztott követelmény, hogy a nemzetközi sportjog vagy a nemzetközi választottbíráskodás elismert szaktekintélyi legyenek, ismerjék a sportokat, és a CAS két hivatalos nyelve (angol, francia) közül legalább az egyiket magas fokon beszéljék. Az ICAS törekszik arra, hogy a választottbírák személyének egy részére a sportolók érdekvédelme céljából a sportolói szervezetekkel való konzultációt követően tegyen javaslatot. Egy további fontos kiválasztási elv, hogy az ICAS-nak törekednie kell a kontinensek és a jogi kultúrák egyenlő arányú képviselésére is.

Az új szervezeti felépítés már a svájci szövetségi bíróság szerint is megfelelőnek és kellően függetlennek minősíthető. 2002-ben két orosz sífutót, Larissa Lazutinát és Olga Danilovát (akik egyébként mindketten többszörös olimpiai bajnokok voltak már ekkor) a NOB doppingvétség miatt utólag kizárta a Salt Lake Cityben megrendezett téli olimpiai játékokról, valamint kétéves eltiltással is sújtotta, és ezen túlmenően Lazutina a versenyen megszerzett ezüstérmét is elveszítette természetesen. A versenyzők a CAS-hoz fellebbeztek a NOB kizáró határozatával szemben, mely helybenhagyta a NOB elsőfokú döntését. A két versenyző a CAS határozatát megtámadta a svájci szövetségi bíróságon, mely azonban 2003-ban egyértelműen megerősítette, hogy a megváltozott szervezetrendszerrel működő CAS immáron a NOB-tól is függetlennek tekinthető, ekként a CAS határozatai a bírói függetlenség szempontjából egyenértékűen a svájci állami bíróságok határozataival.

1996-ban az ICAS létrehozott egy ad hoc CAS osztályt (ad hoc division) az atlantai olimpiával kapcsolatos jogviták 24 órás határidőn belüli rendezésére, ennek 12 választottbírája a játékok ideje alatt Atlantában tartózkodott. Speciális eljárási szabályokat is megalkottak, amelyek az általános szabályoknál gyorsabb, rugalmasabb, egyszerűbb eljárást tettek lehetővé. Napjainkban már a legjelentősebb világversenyeken működik a CAS-nak ad hoc osztálya, az adott eseményre szóló külön szabállyal, így például a Nemzetközösségi

Játékokon, a labdarúgó világ- és Európa-bajnokságokon, és természetesen valamennyi nyári és téli olimpiai játékokon.

Az ICAS-nak jelenleg húsz jogász tagja van, akiket a nemzetközi sportági szakszövetségek, a nemzeti olimpiai bizottságok és természetesen a NOB nevez ki, négy évre, mely kinevezés megújítható. Az ICAS tagjai szigorú titoktartási kötelezettséget vállalnak, és nem lehetnek sem a CAS választottbírái, sem pedig a peres felek jogi képviselői a CAS előtt zajló eljárásokban. Az ICAS jogosult módosítani a választottbíráskodás szabályrendszerét. Az ICAS összeállítja a választottbírók névsorát, kinevezi a CAS osztályainak (a már említett Ordinary arbitration division és Appeals arbitration division) elnökét és alelnökét, a CAS főtitkárát, felügyeli a CAS bírósági hivatala tevékenységét, felállíthat regionális, vagy helyi, állandó, vagy ad hoc osztályokat. Az ICAS kezeli a CAS működésére érkezett pénzeszközöket, jóváhagyja a CAS költségvetését. Az ICAS elnököt és két alelnököt választ, az ICAS elnöke egyben a CAS elnöke is. Az ICAS a személyi kérdések, a szabályzatok módosítása, valamint egyes pénzügyi döntések kivételével igazgatósága (Board) útján is gyakorolhatja funkcióit, mely az ICAS elnökéből és alelnökeiből, és a CAS két említett osztályának elnökéből áll.

6.2 A CAS joghatósága

A CAS joghatósága kiterjed valamennyi, a sporttal kapcsolatos jogvitára, amennyiben az a jogvita magánjogi természetű. Bár a „sporttal kapcsolatos” fordulat meglehetősen tágan és adott esetben kellően homályosan is értelmezhető, a CAS esetjogából nem tudunk példát hozni olyan esetre, amikor is a CAS a joghatóságának hiányát kifejezetten azért állapította volna meg, mert megítélése szerint az elé került ügynek nincs kapcsolata a sporttal.

A CAS nem foglalkozik technikai jellegű kérdésekkel, így különösen nem foglalkozik az egyes sporteseményeken született játékvezetői döntések felülvizsgálatával (arra, ha egyáltalán van lehetőség, az adott sporteseményt szervező sportszövetség lehet jogosult). A CAS főszabály szerint ugyancsak nem foglalkozik az egyes sportesemények szabályainak jogszerűségével – azonban adott esetben ezen szabályok értelmezése már a hatáskörébe

tartozhat. Így például a CAS eljárta az olasz és a spanyol olimpiai bizottság által a Nemzetközi Vitorlás Szövetség (ISAF) és a dán olimpiai bizottság ellen indított eljárásban, ahol az ügy tárgya annak vizsgálata volt, hogy jogszerűen járt-e el a versenybíró, amikor nem büntette meg a dán csapatot a pekingi olimpián 2008-ban, a 49-es hajóosztály versenyén. A rajtot megelőzően az időjárási körülmények miatt a dán csapat hajója megsérült, ezért kölcsönhajóval (a horvát csapat hajójával) kezdték meg a versenyzést, amivel végül a 7. helyen értek célba. Az olasz és a spanyol olimpiai bizottság azonnal óvást nyújtott be, azonban a versenybíró úgy ítélte meg, hogy nem indokolt a dán csapat versenyből való kizárása vagy egyéb szankció alkalmazása. A CAS álláspontja szerint a versenybíróknak a versenyszabályzat alapján valóban diszkrecionális jogkör volt annak megítélésében, hogy a konkrét esetben alkalmaz-e bármilyen szankciót a dán csapattal szemben, és az, hogy végülis eltekintett a jogkövetkezmények alkalmazásától, nem tekinthető sem hatáskörtúllépésnek, sem pedig a diszkrecionális jogkör ésszerűtlen gyakorlásának.

A CAS hatáskörébe tartozik ugyanakkor mindenekelőtt a doppinggal, állampolgársággal (különösen a honosítások esetén), szerződészegéssel, kereskedelmi jogvitákkal (ideértve a szponzorációs kérdéseket, hirdetéseket, közvetítési jogokat is) kapcsolatos kérdések vizsgálata.

A CAS eljárását egyaránt kezdeményezhetik sportolók, nemzeti és nemzetközi sportági szakszövetségek, a NOB és a nemzeti olimpiai bizottságok, csakúgy mint más sportszervezetek. A CAS eljárásának azonban előfeltétele a joghatóság valamilyen formában történő kifejezett elismerése, mely alapulhat akár az adott sportág/sportesemény szabályzatán, de az egyedi ügyben érintett felek kétoldalú megállapodásán is. Így például az Olimpiai Charta kifejezetten előírja, hogy az olimpián résztvevő sportolók az esetleges jogvitájukra nézve kizárólag a CAS joghatóságát ismerik el. Az utolsó jelentősebb nemzetközi sportszövetség, mely végül elfogadta a CAS joghatóságát általános jelleggel, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) volt 2002-ben.

A joghatósági kérdésekkel kapcsolatosan feltétlenül említést érdemel a CAS nemzeti bíróságokhoz való viszonya. A Raguz v. Sullivan ügy tényállása szerint mindkét sportoló ausztrál állampolgárságú volt, és az ügyben egy ausztrál bíróság (New South Wales Court of Appeal) járt el. Tekintettel arra, hogy mindkét sportoló aláírta az Olimpiai Charta szerinti, a CAS számára kizárólagos joghatóságot biztosító nyilatkozatot, az ausztrál bíróság úgy ítélte meg, hogy nincs joghatósága az ügyben való eljárásra, méghozzá azért, mert a felek nem nemzeti, hanem nemzetközi választottbíróság eljárását fogadták el. Úgy tűnik, ez a megközelítés napjainkra már általánosnak tekinthető a nemzeti bíróságok részéről: így például amikor 2008-ban Justin Gatlin atlétát doppingvétség miatt 4 évre eltiltotta az amerikai doppingellenes ügynökség (United States Anti-Doping Agency), Gatlin ideiglenes intézkedést kért az egyik amerikai bíróságtól annak érdekében, hogy a pekingi olimpia előtti válogatón elindulhasson, azonban az amerikai bíróság lényegében kizárta a saját joghatóságát az ilyen tárgyú ügyekben, mondván, hogy a CAS eljárása teljes mértékben megfelel a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről szóló, 1958. évi New York-i egyezményben rögzített feltételeknek.

A CAS joghatóságával kapcsolatos kérdések során nem kerülhető meg az 1958. évi New York-i egyezményhez való viszony vizsgálata. Az egyezmény az olyan választottbírósági határozatok (ideértve az állandó és eseti választottbíróságok határozatait is) elismerésére és végrehajtására vonatkozik, amelyeket más állam területén hoztak, mint ahol a határozatok elismerését és végrehajtását kérik. A CAS határozatai teljes mértékben megfelelnek ennek a követelménynek, és ekként a határozatok végrehajtása az egyezmény III. cikke alapján hasonlóan történik, mint ahogy a nemzeti jog a hazai választottbírósági határozatok elismerésére és végrehajtására előír, a végrehajtás megtagadása pedig csak rendkívül súlyos eljárási szabálysértések bizonyítása esetén lehetséges (így például, ha a választottbíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, a felet nem értesítették szabályszerűen a választottbíróság eljárásáról stb.).

6.3 A CAS eljárása

A CAS előtt négyféle eljárás lefolytatására van lehetőség:

- általános választottbíróági eljárás (ordinary arbitration procedure);
- fellebbezési eljárás (appeals arbitration procedure), mely során a panaszos sportszövetségek vagy egyéb szervezetek határozatát támadhatja meg;
- tanácsadó vélemény (advisory opinion) kérésére irányuló konzultációs eljárás (consultation procedure);
- mediációs eljárás (mediation procedure).

Az általános választottbírói eljárások két fázisból állnak: egy írásbeli és egy szóbeli részből. A szóbeli szakasz esetében a tárgyalásra rendszerint Lausanne-ban kerül sor, de az eljárási szabályzat kivételesen lehetőséget biztosít eltérő tárgyalási helyszín kijelölésére is. Az általános eljárás alapja a felek választottbíróági kikötése, míg a fellebbezési eljárás valamely sportszervezet szabályzatának vonatkozó rendelkezésein kell, hogy alapuljon, melyben a sportszervezet elismeri a határozatai felülbírálatára jogosult bíróságnak a CAS-t. A CAS hivatalos nyelvei az angol és a francia, melyek közül az eljárás nyelvét az eljáró tanács elnöke, vagy ha a tanács még nem lett kijelölve, akkor az érintett osztály elnöke választja ki. A nyelv kijelölését követően csak a felek és a tanács egyetértésével használható az eljárás során más nyelv. A gyakorlatban az eljárás nyelvét a választottbírók személye határozza meg, hiszen a választottbíróknak a két hivatalos nyelvnek csak az egyikét kell kötelezően ismerniük. Általánosságban, amennyiben a felek egyikének valamelyik hivatalos nyelv az anyanyelve, akkor a tisztességes eljárás elvéből következően a másik hivatalos nyelv kijelölése tűnik igazságosabbnak, erre vonatkozóan azonban kifejezett előírás nem létezik. Kivételesen, a felek és az eljáró tanács egyetértésével harmadik nyelven is folyhat az eljárás.

Az általános választottbíróági eljárásban egy választottbíró vagy pedig háromfős tanács jár el. Ha a felek nem állapodnak meg az eljáró bírók számában, akkor erről az érintett osztály

elnöke dönt. A felek ugyancsak megállapodhatnak a választottbírók kinevezésének módjában is. Ilyen megállapodás hiányában, egyfős tanács esetén, amennyiben a felek 15 napon belül nem tudnak az eljáró bíró személyében megállapodni, akkor az osztály elnöke jelöli ki a választottbírókat, míg háromfős tanács esetén a felperes a keresetében, az alperes pedig az ellenkérelmében jogosult egy-egy bíró megnevezésére (ennek hiányában ekkor is az osztály elnöke jelöl a felek helyett), az ily módon kijelölt két választottbíró pedig közösen nevezi meg a tanács harmadik tagját, aki egyben a tanács elnöki posztját is be fogja tölteni. Ha a két választottbíró nem tud megállapodni az elnök személyében, akkor ebben az esetben is az osztály elnöke lesz jogosult az eljáró tanács elnökének kijelölésére. Láthatjuk tehát, hogy a feleknek érdemi beleszólásuk van az eljáró választottbírók összetételének meghatározásába, nincs azonban arra lehetőségük, hogy bírónevezés hiányában megakadályozzák a CAS eljárását, azzal legfeljebb csak minimálisan nyújtható el az eljárás.

Az eljárás során lehetőség van beavatkozásra, amennyiben a beavatkozó is részese a választottbírói kikötésnek, vagy a felek megállapodnak a beavatkozás engedélyezéséről. A választottbírók és a felek is titoktartást vállalnak, így maga az ítélet is csak akkor tehető közzé, ha a felek ehhez hozzájárulnak, vagy az ítélet így rendelkezik. Az írásbeli eljárásban a kereseti kérelem és az ellenkérelem benyújtását követően új bizonyítékra csak akkor lehet hivatkozni, ha ehhez a másik fél hozzájárult – ez ugyancsak alkalmas eszköz arra, hogy megakadályozza az eljárás elhúzódását. Ebből következő módon már a kereseti kérelemben, illetőleg az ellenkérelemben meg kell nevezni a tanúkat, illetőleg indítványt kell tenni egyéb bizonyítási eszközök (például szakértő) alkalmazására. A bizonyítással felmerülő költségeket (ideértve az utazási költséget, fordítási és tolmácsolási költségeket is) az a fél téríti meg, aki az adott bizonyítási eszközt indítványozta. Figyelemmel arra, hogy a CAS-nak nincs kényyszerítő apparátusa (pl. a meg nem jelenő tanú elővezetésére, pláne nem másik, adott esetben Európán kívüli országból), ezért a bizonyítás sikertelensége annak a félnek a terhére esik, aki az adott bizonyítási eszközt indítványozta. A tanács elnöke kivételesen engedélyezheti a tanúk vagy szakértők meghallgatását telefon- vagy videokonferencia keretében is, illetőleg lehetőség van arra is, hogy a személyes meghallgatás helyett írásban

nyilatkozzanak. Az eljárás érdekessége, hogy a tanács úgy is határozhat, hogy nem tart az ügyben tárgyalást, ha az írásbeli beadványok alapján azt sürgősnek tartja. Amennyiben mégis sor kerül tárgyalásra, úgy az a felek perbeszédével ér véget. A feleknek azonban arra is lehetőségük van, hogy az itt ismertetett szabályoktól eltérő, tipikusan gyorsított eljárási szabályokban is megállapodjanak.

Az eljárás során a CAS a felek által választott jogot alkalmazza, jogválasztás hiányában a svájci jog az irányadó az eljárásra, illetőleg a felek közös kérése alapján akár jogon kívüli, méltányossági szempontok alapján, ún. ex aequo et bono is dönthet.

A fellebbezési eljárás során, amennyiben a sportszervezet, amelynek a határozatát a felperes megtámadja, a saját szabályzatában eltérően nem rendelkezik, a fellebbezésre rendelkezésre álló határidő a határozat közzétételétől számított 21 nap. Amennyiben a felperes a fellebbezését határidőben benyújtja, ezt követően még 10 napja van a részletes indokolása előadására, melynek hiányában a fellebbezést visszavontnak kell tekinteni. Az általános eljáráshoz hasonlóan ebben az esetben is a fellebbező félnek a fellebbezés (vagy legkésőbb a részletes indokolás) benyújtásával egyidejűleg meg kell tennie bizonyítási indítványait is. Főszabály szerint az eljárás háromfős tanács előtt zajlik. A fellebbezés kézhezvételétől számított 20 napon belül az alperes benyújtja ellenkérelmét. Az általános eljáráshoz hasonlóan ebben az esetben is érvényesül az a szabály, hogy amennyiben a felek eltérően nem állapodnak meg, vagy az eljáró tanács elnöke kivételesen nem engedélyezi, úgy a felek az eljárás során a későbbiekben új jogi érvekre nem hivatkozhatnak, új bizonyítási indítványt nem tehetnek. A felek jogválasztása hiányában a tanács a fellebbezett határozatot meghozó sportszövetség székhelye szerinti állam jogát, vagy a tanács által alkalmazandónak ítélt más állam jogát alkalmazza.

Mind az általános, mind pedig a fellebbezési eljárásban a tanács (amennyiben nem egytagú) többségi határozattal hozza meg döntését, szavazategyenlőség esetén az elnök szavazatával. A költségek viseléséről a tanács dönt, figyelembe véve a pernyertességet és a felek perbeli

magatartását, valamint pénzügyi erőforrásait is. A CAS ítélete a svájci szövetségi bíróságon megtámadható, a svájci nemzetközi magánjog szabályai szerint.

Első alkalommal 2007-ben került arra sor, hogy a svájci szövetségi bíróság hatályon kívül helyezze a CAS ítéletét. A CAS az argentin profi teniszezőt, Guillermo Canast doppingvétség miatt 15 hónapra eltiltotta. A Professzionális Teniszezők Szövetsége (ATP) szabályzata lehetővé tette a CAS-hoz fordulást, azonban kizárta a CAS ítéletei elleni fellebbezés lehetőségét. Ennek ellenére Canas a svájci szövetségi bírósághoz fordult, mely a CAS ítéletei elleni fellebbezés lehetőségét kizáró nyilatkozatot hatálytalannak minősítette, és ekként a fellebbezést érdemben befogadta, és megállapította, hogy a CAS az eljárása során kizárólag az elsődleges kereseti kérelmet vizsgálta meg érdemben, míg Canas további érvelését figyelmen kívül hagyta, megsértve ezzel a tisztességes eljárásra vonatkozó követelményeket. (Az ügy érdekessége, hogy a megismételt eljárásban aztán a CAS ismételten eltiltotta a teniszezőt, vagyis a svájci szövetségi bíróságon aratott győzelem valójában inkább csak szimbolikus jellegűnek volt tekinthető.)

A CAS ítéletei az említett 1958. évi New York-i egyezmény szerinti választottbírósági ítéletnek tekinthetők, mégpedig (figyelemmel arra, hogy a CAS székhelye Lausanne-ban található) svájci választottbírósági ítéleteknek. Az ítéletek nemzeti jogban történő végrehajtását ennek megfelelően az 1958. évi New York-i egyezmény részes államai kötelesek biztosítani (míg a nem állami szereplők, így mindenekelőtt a sportszövetségek a saját szabályzatukban vállalják az ítéletek végrehajtását az általuk szervezett valamennyi rendezvény vonatkozásában). Az egyezménynek egyébiránt 2015 novemberi állapot szerint 156 részes állama van.

A tanácsadó vélemények valamely sportággal kapcsolatos elvi megállapításokat tartalmaznak, és nem kötelezőek az azt kérő felekre nézve. Tanácsadó véleményt kérhet a CAS-tól a NOB, az egyes nemzeti olimpiai bizottságok, a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA), valamint a NOB által elismert bármely nemzetközi sportszövetség a sporttal kapcsolatos bármilyen jogi ügyben. Az egyik legismertebb tanácsadó véleményt az ausztrál olimpiai

bizottság terjesztette elő 2000-ben a Nemzetközi Úszósövetség (FINA) azon szabályzatának értelmezésére vonatkozóan, mely lehetővé tette a test jelentős részét beborító, újfajta úszódresszek („cáparuha”) használatát, ami az ausztrál olimpiai bizottság szerint tisztességtelen előnyöket jelenthet egyes versenyzők számára, ugyanis ezek az úszódresszek képesek voltak az úszó sebességének növelésére az összetételükből adódó kedvező tulajdonságaik miatt. A CAS megítélése szerint (összhangban a már korábban említett megállapításokkal) a FINA jogosult meghatározni a versenyeire vonatkozó előírásokat, és az úszódresszekre vonatkozó szabályozás felülvizsgálata, vagy akár csak tanácsadó vélemény formájában történő véleményezése nem tartozik a CAS hatáskörébe.

A negyedik eljárástípus az 1999 óta létező mediációs eljárás, mely a felek kölcsönös alávetési nyilatkozata (vagy egy szerződés alávetési klauzulája) alapján indulhat meg. A mediációs eljárás keretében a felek egyeztetnek a CAS mediátora segítségével. A doppingügyek, fegyelmi ügyek és határozatok megtámadása kivételével bármely más sporttal kapcsolatos jogvitában igénybe vehető a mediációs eljárás. Amennyiben a felek eltérően nem állapodnak meg, a mediációs eljárásra a „CAS Mediation Rules” szabályzata az irányadó. A mediátorok listáját az ICAS határozza meg, közöttük lehetnek CAS választottbírók és más személyek is. Ha a felek nem állapodnak meg a mediátor személyéről, akkor a CAS elnöke jelöli ki a mediátort, azonban ha a felek tiltakoznak a kijelölt mediátor személye miatt, a CAS elnöke köteles másik mediátor kijelölésére. A mediátor természetesen független a felektől, arra azonban az eljárási szabályzat lehetőséget biztosít, hogy külön-külön is találkozzon a felekkel. A felek eltérő megállapodása hiányában a mediátor jogosult meghatározni az eljárási cselekmények megtételére rendelkezésre álló határidőket. A tárgyalásokról nem készül jegyzőkönyv, és a felek minden általuk benyújtott írásbeli anyagot visszakapnak anélkül, hogy azokról másolatok készülnének. A mediációs eljárás egyik sajátossága, hogy a felek semmilyen jogi eljárásban nem hivatkozhatnak bizonyítékként az eljárás során a másik fél által tett (akár beismerő) nyilatkozatokra, egyezségi ajánlatokra és az ezekre adott reakciókra, előterjesztett dokumentumokra, vagy a mediátor által tett javaslatokra. Amennyiben azonban a mediációs eljárás sikerrel (a felek megegyezésével) zárul, a megállapodásra utóbb

bármelyik fél hivatkozhat, akár bírósági eljárásban is. Bármelyik fél (vagy amennyiben a mediátor úgy látja, hogy a megegyezésre nincs esély, maga a mediátor is) határozhat úgy, hogy az eljárást be kell fejezni. Eltérő megállapodás hiányában az eljárás költségeit a felek egyenlő arányban viselik. Ha a felek között létezik hatályos választottbírói megállapodás is, annak sincs akadálya, hogy a mediációs eljárás közöttük arbitrációvá alakuljon át.

6.4 Egy magyar intézmény: a Sport Állandó Választottbírói

A magyar Sport Állandó Választottbírói a Magyar Olimpiai Bizottság keretén belül önállóan, független módon működő bíróság, mely 2001-ben kezdte meg működését, és mely a sporttal kapcsolatos jogviták rendezésére rendelkezik hatáskörrel. A Sport Állandó Választottbírói jogállását a sportról szóló 2004. évi I. törvény szabályozza. Eszerint a Sport Állandó Választottbírói a választottbíráskodásról szóló törvény rendelkezései szerint jár el az alábbi, sporttal kapcsolatos ügyekben:

- a sportszövetségek és tagjaik, illetőleg a tagok egymás közötti (a sportszövetségekhez kötődő tevékenységük körében keletkezett) sporttal kapcsolatos jogvitákban;
- a sportszövetségek, illetve a sportolók és a sportszakemberek közötti sporttal kapcsolatos jogvitákban;
- a sportszervezetek, illetve a sportolók és a sportszakemberek közötti sporttal kapcsolatos jogvitákban;
- a MOB, valamint a tagjai közötti, sporttal kapcsolatos jogvitákban;
- az érintett sportoló, sportszakember, sportszervezet, sportszövetség kérelmére eljárhat a versenyengedély kiadására és visszavonására vonatkozó, igazolási és átigazolási, továbbá sportfegyelmi, valamint az indulási joggal kapcsolatos ügyekben, amennyiben ezek bírósági útra tartoznak.

A Sport Állandó Választottbíróság elnökét és legalább 15 tagját a Magyar Olimpiai Bizottság Elnöksége négy évre választja meg a jogi szakvizsgával és legalább öt év joggyakorlattal rendelkező, a sport területén tapasztalatokkal rendelkező jogászok közül. A Sport Állandó Választottbíróság tagjai függetlenek, a Magyar Olimpiai Bizottság által nem utasíthatóak, tagjai nem lehetnek a Magyar Olimpiai Bizottság tisztségviselői. A Sport Állandó Választottbíróság jelenlegi (2015 novemberében) elnöke dr. Nébald György. A Sport Állandó Választottbíróság eljárási szabályzatát maga állapítja, mely szabályzat hatályba lépéséhez a MOB elnökének előzetes jóváhagyása szükséges.

Az elé terjesztett ügyekben a Sport Állandó Választottbíróság a választottbírósági tanács (vagy egyesbíró) megválasztásától számított 30 napon belül köteles tárgyalást tartani, és a tárgyalás befejezésétől számított 15 napon belül köteles az ügyet eldönteni.

A magyar Sport Állandó Választottbíróság szervezeti felépítése véleményem szerint pont ugyanazt a problémát veti fel, mint amellyel a Gundel ügyben a CAS, illetőleg a svájci szövetségi bíróság is szembesült évekkorábban. Amennyiben ugyanis a választottbíróság összetételének meghatározásában döntő szerepe van a Magyar Olimpiai Bizottságnak, okkal feltételezhető, hogy „a MOB, valamint a tagjai közötti, sporttal kapcsolatos jogvitákban” a Sport Állandó Választottbíróság aligha tekinthető a MOB-hoz képest függetlennek és pártatlannak, függetlenül attól, hogy formálisan a személyi összeférhetetlenséget a bíróság szervezeti felépítésére vonatkozó szabályzatok egyértelműen rögzítik.

A Sport Állandó Választottbíróság hatásköre ugyanakkor lényegesen szűkebb, mint a CAS nemzetközi hatásköre, így nem terjed ki például a szponzorok és sportolók vagy sportszervezetek közötti jogvitákra. Érdekes megemlíteni továbbá, hogy a versenyengedélyek kiadásával kapcsolatos, igazolási és átigazolási, sportfegyelmi és indulási joggal kapcsolatos ügyekben a sportszövetség alávetése nélkül is eljárhat a Sport Állandó Választottbíróság, miközben a CAS eljárása a felek kifejezett alávetési nyilatkozata hiányában egyértelműen kizárt.

6.5 Magyar ügyek a CAS előtt

6.5.1. Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) vs. FIFA ügy (Arbitration CAS 2013/A/3094)

A magyar labdarúgó válogatott 2012. augusztus 15-én barátságos válogatott mérkőzést játszott Izrael válogatottjával Budapesten. A mérkőzésről készült hivatalos jelentés szerint a mérkőzés során a magyar szurkolók egy csoportja antiszemita rigmusokat skandált, illetőleg olyan szimbólumokat használt, melyek a FIFA megítélése szerint egyértelműen antiszemitának minősíthetőek. Éppen ezért 2012. november 20-án a FIFA szankcióként elrendelte, hogy a magyar válogatottnak zárt kapuk mögött kell lejátszania a soron következő, a 2014. évi brazil labdarúgó világbajnokságra kvalifikáló selejtező mérkőzését, valamint az MLSZ-nek 40 ezer svájci frank összegű pénzbüntetést is fizetnie kell. A határozat ellen az MLSZ fellebbezett, ám azt a FIFA helybenhagyta, ezt követően fordult a Magyar Labdarúgó Szövetség a CAS-hoz 2013. február 25-én, kérve a FIFA határozatának hatályon kívül helyezését. Miután a Magyarország-Románia válogatott mérkőzést végül zárt kapuk mögött kellett megrendezni 2013. március 22-én, ezért az MLSZ újabb írásbeli beadványában 607.892 svájci frank összegű kártérítést is kért immáron a FIFA-tól. 2013. július 2-án a CAS ügy határozott, hogy két külön eljárásban vizsgálja az MLSZ beadványait: fellebbezési eljárás keretében vizsgálja az eredeti beadványt, míg az általános választottbírói eljárás keretében a kártérítési keresetet. Ennek során, miután a CAS eldönti majd a fellebbezés iránti kérelmet, az ítélet függvényében fog majd határozni a kártérítés ügyében: ha a fellebbezés alaptalan lesz, úgy a kártérítési kérelemről sem szükséges érdemben dönteni, míg a fellebbezés alaposága esetén a CAS, amennyiben a felek ezt kérik, határozhat a kártérítési kereset érdemében is.

Az MLSZ érvelése szerint a FIFA Magatartási Kódexének 67. cikke, mely megalapozta az MLSZ felelősségét, ellentétes a svájci joggal, illetőleg a „nulla poena sine culpa” elvével is, és az MLSZ felelősségének hiányában az MLSZ-t sújtó szankciók nem tekinthetőek jogszerűnek. A FIFA álláspontja szerint ugyanakkor a szervezők felelősek a nézők nem megfelelő magatartásáért, mely magatartások kétséget kizáróan antiszemita jellegűek voltak a

jelen esetben. A CAS álláspontja szerint a FIFA Magatartási Kódex 67. cikke alapján a rendező szervezetek egyértelmű objektív felelősséggel bírnak a nézőik magatartása miatt, mely szabálynak kifejezetten megelőző funkciója is van, nevezetesen, a jogsértés miatti szankciók lehetősége előmozdítja a jogkövető magatartást. A CAS megítélése szerint 200-300 néző antiszemita magatartása rendkívül súlyosnak tekinthető, és nem fogadható el még egy barátságos mérkőzésen sem. A FIFA-nak nincsenek ugyanakkor eszközei a nézők közvetlen szankcionálására, a közvetett szankcionálás pedig kétségkívül nem csak a jogsértő, de a sportszerűen szurkoló, jogkövető nézők számára is hátrányos jogkövetkezményt jelent. Éppen ezért, bár a zárt kapuk mögött lejátszandó mérkőzés kétségkívül súlyos jogkövetkezmény, azonban ilyen szintű jogsértés esetén ez feltétlenül szükséges a rasszizmus elleni harc eredményes folytatása érdekében. A CAS ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a zárt kapuk mögött lejátszandó mérkőzés már önmagában olyan szintű szankciót jelent, amelyre tekintettel indokolt a kiszabott pénzbírság felére, 20 ezer svájci frankra történő csökkentése.

6.3.2. *F. vs. NOB ügy (Arbitration CAS 2004/A/714)*

Fazekas Róbert (az eljárásban anonimizálva, F.-ként vagy Felperesként nevezve, melyre az eljárási szabályzat lehetőséget ad, azonban az eset tényállásából a kérelmező személye egyértelműen beazonosítható, ekként az alábbi esetleírásban is nevesítésre kerül) magyar állampolgárságú diszkoszvető volt, aki részt vett a magyar olimpiai csapat színeiben a 2004-ben Athénban megrendezett olimpiai játékokon, és 2004. augusztus 23-án diszkoszvetésben az első helyen végzett. A versenyt követően a versenyzőnek doppingvizsgálaton kellett megjelennie, ahol azonban több, mint 4 óra alatt sem tudott kellő mennyiségű vizeletmintát produkálni. Ezt követően a hivatalos jegyzőkönyv (melyet többek között a versenyző is aláírt) rögzítette, hogy az elégtelen mennyiségű vizeletminta a dopping szabályok megsértésének minősülhet, és a versenyző kérte a vizsgálat befejezését, mert nem érezte jól magát, azonban a versenyző az orvosi kezelés lehetőségét (ahol egyben a vizeletminta adásának folytatására is lehetősége lett volna) visszautasította. Ezt követően eljárás indult ellene az athéni olimpiai játékok hivatalos dopping szabályzatának megsértése miatt, és a fegyelmi bizottság a következő napon meg is állapította, hogy a versenyző doppingvétséget követett el, és ezért az

olimpiai játékokról kizárta, valamint úgy határozott, hogy a versenyző nem diszkoszvetésben elért első helyezését is törli. Fazekas a határozat ellen fellebbezett a CAS-nál, egyrészt arra hivatkozással, hogy a fegyelmi bizottság nem hallgatta őt meg az eljárása során, másrészt pedig arra hivatkozással, hogy a mintavételi eljárás szabálytalanul zajlott: egy tanú helyett ketten voltak jelen a vizsgálat során, ráadásul mind a tanúk, mind pedig az orvosi személyzet viselkedése elfogadhatatlan volt (egyébiránt ezért is utasította vissza a versenyző az eljárás folytatását az olimpiai faluban levő orvosi központban). További eljárási szabálytalanságnak minősült, hogy nem tájékoztatták őt megfelelően az eljárási szabályok megsértésének következményeiről. Az alperes NOB álláspontja szerint egyértelmű volt, hogy a versenyző saját akaratából döntött a mintavételi eljárás befejezése mellett, és ennek szubjektív indokai a szabályzat alkalmazhatósága szempontjából nem bírnak jelentőséggel.

A CAS álláspontja szerint az a tény, hogy a fegyelmi bizottság nem hallgatta meg személyesen a versenyzőt, nem bír jelentőséggel, hiszen a vonatkozó szabályzatok alapján a versenyzőnek lehetősége volt a döntés választottbírótság előtti megtámadására (amit határidőben meg is tett), mely választottbírótság az elsőfokú döntést teljes egészében felülbírálhatja, ekként az esetlegesen elkövetett eljárási szabálytalanságokat is orvosolhatja. A CAS megjegyezte továbbá, hogy a fegyelmi tárgyaláson a Magyar Olimpiai Bizottság képviselője egyébként is jelen volt, és kifejezetten megerősítette, hogy a versenyző képviselőjében van jelen, ekként a CAS véleménye szerint egyébként sem történt eljárási szabálysértés a fegyelmi tárgyalás során.

Ami a vizeletminta adásának körülményeit illeti, a CAS megítélése szerint semmiképpen sem tekinthető eljárási szabálysértésnek, ha a mintavétel során nem egy, hanem két tanú van jelen, az ugyanis nem gyengíti, hanem pont, hogy erősíti a mintavétel hitelességét. A versenyző képviselőjének jelenléte pedig értelemszerűen nem a vizeletadás konkrét helyszínén (a mosdóban), hanem a doppingellenőrzés helyszínén szükséges, mely vitán felül megtörtént: a képviselő ugyanis értelemszerűen nem a vizeletadásban segítkezik a versenyzőnek.

Az athéni olimpiai játékok idején hatályos dopping szabályok szerint a versenyző három esetben követhet el doppingvétséget: ha visszautasítja a mintaadást; ha valamilyen ésszerű indok nélkül nem teljesíti a mintaadási kötelezettségét; a mintaadási szabályok kikerülésével. A CAS szerint a dopping szabályok egyértelműen úgy alkalmazandóak, hogy a szubjektív értékítéleteknek a lehető legkisebb helyet adják, ekként a versenyzőnek kell azt bizonyítania, hogy ilyen ésszerű indok a mintaadás megtagadására a jelen esetben fennállt. A CAS megítélése szerint sem a mintavételnél jelen levő személyek viselkedése (mely viselkedés nem megfelelő voltát egyedül a versenyző állította, ezt a NOB az eljárás során folyamatosan vitatta), sem a vizeletürítési probléma, mely esetlegesen ezen személyek magatartásának következménye, nem tekinthető ilyennek, hiszen a versenyző maga utasította vissza a mintavételi eljárás későbbi folytatását.

Mindezen érvekre tekintettel a CAS a fellebbezést elutasította.

6.3.3. *A. vs. NOB ügy (Arbitration CAS 2004/A/718)*

2004. augusztus 22-én a felperes, A. (teljes nevén Annus Adrián, az eljárásban a felperes ezúttal is anonimizálva szerepelt, az előző üggyhöz hasonlóan, ám ebben az esetben is egyértelműen azonosítható a személye az eset körülményei alapján) megnyerte a férfi kalapácsvetés számot az athéni olimpiai játékokon. A versenyt követően a versenyző előírászerűen részt vett a doppingvizsgálaton. Az előzetesen egyeztetett menetrend szerint Annus 2004. augusztus 25-én repült volna vissza Magyarországra a magyar olimpiai csapat többi tagjával együtt, azonban végül egy nappal korábban, augusztus 24-én reggel 8 órakor elhagyta az olimpiai falut, hogy autóval utazzon haza Magyarországra. Még ezen a napon, 12 óra 50 perckor Annust ismételen doppingvizsgálaton való részvételre kötelezték, azonban ekkor már a távozása miatt nem sikerült őt elérni. A következő napon a NOB értesítette a Magyar Olimpiai Bizottságot, hogy legkésőbb aznap este 9 óráig adjon egyértelmű tájékoztatást arról, hogy pontosan hol található a versenyző. A MOB a rendelkezésére álló információkat (lakcím, mobiltelefonszám, az edző és a menedzser elérhetősége) megosztotta a NOB-bal. Másnap, 2004. augusztus 26-án 23 órakor két doppingellenőr kereste fel Annust a

lakóhelyén, Szombathelyen, hogy vizeletmintát vegyenek tőle. Tekintettel arra, hogy nagy számú újságíró és szurkoló volt a helyszínen, közülük többen motorkerékpárral, ezért az ellenőrök fenyegetve érezték magukat és távoztak. Amikor az ellenőrök másnap reggel visszatértek a helyszínre, Annus már távozott otthonából. Még ezen a napon a NOB hivatalosan értesítette a magyar olimpiai csapat delegációvezetőjét, hogy Annus legkésőbb aznap délután 4 óráig vesse alá magát egy doppingvizsgálatnak a Bucsunál (Ausztria) található rendőrőrsön, ahol a doppingellenőrök várni fogják. Annus nem jelent meg a vizsgálat helyszínén, ezért a NOB Végrehajtó Bizottsága 2004. augusztus 29-én úgy határozott, hogy kizárja a versenyzőt az olimpiai játékokról, és felkérte a Nemzetközi Atlétikai Szövetséget (IAAF), hogy ennek megfelelően módosítsa a férfi kalapácsvetés hivatalos végeredményét.

A kérelmező ezt a határozatot támadta meg a CAS előtt, három kifogást terjesztve elő. Egyfelől, a NOB Végrehajtó Bizottságának tárgyalása a jelenléte nélkül zajlott le, másfelől a NOB nem értesítette őt a döntésről, és végül harmadfelől, a döntés nem került magyar nyelvre lefordításra. Annus álláspontja szerint a NOB Végrehajtó Bizottsága azt sem tisztázta kellő részletességgel, hogy mikor és hol utasította volna vissza a doppingellenőrzésen való részvételét, és ennek megfelelően nem is követett el semminemű doppingvétséget. Annus kérelme a NOB Végrehajtó Bizottsága határozatának megsemmisítésére, és ezáltal az olimpiai játékokon szerzett aranyérmének a visszaszerzésére irányult.

A NOB álláspontja szerint Annust azért vetették alá utólagosan ismételt doppingellenőrzésnek, mert felmerült annak gyanúja, hogy hamis vizeletmintát adott le a versenyt követő doppingellenőrzés során. Ezt követően Annus összesen négy alkalommal mulasztotta el, hogy megfelelő vizeletmintát adjon.

Ami Annus eljárásjogi kifogásait illeti, elsődlegesen azt állította, hogy nem volt megfelelően képviselve a NOB Fegyelmi Bizottságának 2004. augusztus 29-i ülésén, hiszen azon Schmitt Pál, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke vett részt, akinek Annus nem adott formális meghatalmazást a képviselőre. Figyelemmel arra a tényre, hogy a CAS az elsőfokú döntést

teljes terjedelmében jogosult felülbírálni, beleértve az esetleges eljárási szabálysértéseket, ezért a jelen ügyben szükségtelen annak önálló vizsgálata, hogy Annus megfelelően képviselve volt-e a Fegyelmi Bizottság eljárásában.

Ami Annus további két eljárásjogi érvét illeti (nevezetesen, hogy nem értesítette őt a NOB a határozatról, illetőleg azt nem fordították le magyar nyelvre), ezeknek a CAS szerint kizárólag akkor volna jelentősége, ha emiatt a felperes egyértelmű hátrányt szenvedett volna, így például elmulasztja a jogorvoslati határidőt, ilyenre azonban nyilvánvalóan nem került sor.

Ami az ügy érdemét illeti, a NOB Végrehajtó Bizottsága arra hivatkozással állapította meg eredendően a felperes által elkövetett doppingvétséget, hogy nem jelent meg 2004. augusztus 27-én Bucsunál annak érdekében, hogy vizeletmintát adjon. Annus ugyanakkor azt állította, hogy nem is kapott értesítést erről a vizsgálatról, ennek megfelelően az, hogy elmulasztotta a mintaadást, az nem értékelhető az ő terhére.

A vizsgálat körülményeivel kapcsolatosan egyértelműen megállapítható, hogy a NOB és a WADA 2004. augusztus 27-én személyesen kézbesítették a magyar olimpiai csapat delegációvezetőjének azt a levelet, melyben felhívták Annust, hogy legkésőbb aznap 16 óráig jelenjen meg mintavétel adása céljából a Bucsunál levő rendőrőrsön. Az is kétséget kizáróan igazolható volt, hogy a magyar olimpiai csapat vezetője levelet írt a Haladás VSE elnökének, melyben egyértelműen felhívták arra a klubot, hogy a versenyzőjük tegyen eleget a mintaadási kötelezettségének. Ugyancsak kétséget kizáróan igazolást nyert, hogy a Haladás VSE kapcsolatba lépett Annus személyes titkárságával, és továbbították neki a levelet. Annus ugyanakkor azt állította, hogy ez az értesítés hozzá nem jutott el.

A NOB további közvetett bizonyítékokat csatolt be arra vonatkozóan, hogy Annusnak tudnia kellett a vizeletminta-adási kötelezettségéről, melyről a magyar média aznap folyamatosan beszámolt, és Bucsunál is számos magyar újságíró várakozott egész nap arra, hogy Annus megjelenjen a helyszínen. Ezen túlmenően a magyar olimpiai csapat vezetője is arról tájékoztatta a NOB-ot, hogy Annust megfelelően tájékoztatták a mintaadási kötelezettségéről, és egyértelművé tették számára, hogy amennyiben ennek nem tesz eleget, doppingvétséget

követ el, melynek következményeit viselnie kell. Az eljárás során ugyanakkor Annus személyi titkára úgy nyilatkozott, hogy nem tájékoztatta Annust az üzenetről, jóllehet tisztában volt annak súlyos következményeivel. Mulasztását azzal magyarázta, hogy egyfelől tisztában volt Annus rossz egészségi állapotával, másrészt úgy ítélte meg, hogy a doppingellenőrök, amennyiben akarják, el tudják őt érni a lakásán, harmadrészt pedig úgy tudta, hogy időközben a Magyar Atlétikai Szövetség már kapott Annustól vizeletmintát.

A magyar olimpiai csapat vezetője úgy nyilatkozott, hogy bár nem kapott kétséget kizáró bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a versenyzőt értesítették a vizsgálat helyéről és idejéről, de az eset összes körülményei alapján ezt valószínűsítette. Annus ugyanakkor azt állította, hogy csak a 2004. augusztus 27-i esti hírekből szerzett tudomást arról, hogy meg kellett volna jelennie mintaadás céljából a bucsui rendőrkapitányságon.

A CAS a bizonyítékok mérlegelése alapján úgy ítélte meg, hogy tekintettel az Annus és a személyi titkára közötti baráti viszonyra, valamint tekintettel arra az elvárásra, amit a személyi titkárokkal szemben általánosan támasztanak, nem tartja hihetőnek a személyi titkár tanúvallomását, és ugyancsak erős fenntartással kezeli Annus nyilatkozatait, ráadásul a két nyilatkozat között is voltak ellentmondások, például a tekintetben, hogy Annus mikor kezdte rosszul érezni magát a nap folyamán. Ráadásul maga a versenyző mondta azt, hogy rosszul létének oka a vele szemben folyó eljárás, ami azt mutatja, hogy tájékozódott a magyar és nemzetközi sajtóból az eljárására vonatkozóan. Ezen túlmenően pedig, maga a versenyző nyilatkozta azt, hogy 2004. augusztus 24-én telefonon értesült arról, hogy a doppingellenőrök keresik őt az olimpiai faluban, ekként pontosan tudnia kellett, hogy újabb mintát kell adnia, ennek ellenére Annus mégsem volt elérhető három napon keresztül.

Annus azt is állította továbbá, hogy a dopping szabályzat értelmében személyes értesítés szükséges a mintaadás előtt, melynek hiányában nem követett el doppingvétséget. A CAS azonban egyértelműen leszögezte, hogy a szabályzat értelmében a doppingvétség a mintaadás elkerülésével is megvalósul, márpedig ez kétségtelenül megtörtént, és ebben a vonatkozásban nincs annak jelentősége, hogy megfelelően értesítették-e a versenyzőt.

Végezetül Annus arra is hivatkozott, hogy a WADA nem volt jogosult az olimpiai játékok alatt doppingellenőrzéseket lefolytatni, melyet a CAS ugyancsak egyértelműen visszautasított: a NOB ugyanis jogosult bármely más doppingellenes szervezetet felkérni arra, hogy doppingvizsgálatot végezzen, és az Olimpiai Játékokon részt vevő valamennyi sportoló köteles magát előzetesen alávetni az Olimpiai Játékok Szabályzatának, mely kifejezetten felhatalmazza doppingellenőrzések végzésére a WADA-t.

Mindezekre tekintettel a CAS egyértelműen megállapította, hogy Annus elmulasztotta a mintaadási kötelezettségét, jóllehet tisztában volt ezen kötelezettséggel, és semmilyen jogszerű kimentési okot nem tudott valószínűsíteni. A távolmaradása, az eset összes körülményeivel együtt egyértelműen valószínűsítik, hogy doppingvétséget követett el, ennek megfelelően a NOB határozatát a CAS hatályában fenntartotta.

6.3.4. N. és V. vs. UEFA ügy, ideiglenes intézkedés iránti kérelem (Arbitration CAS 2010/A/2266)

N. (valódi nevén Mészáros Norbert, az eljárás során anonimizálva) és V. (valódi nevén Vukasin Polekszics, az eljárás során ugyancsak anonimizálva) a Debreceni VSC igazolt labdarúgói voltak, amikor a Debreceni VSC a Bajnokok Ligájában szerepelt a 2009/2010. bajnoki évben. A német nyomozó hatóságokkal együttműködve az UEFA arról szerzett tudomást, hogy bűnözők megkísérelték manipulálni a Debreceni VSC-Fiorentina Bajnokok Ligája mérkőzést, melyet 2009. október 20-án játszottak le Magyarországon. Figyelemmel arra, hogy a két játékos is kapott megkeresést a mérkőzés manipulálására, ám azt ők nem jelentették, az UEFA Fegyelmi Bizottsága 2010. június 24-én Mészárost 2011. december 31-ig eltiltotta mindennemű, az UEFA hatálya alá tartozó sporttevékenységtől és 7000 euró pénzbüntetésre ítélte, míg Polekszics 2012. június 30-ig szóló eltiltást és 10.000 euró pénzbüntetést kapott. Az UEFA Fegyelmi Bizottsága megjegyezte továbbá, hogy kezdeményezték a FIFA-nál, hogy az eltiltás ne csak az UEFA által szervezett, hanem valamennyi labdarúgással kapcsolatos tevékenységre kiterjedjen világszerte, mely kérésnek a FIFA egyébiránt később helyt is adott.

Az UEFA Fegyelmi Bizottsága döntését az érintettek megfellebbezték, ám az UEFA Fellebbviteli Bizottsága a döntéseket hatályukban fenntartotta. A fellebbezést követően a két játékos a CAS-hoz fordult, kérve mindenekelőtt az eltiltás felfüggesztését, melyet a CAS ideiglenes intézkedés iránti kérelemként minősített és eszerint is bíralt el. A CAS esetjoga alapján ideiglenes intézkedés kibocsátására három feltétel együttes teljesülése esetén van lehetőség:

- a kérelmező valószínűsíteni tudja, hogy van reális esélye annak, hogy az ügy érdemében a CAS igazat adhat majd neki (a jog, melynek sérelmét állítja, valóban létezik, és nincs jogi akadály a adott jog érvényesítésére vonatkozó kérelem benyújtásának);
- az intézkedés szükséges ahhoz, hogy a kérelmezőt megóvja valamilyen visszafordíthatatlan károsodástól;
- a kérelmező, illetőleg az ellenérdekű fél és harmadik felek érdekeinek összevetése alapján indokolt legyen az ideiglenes intézkedés elrendelése (az azonnali végrehajtással a kérelmezőnek okozott hátrány, illetőleg a végrehajtás felfüggesztésével az alperes, illetőleg harmadik felek számára okozott hátrány összehasonlításával).

A CAS megállapította, hogy a kérelmezők már az első feltételt sem tudták teljesíteni, miután nem említettek egyetlen olyan elemet sem, amely azt valószínűsítette volna, hogy a CAS az ügy érdemében a kérelmezőknek adhat igazat, ekként az ideiglenes intézkedés kibocsátása iránti kérelmet elutasította mindkét játékos esetében.

6.3.5. *N. és V. vs. UEFA ügy (Arbitration CAS 2010/A/2266)*

N. (valódi nevén Mészáros Norbert, az eljárás során anonimizálva) és V. (valódi nevén Vukasin Polekszics, az eljárás során ugyancsak anonimizálva) a Debreceni VSC igazolt labdarúgói voltak, amikor a Debreceni VSC a Bajnokok Ligájában szerepelt a 2009/2010. bajnoki évben. A német nyomozó hatóságokkal együttműködve az UEFA arról szerzett

tudomást, hogy bűnözők megkísérelték manipulálni a Debreceni VSC-Fiorentina Bajnokok Ligája mérkőzést, melyet 2009. október 20-án játszottak le Magyarországon, és melyen mindkét játékos egyaránt pályára is lépett.

A német szövetségi ügyészség nyomozása alapján az UEFA észlelte, hogy egy szervezett bűnözői csoport megkísérelte manipulálni az említett mérkőzést, fogadási csalást elkövetve. A vizsgálatok nyomán a német ügyészség valószínűsítette, hogy a két érintett játékos megsértette a lojalitás elvét, amikor is nem jelentették sem a klubjuknak, sem pedig az UEFA-nak, hogy megkeresték őket a mérkőzések manipulálása érdekében.

A német ügyészség által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján nyilvánvaló volt, hogy Polekszicset megkereste Marijo Cvrtak, aki arra próbálta rávenni a kapust, hogy legalább 2 góllal veszítse el a csapata a Fiorentina elleni mérkőzést (a mérkőzést végül a Fiorentina 4-3 arányban nyerte meg). A felek között egy második találkozóra is sor került, 3-4 órával a kérdéses mérkőzés előtt egy kávézóban, ahol jelen volt az ügyben érintett másik játékos, Mészáros Norbert is. A német ügyészség álláspontja szerint ekkor Polekszics egy borítékot is átvett Cvrtaktól.

Az UEFA Fegyelmi Bizottsága 2010. június 24-én Mészárost 2011. december 31-ig eltiltotta mindennemű, az UEFA hatálya alá tartozó sporttevékenységtől és 7000 euró pénzbüntetésre ítélte, míg Polekszics 2012. június 30-ig szóló eltiltást és 10.000 euró pénzbüntetést kapott. Az UEFA kérésére a FIFA mindkét játékos büntetését kiterjesztette az egész világra vonatkozóan valamennyi labdarúgással kapcsolatos tevékenységre.

Az ügyben a játékosok azt állították, hogy az UEFA nem bizonyította azt, hogy bármilyen UEFA szabályt megsértettek volna a játékosok, míg az UEFA álláspontja természetesen az volt, hogy a becsatolt bizonyítékok alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a játékosok megsértették az UEFA játékok tisztaságára és lojalításra vonatkozó szabályait, amelyekért megfelelő büntetésben részesültek. A CAS megítélése szerint ekként valójában két kérdést kellett a választottbírósnak vizsgálnia: egyfelől, hogy a játékosok elkövették-e azokat a jogsértéseket, amelyek megsértésével az UEFA vádolja őket, és másfelől,

amennyiben az első kérdésre a válasz igenlő, a játékosokra kiszabott szankció arányosnak tekinthető-e az elkövetett jogsértéssel.

A CAS előjáróban leszögezte, hogy ebben az esetben az UEFA-nak kell azt bizonyítania, hogy a játékosok kötelezettségszegést követtek el (és nem pedig a játékosoknak kell az ártatlanságukat bizonyítaniuk), a bizonyítékok szükséges szintje pedig nem a minden kétséget kizáró bizonyíték, hanem elegendő a jogsértés valószínűsítése.

Mindenekelőtt a játékosok azt állították, hogy az UEFA vonatkozó szabályzatai nem írtak elő számukra semminemű jelentési kötelezettséget az ilyen esetekre vonatkozóan. A CAS azonban elfogadta az UEFA azon álláspontját, hogy a játék tisztaságának védelme érdekében, a lojalitás elvéből egyenes módon következően, amennyiben egy játékost bűnözők környékeznek meg egy mérkőzés eredményének befolyásolása céljából, úgy a megkeresést a játékosok kötelesek a hatóságok felé haladéktalanul jelezni az eseményeket. A CAS szerint az eset körülményei alapján teljesen nyilvánvalóan igazolható, hogy Polekszics kapcsolatba került a mérkőzést befolyásolni szándékozó bűnözőkkel, azonban a megkeresést nem jelentette senkinek, ekként kötelezettségszegést követett el, és ebből a szempontból nincs annak jelentősége, hogy egyébiránt a mérkőzés végeredményét valóban befolyásolta-e végül vagy sem. Ugyanakkor a becsatolt bizonyítékok alapján a CAS azt nem látta bizonyítottnak, hogy valóban volt-e érdemi kapcsolatfelvétel Mészáros Norbert és a mérkőzést befolyásolni szándékozó bűnözők között.

Mindezekre tekintettel a CAS úgy ítélte meg, hogy figyelemmel az elkövetett jogsértésre, és a játék tisztaságához fűződő közérdekre, valamint figyelemmel arra, hogy ez egy kiemelt európai sportrendezvényhez kapcsolódóan történt, a Polekszicsre kiszabott büntetés arányosnak tekinthető. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a CAS nem látta bizonyítottnak, hogy Mészáros Norbert jogsértést követett volna el, ezért vele szemben az UEFA eltiltást kimondó határozatát megváltoztatta és felmentő ítéletet hozott.

FELHASZNÁLT, ILLETŐLEG AJÁNLOTT IRODALOM

Könyvek, tanulmányok

- KEDVESNÉ KRUPAI Krisztina: *Teljesítményfokozás lehetséges és tiltott eszközei.* TÁMOP e-tananyag, elérhető: http://www.jgypk.u-szeged.hu/tamop13e/tananyag_html/tananyag_teljesitmenyfokozas/
- NAFZINGER, James A. R. and ROSS, Stephen F.: *Handbook on International Sports Law.* Edward Elgar, 2011.
- PRINCZINGER Péter: *Sportjog 1. A sport közjogi alapjai.* ELTE Eötvös, 2010.
- PRINCZINGER Péter, MISKOLCZI-STEURER Annamária, RIPPEL-SZABÓ Péter: *Sportjog 2. A sport civiljoga.* ELTE Eötvös, 2011.
- PRINCZINGER Péter: *A „sportjog” művelésének helyzete és aktuális kérdései.* Magyar Jog, 2009/9. szám, 521-531.
- RÓKA Géza: *A sport autonómiája Európában.* Iustum Aequum Salutare, 2011/1. szám, 123-131.
- SÁRKÖZY Tamás: *A magyar sportjog alapjai.* HVG ORAC, 2000.
- SÁRKÖZY Tamás: *Magyar sportjog – az új Polgári Törvénykönyv után.* HVG ORAC, 2015.
- SÁRKÖZY Tamás: *Sportjog: a 2004-es sporttörvény magyarázata.* HVG ORAC, 2. hatályosított kiadás, 2010.

- TAR Csaba: *A dopping és a sportjog kapcsolata magyarországi és nemzetközi viszonylatban.* Jogelméleti Szemle, 2005/2. szám, elérhető: <http://jesz.ajk.elte.hu/tar22.html>
- TARCZAY Áron: *A lausanne-i Sport Választottbíróság szervezete és működése.* Jogi Fórum publikációk, 2007, elérhető: http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_tarczay_aron-cas%5Bjogi_forum%5D.pdf
- TÓTH Nikolett Ágnes: *A sportjog, mint sajátos szakjog.* PhD értekezés, Miskolc, 2014.
- VIEWEG, Klaus: *A sportjog büvöletében – a német jog szemszögéből.* Elérhető: <http://www.irut.jura.uni-erlangen.de/Forschung/Veroeffentlichungen/OnlineVersionFaszinationSportrecht/FaszinationSportrechtUngarisch.pdf>

Nemzetközi szerződések, egyéb dokumentumok

- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés
- a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény
- az Európa Tanács keretében Strasbourgban, 1989. november 16-án létrejött, a tiltott teljesítményfokozó szerek és módszerek használata elleni Egyezmény
- a sportbeli dopping elleni, 2005. október 19-én elfogadott Egyezmény
- Európai Sport Charta és a Sport Etikai Kódexe (az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 1992. szeptember 24-én elfogadott 2001. május 16-án átdolgozott Rec(92)13 és Rec(92)14 számú ajánlások)
- CAS Arbitration Rules

- CAS Mediation Rules
- Olimpiai Charta
- WADA Doppingellenes Szabályzata 2015
- Fehér Könyv a sportról – COM(2007) 391 végleges
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A sport európai dimenziójának fejlesztése – COM(2011) 12 végleges
- SA.31722 (2011/N) számú állami támogatás – A magyar sportágazat támogatása adókedvezményt tartalmazó támogatási program révén – C(2011)7287 végleges

Az Európai Bíróság ügyei

- 36/74. számú, *Walrave és Koch vs. Association Cycliste* ügy (B.N.O. Walrave, L.J.N. Koch kontra Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie és Federación Española Ciclismo)
- 13/76. számú, *Gaetano Donà vs. Mario Mantero* ügy (Gaetano Donà kontra Mario Mantero)
- 222/86. számú, *Unectef vs. Heylens és társai* ügy (Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) kontra Georges Heylens és társai)
- C-415/93. számú, *Bosman* ügy (Union royale belge des sociétés de football association ASBL kontra Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA kontra Jean-Marc Bosman és társai és Union des associations européennes de football (UEFA) kontra Jean-Marc Bosman)

- C-51/96. és C-191/97. számú, *Christelle Deliege vs. Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL és társai ügyek* (Christelle Deliege kontra Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, Ligue belge de judo ASBL, Union européenne de judo és François Pacquée ügy)
- C-264/98. számú, *Balog Tibor vs. ASBL Royal Charleroi Sporting Club ügy* (Balog)
- C-438/00. számú, *Deutscher Handballbund eV vs. Maros Kolpak ügy* (Deutscher Handballbund eV kontra Maros Kolpak)
- C-519/04. P. számú, *David Meca-Medina és Igor Majcen vs. az Európai Közösségek Bizottsága ügy* (David Meca-Medina és Igor Majcen kontra az Európai Közösségek Bizottsága)
- C-299/15. számú, *Striani ügy* (Daniele Striani és társai kontra Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA) és Union Royale Belge des Sociétés de Football- Association (URBSFA))

A Nemzetközi Sport Döntőbíróság (CAS) ügyei

- CAS 92/A/63, *Gundel vs. International Equestrian Foundation (FEI)*
- CAS 2002/A/70, *Lazutina and Danilova vs. International Olympic Committee (IOC)*
- Arbitration CAS 2004/A/714, *F. vs. International Olympic Committee (IOC)*
- Arbitration CAS 2004/A/718, *A. vs. International Olympic Committee (IOC)*
- CAS Arbitration No. CAS OG 08/008 & 009, *Italian Olympic Committee and Spanic Olympic Committee vs. International Sailing Federation*
- Arbitration CAS 2010/A/2266, *N.& V. vs. UEFA* (ideiglenes intézkedések ügyében hozott végzés)

- Arbitration CAS 2010/A/2266, N.& V. vs. UEFA (érdemi ítélet)
- Arbitration CAS 2013/A/3094, Hungarian Football Federation vs. Federation Internationale de Football Association (FIFA)

Egyéb ügyek

- *Angela Raguz vs. Rebecca Sullivan and others*, New South Wales Court of Appeal 240 (1 September 2000)
- *Guillermo Canas vs. ATP Tour and Court of Arbitration for Sport (CAS)*, Swiss Federal Tribunal, 4P.172/2006